100 χρόνια
1922 - 2022
Μνήμη Μικρασίας

1922
100 ΧΡΟΝΙΑ ΕΘΝΙΚΗΣ ΜΝΗΜΗΣ

Επιστημονικό Συνέδριο

Μικρά Ασία και Κύπρος

Σελίδες από τον **Ελληνισμό** της Ανατολής

27–29
Μαΐου
2022

Λευκωσία | Όμοδος

Διοργανωτές

Ηχώ της Κύπρου 1821-2021

Κυπριακή Εταιρεία Ιστορικών Σπουδών

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας Πανεπιστημίου Κύπρου

Κρατικό Αρχείο

Οργανωτική Επιτροπή

Ανδρέας Κάρυος

Ιλιάνα Κουλαφέτη

Χρίστος Κ. Κυριακίδης

Πέτρος Παπαπολυβίου

Μόνα Σαββίδου-Θεοδούλου

Αιμίλιος Α. Σολωμού

Μαρία Χατζηαθανασίου

Μαρία Χριστοδούλου

Τελετή έναρξης, 27 Μαΐου: Αίθουσα Τελετών Πανεπιστημίου Κύπρου, Καλλιπόλεως 75, Λευκωσία

Εργασίες Συνεδρίου, 28 & 29 Μαΐου: Αίθουσα Εκδηλώσεων οινοποιείου Οίνου Γη-Κτήμα Βασιλειάδη, Δημήτρη Λιπέρτη, Όμοδος

Σχεδιασμός: Ιλιάνα Κουλαφέτη

Χορηγός: Οίνου Γη-Κτήμα Βασιλειάδη

Εικόνα αφίσας: Μάιος 1919. Αστοί της Σμύρνης παρακολουθούν την έλευση του ελληνικού στόλου και στρατού από το θεωρείο του τοπικού Sporting Club W.L. BRUNELL / IWM

Επιστημονικό Συνέδριο

Μικρά Ασία και Κύπρος

Σελίδες από τον Ελληνισμό της Ανατολής

27-29 Μαΐου 2022

Οι αδελφές Χρυστάλλα Παπαχριστοφόρου-Μαυρή (ιστάμενη) και Αγάθη Παπαχριστοφόρου-Αργυρού (καθήμενη). Ο πατέρας τους, Κωνσταντίνος Παπαχριστοφόρου από το Κορδελιό της Σμύρνης, ήταν γιος του ιερέα της συνοικίας Παπά-Σκάλα.

Πηγή: Αρχείο Χρυστάλλας Καρταμπή

Αψίδα, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΤΕΠΑΚ

Ιστάμενοι (από αριστερά) είναι ο Μιχάλης Γαβριηλίδης και ο Γιάννης Νικολαΐδης ενώ καθήμενος αναγνωρίζεται ένας φίλος τους. Ο Μιχάλης, πρόσφυγας από τη Μικρά Ασία, έχασε τη ζωή του νωρίς. Ο Γιάννης ήταν και αυτός πρόσφυγας από τη Σελεύκεια της Μικράς Ασίας και εξάδελφος της μητέρας του Μιχάλη, Κατερίνας Χατζημιχαήλ.

Πηγή: Αρχείο Χριστίνας Γαβριηλίδου

Αψίδα, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΤΕΠΑΚ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Παρασκευή 27 Μαΐου

ΤΕΛΕΤΗ ΕΝΑΡΞΗΣ

ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΛΕΤΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΛΛΙΠΟΛΕΩΣ 75, ΛΕΥΚΩΣΙΑ

19:00-19:30

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΙ

Χριστόδουλος Γ. Βασιλειάδης
Δικηγόρος-Οινοποιός
Ηχώ της Κύπρου 1821-2021

Αιμίλιος Α. Σολωμού
Πρόεδρος Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών

Πέτρος Παπαπολυβίου
Αναπληρωτής Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, Πανεπιστήμιο Κύπρου

Χρίστος Κ. Κυριακίδης
Αναπληρωτής Έφορος Κρατικού Αρχείου

Μόνα Σαββίδου-Θεοδούλου
Πρόεδρος Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου

19:30-20:15

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

Οι ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες της Καταστροφής του 1922 και της παρεπόμενης «Εξόδου» του Ελληνισμού τής καθ' ημάς Ανατολής

Κυριάκος Στ. Χατζηκυριακίδης
Επίκουρος Καθηγητής Έδρας Ποντιακών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

20:15-21:30

Έκθεση Εκδόσεων Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου

***Δεξίωση με κρασί Οίνου Γη-Κτήμα Βασιλειάδη**

Σάββατο 28 Μαΐου

ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΟΙΝΟΥ ΓΗ-ΚΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ, ΔΗΜΗΤΡΗ ΛΙΠΕΡΤΗ, ΟΜΟΔΟΣ

09:30-10:00	**ΕΓΓΡΑΦΕΣ**
10:00-12:00	**Α΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ | Σχέσεις Μικράς Ασίας-Κύπρου: Από την Αρχαιότητα ώς τη Νεότερη Εποχή** ***Πρόεδρος**: Ανδρέας Κάρυος*
10:00-10:20	**Οι σχέσεις της Μικράς Ασίας και της Κύπρου από την προϊστορική περίοδο στους ιστορικούς χρόνους** *Χριστίνα Ιωάννου*
10:20-10:40	**Οι σχέσεις Κύπρου και Μικράς Ασίας κατά τους 13ο και 14ο αιώνες** *Ιωάννης Χάρκας*
10:40-11:00	**Ο Μικρασιατικός Ελληνισμός και η Ιερά Μονή Κύκκου** *Κωστής Κοκκινόφτας*
11:00-11:20	**Σχέσεις Μικράς Ασίας-Κύπρου κατά τον 19ο αιώνα** *Πέτρος Παπαπολυβίου*
11:20-11:40	**ΣΥΖΗΤΗΣΗ**
11:40-12:00	**ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**
12:00-13:40	**Β΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ | Η Μικρά Ασία μέσα από Αρχειακό Υλικό και Κειμήλια στην Κύπρο** ***Πρόεδρος**: Αιμίλιος Α. Σολωμού*
12:00-12:20	**Θησαυροί από τη Μικρά Ασία στην Ιερά Μονή Κύκκου** *Στυλιανός Περδίκης*
12:20-12:40	**«Εν ονόματι Θείας ευσπλαχνίας ικετεύομεν Κυβέρνησιν οικτηρίσει αθλιότηταν προσφύγων...». Η Μικρασιατική Καταστροφή μέσα από τα αρχεία του Κρατικού Αρχείου** *Χρίστος Κ. Κυριακίδης*
12:40-13:00	**Τα κυπριακά Αρχεία ως πηγές μαρτυριών για τους Μικρασιάτες Έλληνες της Μεγαλονήσου** *Ιωάννης Ιακωβίδης*
13:00-13:20	**«Η τηλεγραφική μας διεύθυνσις είναι: Tjivoglou Adana». Δέκα έγγραφα του 1921 από τα Άδανα της Μικράς Ασίας** *Χριστόδουλος Χατζηχριστοδούλου*
13:20-13:40	**ΣΥΖΗΤΗΣΗ**
13:40-15:00	**ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ / FINGER FOOD**

15:00-16:30 **Γ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ | Απεικονίσεις και Καταγραφές της Μικρασιατικής Καταστροφής μέσα από τον κυπριακό Τύπο**

***Πρόεδρος**: Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου*

15:00-15:20 **Ο διωγμός των Ελλήνων της Μικράς Ασίας μέσα από τον κυπριακό Τύπο (1913-1923): μια πρώτη προσέγγιση**

Ανδρέας Χριστοφή

15:20-15:40 **Η τελευταία φάση της Μικρασιατικής Εκστρατείας μέσα από τον κυπριακό Τύπο**

Μαρία Μιχαήλ

15:40-16:00 **Μικρά Ασία 1922-Κύπρος 1974. Βίοι παράλληλοι: Προσφυγικά-εκπαιδευτικά ζητήματα που προκύπτουν συνεπεία πολέμου**

Ιωάννα Αλεξάνδρου

16:00-16:15 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ**

16:15-16:30 **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**

16:30-18:10 **Δ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ | Μικρασιάτες Επαγγελματίες μετά την εγκατάστασή τους στην Κύπρο**

***Πρόεδρος**: Ιλιάνα Κουλαφέτη*

16:30-16:50 **Οι Μικρασιάτισσες μοδίστρες στη Λεμεσό**

Νόλη Μωυσή

16:50-17:10 **Μικρασιατική Καταστροφή και κυπριακή παραδοσιακή ξυλοναυπηγική: μια προσωπογραφική μελέτη**

Μαρία Κτωρή

17:10-17:30 **Οικογένεια Ιορδάνη Σουκιούρογλου. Ειδικότερα, η περίπτωση του Ιωάννη και του Παύλου, προσωπικότητα και δράση**

Ζήνα Λυσάνδρου-Παναγίδη

17:30-17:50 **Μικρασιατική Καταστροφή και πρόσφυγες στην Κύπρο. Η περίπτωση δύο υπαλλήλων του Δήμου Λεμεσού: του Μιχάλη Ανατολίτη και του Κώστα Γεωργίου (Παρασκευά Περιτσόγλου)**

Μίμης Α. Σοφοκλέους

17:50-18:10 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ**

18:10-18:30 **ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ**

18:30-20:00

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Ιστορικές πηγές για τον Ελληνισμό τής καθ' ημάς Ανατολής και Νέες Τεχνολογίες στην Εκπαίδευση

Κυριάκος Στ. Χατζηκυριακίδης, Επίκουρος Καθηγητής Έδρας Ποντιακών Σπουδών του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης & Μαρία Κ. Ηλιοπούλου, Εκπαιδευτικός Πρ/θμιας Εκπαίδευσης, MSc στις Ψηφιακές Εφαρμογές στην Εκπαίδευση των STEM

**Θα δοθεί βεβαίωση συμμετοχής*

Κυριακή 29 Μαΐου

ΑΙΘΟΥΣΑ ΕΚΔΗΛΩΣΕΩΝ ΟΙΝΟΥ ΓΗ-ΚΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ, ΟΜΟΔΟΣ

10:30-11:00 **ΕΓΓΡΑΦΕΣ**

11:00-12:40 **Ε΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ | Πολιτικές, Διπλωματικές και Στρατιωτικές Πτυχές του Μικρασιατικού Ζητήματος**

***Πρόεδρος**: Μαρία Χατζηαθανασίου*

11:00-11:20 **Το ποντιακό αντάρτικο: Εξέλιξη, χαρακτήρας και αποτελεσματικότητα**
Χάρης Γ. Αλεξάνδρου

11:20-11:40 **Η διπλωματική στάση της Γερμανίας στη Μικρά Ασία από το Κίνημα των Νεότουρκων μέχρι και τη Μικρασιατική Καταστροφή (1908-1922)**
Σάββας Σταύρου

11:40-12:00 **Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Κύπρο και η στάση της βρετανικής διοίκησης**
Σάββας Λάμπρου

12:00-12:20 **Ιωάννης Τσαγγαρίδης (1887-1939): Η δράση του Κύπριου αξιωματικού στη Μικρασιατική εκστρατεία, η υποδοχή του στο νησί και οι εκδηλώσεις τιμής μέσα από τον Τύπο της Κύπρου**
Φοίβη Χριστοδούλου

12:20-12:40 **ΣΥΖΗΤΗΣΗ**

12:40-14:20	**ΣΤ΄ ΣΥΝΕΔΡΙΑ | Μνήμη και Ταυτότητα μέσα από τη Λογοτεχνία, τη Γλώσσα και τον Κινηματογράφο** ***Πρόεδρος***: *Μαρία Χριστοδούλου*
12:40-13:00	**Μαρτυρίες προσφύγων της Μικρασίας που διαμένουν στην Κύπρο** *Αφροδίτη Αθανασοπούλου*
13:00-13:20	**Μικρασιατικές μνήμες στο έργο της Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου** *Βαλεντίνα Σαλτέ*
13:20-13:40	**Όψεις της πολιτισμικής ταυτότητας και της κληρονομιάς των τουρκόφωνων Χριστιανών της Ανατολίας και η συμβολή της Κύπρου** *Στέλιος Ηρακλέους*
13:40-14:00	**Τα Μικρασιατικά στη δημόσια σφαίρα: από τα σχολικά εγχειρίδια, στη λογοτεχνία, στη μικρή και μεγάλη οθόνη και στα στάδια** *Αναστασία Χάματσου*
14:00-14:20	**ΣΥΖΗΤΗΣΗ**

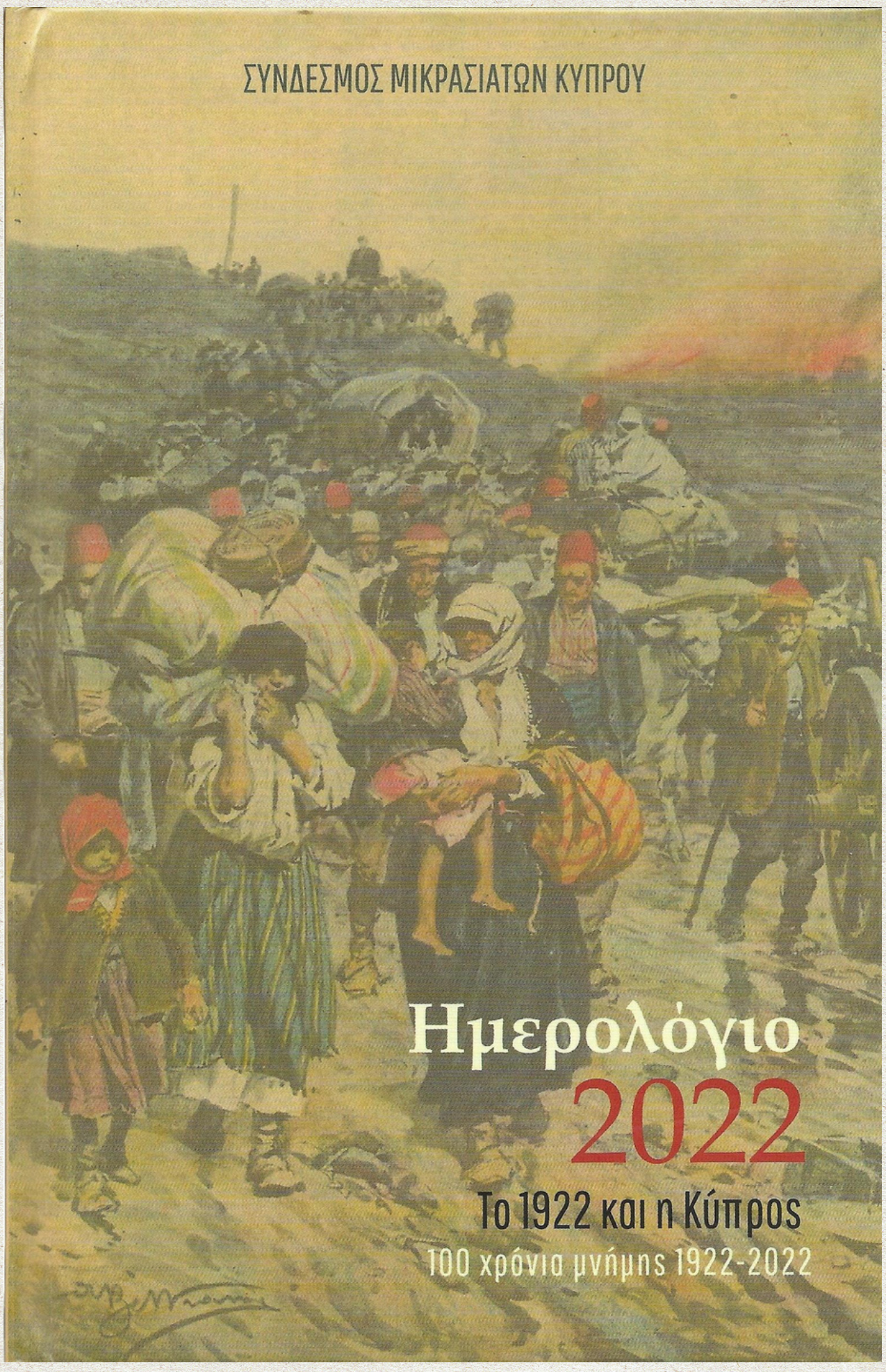

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου,

Το 1922 και η Κύπρος. 100 χρόνια μνήμης 1922-2022

Ημερολόγιο 2022

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, Αφιέρωμα στη Μικρά Ασία

Λογοτεχνικό Ημερολόγιο 2013

Βιογραφικά Ομιλητών

&

Περιλήψεις Ανακοινώσεων

Χριστίνα Ιωάννου

Η Χριστίνα Ιωάννου είναι πτυχιούχος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου και κατέχει Μεταπτυχιακό και Διδακτορικό τίτλο από τα Πανεπιστήμια Paris X Nanterre και Paris IV Sorbonne. Θέμα των μεταπτυχιακών της σπουδών είναι οι σχέσεις της Κύπρου και του Αιγαίου με την Εγγύς Ανατολή. Κατά τη διάρκεια των μεταπτυχιακών και διδακτορικών της σπουδών ειδικεύτηκε στην πολιτική ιστορία της Εγγύς Ανατολής, στη βιβλική εβραϊκή, στη φοινικική και αραμαϊκή επιγραφική. Στα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνονται η πολιτική και οικονομική ιστορία της Εγγύς Ανατολής και ειδικότερα των Φοινίκων, από το τέλος της δεύτερης χιλιετίας μέχρι τους κλασικούς χρόνους και οι σχέσεις και οι αλληλεπιδράσεις στη Μεσόγειο.

Δίδαξε στη Σχολή του Λούβρου και εδώ και έξι χρόνια διδάσκει Αρχαία Ιστορία στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Παράλληλα έχει λάβει μέρος σε συνέδρια που άπτονται των ερευνητικών της ενδιαφερόντων και έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά. Πρόσφατα εξέδωσε το πρώτο της βιβλίο σε συνεργασία με τον καθηγητή Θεόδωρο Μαυρογιάννη και τη Sabine Rogge, στο οποίο παρουσιάζουν τα πρακτικά του παγκόσμιου συνεδρίου που συνδιοργάνωσε το 2015 με θέμα την Ιστορία και την Αρχαιολογία του αρχαιολογικού χώρου της Σαλαμίνας. Στο παρόν στάδιο διοργανώνει ένα νέο συνέδριο με θέμα τον αρχαιολογικό χώρο του Κιτίου και τις σχέσεις του με τη Μεσόγειο και ετοιμάζεται να εκδώσει τη διδακτορική της διατριβή με θέμα την παρουσία των Φοινίκων στην Κύπρο και το Αιγαίο.

Οι σχέσεις της Μικράς Ασίας και της Κύπρου από την προϊστορική περίοδο στους ιστορικούς χρόνους

Η γεωγραφική εγγύτητα των δύο περιοχών αποτέλεσε αναμφίβολα τη βασική αιτία για την ανάπτυξη σχέσεων μεταξύ των δύο υπό εξέταση χώρων. Η Κύπρος, ήδη από την τρίτη χιλιετία, φέρεται να διατηρούσε πυκνές εμπορικές σχέσεις με τη Μικρά Ασία, οι οποίες όπως αποδεικνύουν οι τελευταίες αρχαιολογικές έρευνες οδήγησαν στην τεχνογνωσία όχι μόνο της εξόρυξης του χαλκού, αλλά και της μετατροπής του σε εμπορεύσιμη ύλη. Η εμπορία χαλκού κατά τη διάρκεια της δεύτερης κυρίως χιλιετίας αποτέλεσε τη βασικότερη αιτία για ανάδειξη του νησιού σε μια από τις μεγαλύτερες οικονομικές δυνάμεις της Μεσογείου. Η Κύπρος και η Μικρά Ασία διέθεταν ένα παρόμοιο πολιτικό σύστημα ανάλογο με αυτό των ανακτορικών πολιτισμών της Ανατολικής Μεσογείου και συμμετείχαν στο δίκτυο εμπορικών ανταλλαγών και διατήρησης πολιτικών σχέσεων που διασφάλιζαν την ισορροπία στην πολιτική σκηνή της περιοχής. Η ανατροπή των ισορροπιών ήταν ωστόσο σύνηθες φαινόμενο. Η Κύπρος, σύμφωνα με γραπτές πηγές που χρήζουν εξέτασης, αποτέλεσε ίσως αιτία για επιθέσεις από την περιοχή της Μικράς Ασίας.

Το τέλος της ανακτορικής περιόδου οδήγησε στην αναστολή των εμπορικών συναλλαγών ελεγχόμενων από την κεντρική εξουσία. Η εμπορική δραστηριότητα και η διάσχιση των δρόμων της Μεσογείου φαίνεται ωστόσο να μην επηρέασε τους πολιτισμούς της Μικράς Ασίας και της Κύπρου οι οποίοι φαίνεται να συνεχίζονται υπό νέα, ωστόσο, πολιτικά καθεστώτα.

Η μετανάστευση των κατοίκων από τον μητροπολιτικό Ελληνισμό στα παράλια της Μικράς Ασίας στα τέλη της πρώτης χιλιετίας, ένα πολιτικό φαινόμενο που θα ονομαστεί πρώτος ελληνικός αποικισμός, θα αποτελέσει την αφετηρία για την αρχή μιας νέας περιόδου, όπου ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας θα καταφέρει να πρωταγωνιστήσει εκ νέου στους εμπορικούς δρόμους της Μεσογείου δημιουργώντας αρτηρίες και αποικίες σε κομβικά σημεία της κλειστής θαλάσσης. Ο Ελληνισμός της Μικράς Ασίας της πρώτης χιλιετίας θα συντηρήσει όλα τα συνεκτικά στοιχεία που οριοθέτησαν το μυκηναϊκό του παρελθόν, θα οδηγήσει στην επιτακτική ανάγκη αρχικά της σύνθεσης των ομηρικών επών που θα αποτελέσουν τη βάση της ελληνικής ιστορίας και θρησκείας, στη δημιουργία ενός νέου συστήματος γραφής του ελληνικού αλφαβήτου, στην κοπή των νομισμάτων. Όλα αυτά θα αλλάξουν άρδην την οικονομική πολιτική και πολιτιστική ιστορία των λαών της Μεσογείου.

Οι πολιτικές εξελίξεις της Ανατολικής Μεσογείου φαίνεται να επηρεάζουν άμεσα τους δύο χώρους, τη Μικρά Ασία και την Κύπρο. Η άνοδος της Ασσυριακής Αυτοκρατορίας αρχικά και η άνοδος της αυτοκρατορίας των Αχαιμενιδών επηρέασαν άμεσα την πολιτική αλλά κυρίως οικονομική ιστορία των δύο περιοχών με αποκορύφωμα την ταυτόχρονη επανάσταση των κατοίκων της Μικράς Ασίας και μερίδας Κυπρίων έναντι στην περσική αυτοκρατορία.

Η Ιωνική Επανάσταση που, όπως γράφει ο Ηρόδοτος, ήταν «η αρχή της συρράξεως μεταξύ Ελλήνων και βαρβάρων» θα καθορίσει το είδος των σχέσεων μεταξύ του νησιού και ολόκληρου του Ελληνισμού.

Στόχος της ανακοίνωσης είναι να παρουσιάσει συνοπτικά και να ερμηνεύσει τα βασικά στοιχεία της κοινής πορείας των δύο περιοχών και να αναδείξει τους συνεκτικούς δεσμούς τους καθ' όλη τη διάρκεια της αρχαιότητας.

Ιωάννης Χάρκας

Ο Ιωάννης Χάρκας γεννήθηκε στη Λάρνακα το 1978. Κατάγεται από τα κατεχόμενα χωριά Ριζοκάρπασο και Μακράσυκα της επαρχίας Αμμοχώστου. Είναι κάτοχος διδακτορικού διπλώματος στις Βυζαντινές Σπουδές (2020). Εργάζεται ως εκπαιδευτικός (καθηγητής φιλολογικών μαθημάτων) στη Μέση Εκπαίδευση στην Κύπρο. Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα εστιάζονται στην Ιστορία και στον Πολιτισμό της Κύπρου κατά τις περιόδους του Μεσαίωνα και της Τουρκοκρατίας.

Οι σχέσεις Κύπρου και Μικράς Ασίας κατά τους 13ο και 14ο αιώνες

Η Κύπρος, λόγω εγγύτητας, είχε ανέκαθεν στενότατη σχέση με τη Μικρά Ασία. Ως εκ τούτου οι πολιτικοστρατιωτικές, κοινωνικές και πολιτιστικές εξελίξεις στον μικρασιατικό χώρο άφηναν πάντοτε τη σφραγίδα τους και στη μεγαλόνησο. Στην Κύπρο αναζητούσαν καταφύγιο, κατά τον Μεσαίωνα, πλήθη Χριστιανών της Μικράς Ασίας, κάθε φορά που η πατρώα γη τους έπεφτε θύμα εισβολών εκ μέρους των Αράβων ή των Τούρκων. Η άφιξη, επομένως, αριθμού Ελλήνων προσφύγων το 1922 από τη Μικρά Ασία στην Κύπρο δεν αποτελεί το μοναδικό κύμα ροής προσφύγων από τη μικρασιατική χερσόνησο προς τη μεγαλόνησο· είχαν προηγηθεί στον ρου της Ιστορίας και πολλά άλλα τέτοια κύματα. Εκ παραλλήλου, κατά καιρούς, συνέβαινε και το ανάποδο: Έλληνες από την Κύπρο μετανάστευαν στη Μικρά Ασία, έτσι ώστε να ξεφύγουν από τις άσχημες συνθήκες που επικρατούσαν στο νησί.

Η παρούσα ανακοίνωση καταπιάνεται με την εξέταση μερικών πτυχών των σχέσεων μεταξύ Κύπρου και Μικράς Ασίας κατά τους 13ο και 14ο αιώνες. Συγκεκριμένα το πρώτο μέρος της ανακοίνωσης ασχολείται με τα γεγονότα που συνδέονται με την άφιξη στην Κύπρο μιας ομάδας Ελλήνων Ορθοδόξων μοναχών από τη Μικρά Ασία περί το 1225, με τις συνέπειες που είχε η δραστηριότητα αυτών των μοναχών στη μεγαλόνησο, αλλά και με τη σχέση της Κύπρου με την Αυτοκρατορία της Νίκαιας, το μικρασιατικό κράτος το οποίο φιλοδοξούσε να ανασυστήσει τη Βυζαντινή Αυτοκρατορία που είχε καταλυθεί το 1204.

Χρονικά, λοιπόν, βρισκόμαστε στο πρώτο ήμισυ του 13ου αιώνα. Είναι η εποχή που οι Λουζινιανοί και η τοπική Λατινική Εκκλησία προβαίνουν, για πρώτη φορά, σε σειρά ενεργειών που στοχεύουν στην αποδυνάμωση και στην καθυπόταξη της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου. Μπροστά σε αυτές τις προκλήσεις η Ελληνική Εκκλησία της Κύπρου στράφηκε προς την Αυτοκρατορία της Νίκαιας και το Οικουμενικό Πατριαρχείο προσδοκώντας υποστήριξη και βοήθεια, για να διατηρήσει τις παραδόσεις και την αυτοτέλειά της. Πράγματι, τόσο ο αυτοκράτορας όσο και ο πατριάρχης έκαναν παρεμβάσεις προς την κατεύθυνση αυτή. Στην όλη ιστορία αναμείχθηκαν, βεβαίως, ο πάπας της Ρώμης και ο Φράγκος ρήγας της Κύπρου. Η έντονη πίεση των Λατίνων οδήγησε ιεράρχες και κληρικούς της Ελληνικής Εκκλησίας της Κύπρου να αυτοεξοριστούν σε περιοχές της Μικράς Ασίας. Εντός του ιδίου χρονικού πλαισίου μια δυναμική ομάδα Ελλήνων Ορθοδόξων μοναχών έφτασαν στην Κύπρο ως πρόσφυγες, προερχόμενοι από το Καλόν Όρος της Μικρας Ασίας. Οι μοναχοί αυτοί συγκέντρωσαν γύρω τους και άλλους μοναχούς από την Κύπρο και αντιπαρατάχθηκαν ανοιχτά στους Λατίνους: ήταν οι δεκατρείς οσιομάρτυρες της Καντάρας. Η εκτέλεσή τους είχε σημαντικό αντίκτυπο στη διπλωματική σκηνή της εποχής, διατηρήθηκε στην ιστορική μνήμη των Ελλήνων της Κύπρου και ήταν η γενεσιουργός αιτία για τη συγγραφή ενός μοναδικού αγιολογικού κειμένου. Τοιουτοτρόπως η πολιτική και εκκλησιαστική κατάσταση της περιόδου συνέτεινε στην περαιτέρω σύσφιξη των δεσμών Κύπρου-Μικράς Ασίας.

Στο δεύτερο μέρος της ανακοίνωσης θα γίνει λόγος για τα διάφορα ζητήματα που περιβάλλουν την προσάρτηση, εκ μέρους των Φράγκων ρηγάδων της Κύπρου, περιοχών της νότιας Μικράς Ασίας οι οποίες κατοικούνταν εν μέρει από ελληνικούς πληθυσμούς, περί τα μέσα του 14ου αιώνα.

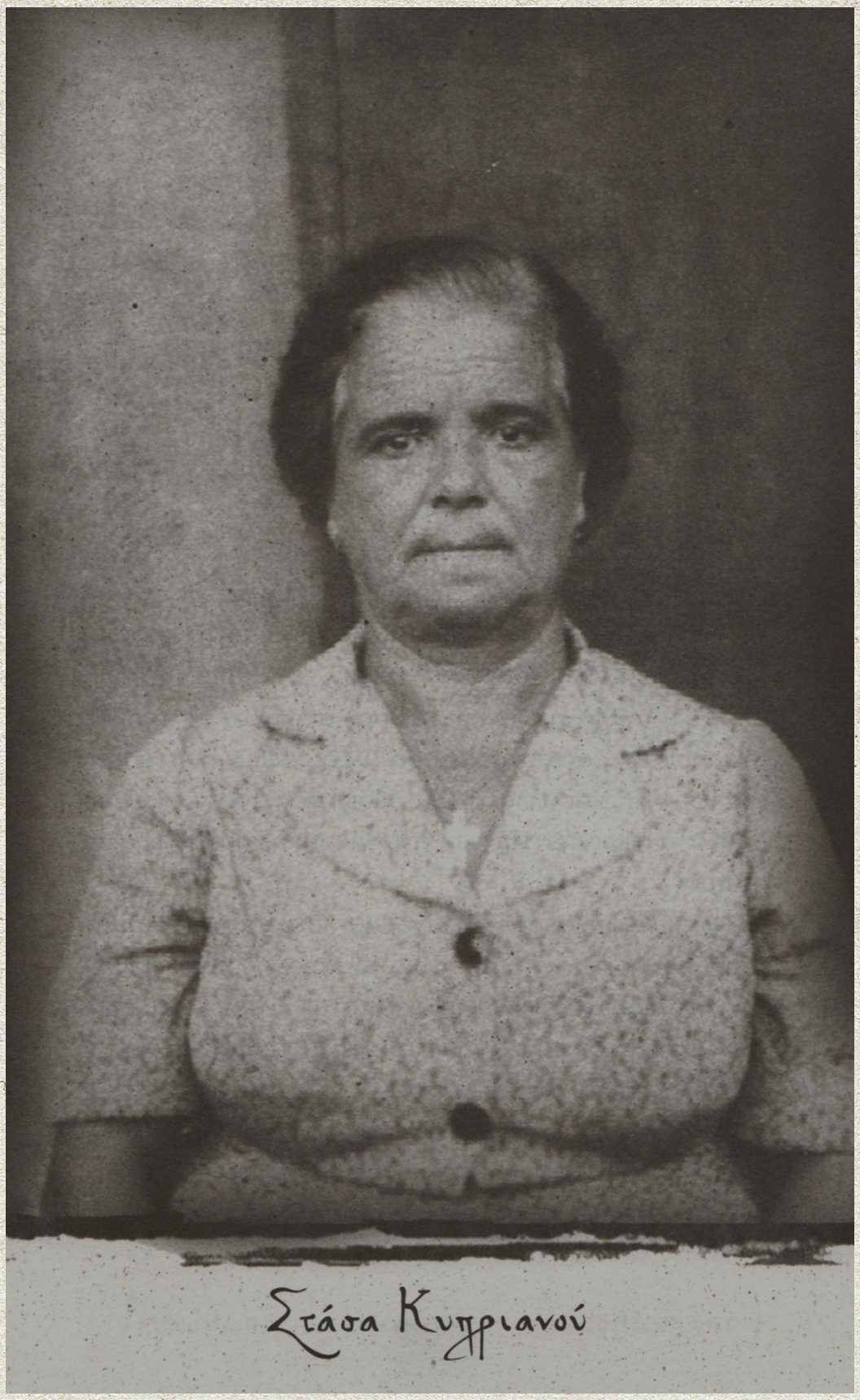

Η Στάσα Κυπριανού έφτασε στην Κύπρο μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922 μαζί με τις τέσσερις αδελφές της και άλλους 75 πρόσφυγες. Ήταν μια από τις πρώτες δασκάλες μικρασιατικής καταγωγής που υπηρέτησε στην Κύπρο. Εργάστηκε σε πολλά άλλα σχολεία της Κύπρου. Υπηρέτησε στη Λόφου ως δασκάλα του Παρθεναγωγείου κατά τα χρόνια 1934-1937. Ήταν η πρώτη δασκάλα κατά τη σχολική περίοδο 1937-1938 που υπηρέτησε στο Μικτό Δημοτικό Σχολείο της Λόφου και είχε ετήσιο μισθό 69 λίρες.

Πηγή: Κοινότητα Λόφου, Αψίδα, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΤΕΠΑΚ

Η Κατερίνα Χατζημιχαήλ-Γαβριηλίδη καταγόταν από τη Σελεύκεια της Μικράς Ασίας και ήταν σύζυγος του Γαβριήλ, γιου του Κυριάκου Γαβριήλ από το Ανεμούριο.

Πηγή: Αρχείο Χριστίνας Γαβριηλίδου
Αψίδα, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΤΕΠΑΚ

Κωστής Κοκκινόφτας

Ο Κωστής Κοκκινόφτας είναι ερευνητής στο Κέντρο Μελετών Ιεράς Μονής Κύκκου. Έχει γράψει σαράντα, περίπου, βιβλία ιστορικού και λαογραφικού περιεχομένου και δημοσίευσε μελέτες σε διάφορα έντυπα, συλλογικούς τόμους και πρακτικά επιστημονικών συνεδρίων. Ανάμεσά τους περιλαμβάνονται το πεντάτομο *Η Μονή Κύκκου στον κυπριακό Τύπο (1878-1931)* και το τρίτομο *Η Μονή Κύκκου στο Αρχείο της Αρχιεπισκοπής Κύπρου (1634-1931)*. Αρκετά άλλα αφορούν την ιστορία και την παράδοση της περιοχής Μαραθάσας, από όπου κατάγεται, όπως αυτά με τίτλο: *Η Εμπορική Σχολή Μιτσή Λεμύθου*, *Άγιος Δημήτριος Μαραθάσας*, *Τα Καμινάρια* και *Ο Αρχιμανδρίτης Ιερώνυμος Μυριανθέας (1838-1898)*. Από τα υπόλοιπα αναφέρονται αυτά με τίτλο *Μονή Αποστόλου Ανδρέα*, *Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Λεόντιος* και *Εξισλαμισμοί και Επανεκχριστιανισμοί στην Κύπρο*. Έχει δώσει διαλέξεις στην Κύπρο, στην Ελλάδα και αλλού, και συμμετείχε σε συνέδρια με πρωτότυπες ανακοινώσεις γύρω από την ιστορία της Κύπρου και τους εθνικούς και πολιτιστικούς της δεσμούς με τον ευρύτερο Ελληνισμό. Το τελευταίο βιβλίο του έχει τίτλο *Κύπρος και 1821*.

Ο Μικρασιατικός Ελληνισμός και η Ιερά Μονή Κύκκου

Κατά τη διάρκεια των χρόνων της Τουρκοκρατίας, η Μονή Κύκκου απέκτησε ένα καλά οργανωμένο δίκτυο Μετοχίων, τόσο σε διάφορες περιοχές του νησιού, όσο και μακριά από αυτό. Ανάμεσα στα εκτός Κύπρου Μετόχια της Μονής συγκαταλέγονταν και αυτά στις πόλεις Σμύρνη, Προύσα, Αττάλεια και Έφεσο της Μικράς Ασίας, καθώς και στην Αμάσεια του Πόντου, γεγονός που συνέτεινε στην ευρεία διάδοση, ανάμεσα στον Μικρασιατικό Ελληνισμό, της φήμης της θαυματουργής Εικόνας της Παναγίας του Κύκκου, έργο κατά παράδοση του Ευαγγελιστή Λουκά. Για αυτό και πολλοί κάτοικοι της Μικράς Ασίας συνδύαζαν το ταξίδι τους στους Αγίους Τόπους με επίσκεψη στη Μονή Κύκκου, ώστε «το χατζηλίκι τους να γίνει τέλειον». Επίσης, πολλοί Μικρασιάτες είχαν στα οικογενειακά τους προσκυνητάρια εικόνες της Παναγίας του Κύκκου, που παράγγελλαν σε αγιογραφικά εργαστήρια με βάση ενσωματωμένα χαρακτικά στις εκδόσεις της ιστορίας της Μονής των χρόνων της Τουρκοκρατίας. Ακόμη, αρκετοί άλλοι αφιέρωναν αντίγραφα της Παναγίας της Κυκκώτισσας στους ναούς των πόλεων της, όπως εικόνα που φυλασσόταν στον ναό του Αγίου Νικολάου της Αττάλειας και η οποία σήμερα θησαυρίζεται στον ναό της Κοιμήσεως της Θεοτόκου Ταύρου στην Αθήνα.

Αρκετοί από τους Μικρασιάτες προσκυνητές ήταν τουρκόφωνοι από τις πόλεις της Αττάλειας και της Αλλάγιας, για αυτό και η Μονή Κύκκου μερίμνησε και εξέδωσε, για χάριν τους, την ιστορία της στα καραμανλίδικα, δηλαδή στην τουρκική γλώσσα, αλλά με ελληνικούς χαρακτήρες. Πρωτεργάτης στον τομέα αυτό της έκδοσης των καραμανλίδικων βιβλίων, τόσο της ιστορίας της Μονής, όσο και άλλων με καθαρά εκκλησιαστικό περιεχόμενο, υπήρξε ο Μικρασιάτης Αρχιμανδρίτης της Μονής Κύκκου και μετέπειτα Μητροπολίτης Αγκύρας (1773-1779) Σεραφείμ Πισσείδιος, ο οποίος συνέβαλε με το έργο του στη στερέωση των τουρκόφωνων Ορθοδόξων στη χριστιανική πίστη.

Μία άλλη πτυχή των σχέσεων της Μονής Κύκκου με τον Μικρασιατικό Ελληνισμό αφορά τους Κυκκώτες Μοναχούς, οι οποίοι υπηρέτησαν σε διάφορες πόλεις της Μικράς Ασίας. Ανάμεσά τους περιλαμβάνεται ο μετέπειτα Μητροπολίτης Λοκρίδος (1833-1852) της Εκκλησίας της Ελλάδας Αγαθάγγελος Μυριανθούσης, ο οποίος διετέλεσε κατά τις πρώτες δεκαετίες του 19ου αιώνα αρχικά επισκοπικός προϊστάμενος Κοτυαίου (Κιουτάχειας) και στη συνέχεια Μητροπολίτης Αγκύρας.

Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν οι πτυχές αυτές των σχέσεων του Μικρασιατικού Ελληνισμού με τη Μονή Κύκκου και θα γίνει αναφορά στα ποικίλα αφιερώματα που προσέφεραν οι Μικρασιάτες προσκυνητές στη Μονή κατά τις επισκέψεις τους σε αυτήν, τα οποία διαφυλάχθηκαν στο σκευοφυλάκιό της και ορισμένα από αυτά εκτίθενται σήμερα στο σύγχρονο Μουσείο της. Ακόμη, θα γίνει αναφορά στις περιγραφές ξένων περιηγητών και Ελλήνων συγγραφέων για τα προσκυνηματικά ταξίδια των Μικρασιατών στη Μονή Κύκκου, όπως του Γάλλου αρχιτέκτονα Εντμόν Ντουτουά, του λόγιου Κύπριου πολιτευτή Γεώργιου Φραγκούδη, του εξ Ελλάδος συγγραφέα και βουλευτή Κωνσταντίνου Παπαμιχαλόπουλου, του Κύπριου δικαστικού Αριστοτέλη Παλαιολόγου και άλλων.

Πέτρος Παπαπολυβίου

Ο Πέτρος Παπαπολυβίου έζησε τα πρώτα χρόνια της ζωής του, μέχρι την τουρκική εισβολή του 1974, στη Λάπηθο της επαρχίας Κερύνειας. Σπούδασε στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Από το 2002 διδάσκει στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Στο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνονται μονογραφίες και άρθρα για την κυπριακή συμβολή στην Επανάσταση του 1821, στους ελληνικούς και στους δύο Παγκοσμίους Πολέμους, για τον Αγώνα της ΕΟΚΑ και για την ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας και την περίοδο της γερμανικής Κατοχής στη Θεσσαλονίκη. Είναι επιστημονικός διευθυντής του Κέντρου Μελετών Τάσσος Παπαδόπουλος και πρόεδρος της Ακαδημίας Ιστορικών Σπουδών Αγώνα ΕΟΚΑ 1955-1959.

Σχέσεις Μικράς Ασίας-Κύπρου κατά τον 19ο αιώνα

Η ανακοίνωση επιχειρεί να περιγράψει σε αδρές γραμμές το πλέγμα των ποικίλων δεσμών και επαφών μεταξύ της ιωνικής πρωτεύουσας και της Κύπρου κατά τον 19ο αιώνα, στην περίοδο της ύστερης Οθωμανικής κυριαρχίας στην Κύπρο, που έληξε με την εγκατάσταση των Βρετανών στο νησί (1878). Θα παρουσιαστούν οι κυριότερες πτυχές που συνδέονται με την παρουσία Κυπρίων στη Σμύρνη, κυρίως σπουδαστών στα εκπαιδευτήρια της Ιωνίας, κληρικών, εμπόρων αλλά και απλών ανθρώπων που εγκαταστάθηκαν στη μικρασιατική μεγαλούπολη αναζητώντας εργασία.

Στα μέσα του 19ου αιώνα η Σμύρνη είναι το πρώτο λιμάνι μετεπιβίβασης για τους Κυπρίους όχι μόνο για την πρωτεύουσα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, την Κωνσταντινούπολη αλλά και το ελληνικό βασίλειο και την υπόλοιπη Ευρώπη. Αυτό οδήγησε, σταδιακά, στη δημιουργία μιας μικρής «κυπριακής παροικίας» αλλά και τη δημιουργία δικτύων επικοινωνίας και συνεργασίας. Ο Τύπος της Σμύρνης, και ειδικά η ιστορική εφημερίδα *Αμάλθεια* αποτυπώνει αυτούς τους στενούς δεσμούς, μέσω των συχνών ανταποκρίσεων από τις πόλεις της μεγαλονήσου, αλλά και μέσω της κυκλοφορίας των μικρασιατικών εντύπων (εφημερίδων και περιοδικών) στην Κύπρο.

Ανάμεσα στους πιο σημαντικούς Κυπρίους της Σμύρνης ήταν μια γυναίκα, η Πολυξένη Λοϊζιάς, που είχε πλούσια εκπαιδευτική δράση και πληθωρική παρουσία στην πόλη και επηρέασε ευεργετικά με πολλούς τρόπους τη γυναικεία εκπαίδευση της Κύπρου. Και άλλοι σημαντικοί Κύπριοι εργάστηκαν ή σπούδασαν στη Σμύρνη ή τις Κυδωνίες (αρχιεπίσκοπος Σωφρόνιος, Δημήτριος Θεμιστοκλής, Σαμουήλ μητροπολίτης Μεσημβρίας, κ.ά.) ενώ στα τυπογραφεία της πόλης τυπώθηκαν και ορισμένες, δυσεύρετες σήμερα, κυπριακές εκδόσεις.

SA1/1119/1922

1119

1922

Connected Papers and Precedents		Despatches			
No.	Subject shortly	Governor.		S. of S.	
		No.	Date	No.	Date

Smyrna Refugees and others.

Miscellaneous Petitions.

2/10 3099/09

OVER

1

Παρακαλώ σημειώστε πως το αντίγραφο αυτό παρέχεται σύμφωνα με τους κανονισμούς και όρους του Κρατικού Αρχείου και η οποιαδήποτε χρήσιμοποίησή του δύναται να υπόκειται στους περί πνευματικής ιδιοκτησίας περιορισμούς.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
CYPRUS STATE ARCHIVES
Αριθμός Αναφοράς Αρχείου - Ref. No.
SA1/1119/1922

Please note that this copy is supplied subject to the State Archives' terms and conditions and that any use of it may be subject to copyright restrictions.

Smyrna Refugees and others. Miscellaneous petitions

Κρατικό Αρχείο Κύπρου: SA1/1119/1922

1166
1922

Connected Papers and Precedents		Despatches			
No.	Subject shortly	H. C.		S. of S.	
		No.	Date	No.	Date
	SA1/1166/1922				

Refugees from Mersina
Allayia and Adalia

Please see within

2/10 3009/09

OVER

1

Παρακαλώ σημειώστε πως το αντίγραφο αυτό παρέχεται σύμφωνα με τους κανονισμούς και όρους του Κρατικού Αρχείου και η οποιαδήποτε χρησιμοποίησή του δύναται να υπόκειται στους περί πνευματικής ιδιοκτησίας περιορισμούς.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
CYPRUS STATE ARCHIVES
Αριθμός Αναφοράς Αρχείου - Ref. No.
SA1/1166/1922

Please note that this copy is supplied subject to the State Archives' terms and conditions and that any use of it may be subject to copyright restrictions.

Refugees from Mersina, Allayia and Adalia

Κρατικό Αρχείο Κύπρου: SA1/1166/1922

Στυλιανός Περδίκης

Ο Στυλιανός Περδίκης γεννήθηκε στον Κάτω Πύργο Τηλλυρίας το 1959. Μετά την ολοκλήρωση των εγκύκλιων γραμμάτων και της στρατιωτικής του θητείας σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης και ακολούθως με υποτροφία του Ιδρύματος Κρατικών Υπότροφιών της Ελλάδος έκανε μεταπτυχιακές σπουδές στο Πανεπιστήμιο Αθηνών. Περιοδικά εργάστηκε στο Τμήμα Αρχαιοτήτων σε ανασκαφές και στην καταγραφή των εικόνων και των κειμηλίων των ναών της Λευκωσίας. Από το 1985 εργάζεται στην Ιερά Μονή Κύκκου όπου ενεπλάκη στη σύσταση και λειτουργία του Κέντρου Μελετών της Ιεράς Μονής Κύκκου. Ταυτόχρονα πραγματοποίησε έρευνες στο παλαιό αρχείο της Μονής Κύκκου απ' όπου και δημοσίευσε σε δύο τόμους διακαιοπρακτικά έγγραφα των ετών 1619-1749, ενώ βρίσκεται προς έκδοση ο τρίτος τόμος. Ανέλαβε τη σύσταση και λειτουργία του Μουσείου της Ιεράς Μονής Κύκκου (1992) του οποίου είναι διευθυντής. Ως επικεφαλής ομάδας αρχιτεκτόνων-πολιτικών μηχανικών και συντηρητών διεκπεραίωσε την αποκατάσταση της ερειπωμένης μονής της Παναγίας του Σίντη στην Πενταλιά της Πάφου (1994-1997). Η εργασία αυτή βραβεύτηκε με τιμητικό δίπλωμα από την Europa Nostra (1997) για την επιτυχή συντήρηση/αποκατάσταση η με τη χρήση ορθών τεχνικών μεθόδων και για τον σεβασμό και τη διατήρηση του χαρακτήρα του μνημείου. Από το 2008 διευθύνει συστηματική αρχαιολογική ανασκαφή που πραγματοποιείται στον Πύργο Τηλλυρίας η οποία έφερε στο φως μεσαιωνικό συγκρότημα, πιθανόν τοπική φεουδαρχική έπαυλη. Οργάνωσε και συμμετείχε σε συνέδρια και εκθέσεις στην Κύπρο και το εξωτερικό. Οι δημοσιεύσεις του αφορούν την Ιστορία, Αρχαιολογία και τέχνη της βυζαντινής και μεταβυζαντινής Κύπρου. Το 2004 δημοσίευσε σε αυτοτελή έκδοση το ανέκδοτο έργο του Λογίζου σκευοφύλακα Λευκάρων *Κρόνικα ήγουν χρονικό της νήσου Κύπρου* και το 2010 επιμελήθηκε το συλλογικό έργο *Ιερά Μονή Κύκκου, εικών ανεσπέρου φωτός*.

Θησαυροί από τη Μικρά Ασία στην Ιερά Μονή Κύκκου

Η Κύπρος γεωγραφικά αποτελεί προέκταση της Μικράς Ασίας. Αδιάλειπτες επαφές ανάμεσα στους ελληνικούς πληθυσμούς των δύο περιοχών καταγράφονται από την αρχαιότητα και τερματίζονται με τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922. Στην ύστερη Τουρκοκρατία (18ος-19ος αιώνας) η Μονή Κύκκου δραστηριοποιείται δυναμικά στον χώρο της καθ' ημάς Ανατολής. Ιδρύει μετόχια (Σμύρνη, Αττάλεια, Προύσα, Έφεσος), ενώ κυκκώτες πατέρες κινούνται ανάμεσα στους ντόπιους πληθυσμούς δημιουργώντας ποικίλες επαφές. Από την πλευρά τους οι μικρασιατικοί πληθυσμοί ευλαβούνται ιδιαίτερα την Κυκκώτισσα Παναγία και κατά εκατοντάδες συρρέουν για προσκύνημα στο μοναστήρι της. Η εθνοκάθαρση των ελληνικών χριστιανικών πληθυσμών της Μικράς Ασίας μετά το 1922 οδήγησε σταδιακά στη λήθη τις αμφίδρομες σχέσεις Κύπρου-Μικρασίας. Ελάχιστα απτά και ορατά τεκμήρια των επαφών αυτών διαφυλάσσονται μέχρι τις μέρες μας, ως αντίσταση στη λήθη του χρόνου, στη μονή Κύκκου.

Ταπεινά σημειώματα απλών Μικρασιατών προσκυνητών διατηρούνται σε τμήματα τοίχου στον παλαιό ξενώνα της μονής και στο υπέρθυρο της κυρίας εισόδου του Καθολικού. Στο Μουσείο Κύκκου φυλάσσονται αριθμός αργυρών «κρίκων φρενοβλαβών», όπως είναι γνωστοί, με τους οποίους κυρίως Μικρασιάτες χριστιανοί «σκλάβωναν», αφιέρωναν τα βρέφη τα οποία παρουσίαζαν προβλήματα, στην Παναγία του Κύκκου. Όταν τα παιδιά μεγάλωναν και ηρεμούσαν τα έφερναν για προσκύνημα στο μοναστήρι, όπου άφηναν ως αντίδωρο ευχαριστίας τον ασημένιο κρίκο.

Ο δραστήριος πρώην μητροπολίτης Αγκύρας Σεραφείμ ο Πισσίδιος θα ενταχθεί στην κυκκώτικη αδελφότητα και θα αναδειχθεί σε φωτιστή των χριστιανών Ελλήνων της Μικράς Ασίας με εκδόσεις βιβλίων στα Καραμανλίδικα. Το 1752 τυπώνει χαλκογραφία της Παναγίας του Κύκκου με σκηνές από την ιστορία της Μονής, ενώ το 1755 θα αφιερώσει στο μοναστήρι ευαγγέλιο με αργυρή στάχωση.

Οι αδελφές Μαριγώ και Παρασκευή Αλεξίου από την Αξό της Καππαδοκίας αφιερώνουν το 1783 αργυρή πόρπη. Χειρόγραφο ειρμολόγιο του 1798 σύμφωνα με σημείωμα που φέρει γράφτηκε από τον Κρητικό ιερομόναχο Γεράσιμο Αρκαδιώτη στη Σμύρνη. Το 1801 οι αυτάδελφοι πατέρες της μονής Κύκκου Αυξέντιος και Ιωακείμ από την Πάφο αφιερώνουν λειψανοθήκη με ζωγραφισμένη στο κάλυμμα την Παναγία του Κύκκου, έργο του Χατζή Λαμπρινού Σμυρναίου. Του ιδίου ζωγράφου σώζεται δίπτυχη εικόνα με τους Αγίους Πάντες και τη Σύναξη των Αποστόλων.

Σταυροί αγιασμού οι οποίοι ανήκαν σε πατέρες της μονής διασώθηκαν στο σκευοφυλάκιο του μοναστηριού και προέρχονται από μικρασιατικά εργαστήρια. Ο σταυρός του ιερομονάχου Φλαβιανού είναι έργο του Δημήτρη από τη Σμύρνη (1808). Το 1811 οι προσκυνητές Γεώργιος και Μαρία χαρίζουν κεντητή ποδέα. Η Μικρασιάτισσα Σάρρα, σύζυγος του Αρουτήνου προσφέρει χειροποίητη ολοκέντητη σε ερυθρόχρωμο μεταξωτό ύφασμα ποδέα. Ωραία Πύλη κεντημένη σε σκούρο θαλασσί βελούδο ύφασμα προέρχεται από μικρασιατικό εργαστήριο.

Από τη Καισάρεια η Χατζή Μεϊρέμ αφιερώνει το 1816 αργυρή πόρπη με παραστάσεις του Ευαγγελισμού και της Γέννησης της Θεοτόκου. Δύο μεγάλα αργυρά μανουάλια βάρους 20 οκάδων από εργαστήριο της Σμύρνης κοσμούσαν το Καθολικό του Κύκκου. Το 1822 τα έλιωσαν για να καλύψουν χρέη του μοναστηριού.

Το 1824 ο μητροπολίτης Αγκύρας Αγαθάγγελος αφιερώνει λειψανοθήκη με οστά αγίων. Ο μητροπολίτης Νικομηδείας Πανάρετος αφιέρωσε το 1837 αργύρό χερνιβόξεστο. Το 1864 από τη Νεάπολη της Καππαδοκίας ο χρυσοχόος Φίλιππος αφιερώνει λειψανοθήκη του αποστόλου Φιλίππου. Τέλος στο Αρχείο της μονής φυλάσσεται ακόμη χάρτης οικοπέδων ιδιοκτησία του Κύκκου στην κοσμοπολίτικη Σμύρνη.

Χρίστος Κ. Κυριακίδης

Γεννήθηκε το 1979 στην Κρίτου Τέρρα της επαρχίας Πάφου. Αποφοίτησε από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου, από το οποίο έλαβε (2015) και τον τίτλο του διδάκτορα (Ph.D. στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία). Το θέμα της διδακτορικής του διατριβής είχε τίτλο *Το Κυπριακό Νομοθετικό Συμβούλιο (1878-1931). Ίδρυση, λειτουργία και κοινοβουλευτικές αντιπαραθέσεις: Συνταγματικές ελευθερίες υπό περιορισμό και αμφισβήτηση*, η οποία έχει εκδοθεί από τη Βουλή των Αντιπροσώπων (Λευκωσία 2016). Ενδιάμεσα (2005) πραγματοποίησε μεταπτυχιακές σπουδές επιπέδου Μάστερ (MA) στις Νεότερες Ελληνικές Σπουδές στο King's College of London. Ερευνητικά ασχολείται με την πολιτική και οικονομική ιστορία της Κύπρου κατά την Αγγλοκρατία, με έμφαση στην ιστορία του Νομοθετικού Συμβουλίου κατά τη βρετανική κατοχή. Συμμετείχε σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα του Πανεπιστημίου Κύπρου, ήταν συνεργάτης της Κοινοβουλευτικής Ομάδας για τον Φάκελο Κύπρου, έλαβε μέρος σε αρκετά συνέδρια σχετικά με την ιστορία της Κύπρου, ενώ άρθρα του δημοσιεύτηκαν σε συλλογικούς τόμους, επιστημονικές επετηρίδες, Πρακτικά Συνεδρίων και επιστημονικά περιοδικά. Είναι νυμφευμένος με τη Σοφία Σπύρου και πατέρας δύο αγοριών, του Κυριάκου και του Νέστορα.

«Εν ονόματι Θείας ευσπλαχνίας ικετεύομεν Κυβέρνησιν οικτηρίσει αθλιότηταν προσφύγων…». Η μικρασιατική καταστροφή μέσα από τα αρχεία του Κρατικού Αρχείου

Στόχος της παρουσίασης θα είναι η ανάδειξη του αρχειακού υλικού που φυλάσσεται στο Κρατικό Αρχείο και αφορά την περίοδο της μικρασιατικής εκστρατείας και καταστροφής. Θα γίνει προσπάθεια να γίνει κατανοητός, από ιστορικής άποψης, ο τρόπος αρχειοθέτησης των σχετικών εγγράφων και κατά πόσο αυτός αντικατοπτρίζει τη βρετανική στάση έναντι του ζητήματος. Καθαρά αρχειακά ζητήματα, όπως οι θεματικές κατηγορίες που επιλέγηκαν για την αρχειοθέτηση των εγγράφων, η δημιουργία ξεχωριστών φακέλων για συγκεκριμένα θέματα, ο διαχωρισμός των προσφύγων με βάση την υπηκοότητά τους και άλλα αρχειακά ζητήματα, θα τύχουν σχολιασμού, προσπαθώντας να τεκμηριωθεί ιστορικά η βρετανική πολιτική κατά τη συγκεκριμένη περίοδο. Ταυτόχρονα, θα παρουσιαστούν οι δράσεις του Κρατικού Αρχείου, στα πλαίσια των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη Μικρασιατική Καταστροφή.

Ιωάννης Χρ. Ιακωβίδης

Ο δρ Ιωάννης Χρ. Ιακωβίδης κατάγεται από την κατεχόμενη Λάπηθο. Είναι απόφοιτος του (εξαταξίου) Παγκυπρίου Γυμνασίου Αρρένων Κύκκου (1974), πτυχιούχος Φιλολογίας και Ιστορίας της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών, του Τμήματος Πολιτικής Επιστήμης και Διεθνών Σπουδών του Παντείου Πανεπιστημίου και κάτοχος μεταπτυχιακού και διδακτορικού τίτλου Κοινωνιολογίας από το ίδιο ανώτατο εκπαιδευτικό ίδρυμα.

Συμμετέχει στην επιστημονική επιτροπή του Ιδρύματος Πολιτισμού και Εκπαίδευσης «Ανδρέας Λεντάκης» στην Αθήνα και είναι μέλος διάφορων συλλόγων, μεταξύ των οποίων ο Φιλολογικός Σύλλογος «Παρνασσός».

Άρθρα του έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους. Έχει συγγράψει πέντε έργα. Τα τέσσερα αποτέλεσαν διδακτικά εγχειρίδια στο τμήμα Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου και αφορούν κυρίως στον Ελληνισμό της «καθ΄ ημάς Ανατολής», της Διασποράς και της Κύπρου. Έχει γράψει από κοινού με τον Γεράσιμο Ν. Καραμπελιά το βιβλίο *Ελληνισμός της Διασποράς. Ελλαδικές και κυπριακές κοινότητες στην αφρικανική ήπειρο, πρόλογος, Πατριάρχης Αλεξανδρείας και πάσης Αφρικής κ.κ. Θεόδωρος*, Αθήνα: Ι. Σιδέρης, 2021.

Τα κυπριακά Αρχεία ως πηγές μαρτυριών για τους Μικρασιάτες Έλληνες της Μεγαλονήσου

Με αφορμή τη συμπλήρωση 95 ετών από τη Μικρασιατική Καταστροφή, είχε διεξαχθεί στο παλαιό Αρχιεπισκοπικό Μέγαρο (21 Οκτωβρίου 2017) της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών το Γ΄ επιστημονικό Συμπόσιο του Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου. Πρόκειται για τον χώρο στον οποίο είχαν ζήσει, μεταξύ άλλων, ο Αρχιεπίσκοπος Κύπρου Εθνομάρτυρας Κυπριανός (1756-1821) και ο Κύριλλος Γ΄, που υπερασπίστηκε και συνέδραμε με όλες του τις δυνάμεις τους καταφεύγοντες στην Κύπρο Μικρασιάτες πρόσφυγες. Καρπό του πιο πάνω επιστημονικού εγχειρήματος αποτελεί η έκδοση των Πρακτικών με τίτλο *Τα Κυπριακά Αρχεία. Αρχειακές μαρτυρίες για τον Μικρασιατικό Ελληνισμό της Κύπρου.*

Ο τόμος αποτελείται από εννέα μελέτες στηριγμένες στην αρχειακή έρευνα, εκ των οποίων οι τρεις αντλούν το υλικό τους από εκκλησιαστικές αρχειακές συλλογές και Βιβλιοθήκες. Η Αντωνία Προδρόμου, φιλόλογος, παρουσιάζει αξιόλογα έγγραφα από το Αρχείο της Ιεράς Αρχιεπισκοπής Κύπρου που αναφέρονται στην άφιξη των προσφύγων της Μικράς Ασίας και τη συμβολή της Εκκλησίας στη διάσωση και εγκατάστασή τους στην Κύπρο. Ο δρ Χαράλαμπος Γ. Χοτζάκογλου, βυζαντινολόγος, αναδεικνύει σχετικό αρχειακό υλικό, από την εκκλησία Παναγίας της Φανερωμένης της Λευκωσίας, για τους πρόσφυγες τους οποίους η Εκκλησιαστική της Επιτροπή είχε περιθάλψει και ενισχύσει. Ο δρ Στέλιος Ηρακλέους προέβη αφενός στην ανάλυση του πλαισίου καραμανλίδικων εκδόσεων που συνδέονταν με την Κύπρο, διά μέσου κυρίως της Ιεράς Μονής Κύκκου και αφετέρου στη μελέτη των σχετικών χειρογράφων και παλαιτύπων, που ανήκουν στη μόνιμη Συλλογή του Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου. Ο Σάββας Λάμπρου, ιστορικός, έφερε στο φως ανέκδοτα έγγραφα από το Κρατικό Αρχείο της Κύπρου που συνδέονται με την παραμονή Μικρασιατών προσφύγων στο Λοιμοκαθαρτήριο της Δεκέλειας.

Ερευνητές εστίασαν στην καταγραφή προσωπικών μαρτυριών και σε συνεντεύξεις παλαιοτέρων. Οι γνώσεις μας για επιφανείς Μικρασιάτες της Κύπρου εμπλουτίζονται από τη μελέτη του ιστοριοδίφη Αριστείδη Λ. Κουδουνάρη (1936-2018). Η Ανδρούλα Χατζηγιασεμή, ερευνήτρια, στη μελέτη της για τη μικρασιάτικη «πιπίλλα», που ως άυλη πολιτιστική κληρονομιά της Μικράς Ασίας μεταφέρθηκε και ρίζωσε στη Μεγαλόνησο, στηρίχθηκε στην άντληση σημαντικών πληροφοριών από προφορικές συνεντεύξεις και μετά από έρευνα σε αρχειακές πηγές.

Τρεις μελέτες αντλούν πολύτιμο υλικό από ιδιωτικά αρχεία. Ο Άγγελος Κυριακούδης, φιλόλογος, στην εργασία του για τους Μικρασιάτες της Κύπρου στηρίζεται στο Αρχείο των Ελευθεροτεκτόνων της Στοάς Ζήνων αρ. 18 Λεμεσού. Ο Κώστας Κολακίδης, ερευνητής, παρουσιάζει έγγραφα από το ιδιωτικό αρχείο του Σταύρου Β. Θεοφανίδη, Μικρασιάτη πολιτικού. Το Ελληνικό Ταχυδρομείο της Σμύρνης και οι γραμματοσημάνσεις του λίγο πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή αποτελούν το αντικείμενο της μελέτης του Ανδρέα Μακρίδη, ερευνητή, που βασίστηκε στο προσωπικό του αρχείο.

Εν συνεχεία παρατίθενται ελληνόγλωσσο και ξενόγλωσσο Ευρετήριο (Index) ανθρωπωνυμίων και τοπωνυμίων για ευκολότερη αξιοποίηση του δημοσιευόμενου υλικού εκ μέρους των αναγνωστών, στοιχεία επικοινωνίας των συγγραφέων, οι εκδόσεις του Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου, στιγμιότυπα από τις εργασίες του Συμποσίου και εικόνες των επιστημονικών μελετών.

Χριστόδουλος Α. Χατζηχριστοδούλου

Ο δρ Χριστόδουλος Α. Χατζηχριστοδούλου ακολούθησε σπουδές στο τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, με ειδίκευση στη Βυζαντινή Αρχαιολογία. Συνέχισε τις μεταπτυχιακές σπουδές του στο ίδιο Πανεπιστήμιο στον τομέα της Βυζαντινής Ιστορίας. Κατέθεσε τη διδακτορική διατριβή του στο Πανεπιστήμιο Κύπρου με τίτλο *Κτήτορες ναών και δωρητές κειμηλίων την εποχή της Τουρκοκρατίας στην Κύπρο (1571-1878)*.

Τα ερευνητικά του ενδιαφέροντα αφορούν κυρίως τη βυζαντινή και μεταβυζαντινή αρχαιολογία και τέχνη με έμφαση στην κατεχόμενη Κύπρο, τη λαϊκή ζωγραφική και την ιστορική χαρτογραφία. Η έρευνά του εξετάζει την εκκλησιαστική ζωγραφική και ξυλογλυπτική, όσον αφορά το κοινωνικό, πολιτικό και ιστορικό περιβάλλον της και τις επιδράσεις που δέχθηκε. Έχει δημοσιεύσει βιβλία και σειρά άρθρων σε επιστημονικά περιοδικά και έχει παρουσιάσει μελέτες του σε τοπικά και διεθνή συνέδρια.

«Η τηλεγραφική μας διεύθυνσις είναι: Tjivoglou Adana». Δέκα έγγραφα του 1921 από τα Άδανα της Μικράς Ασίας

Στην ανακοίνωση εξετάζονται πτυχές εμπορικών σχέσεων Κύπρου και Μικράς Ασίας μέσα από δεσμίδα δέκα ανέκδοτων εγγράφων από τη συλλογή του υπογράφοντος (στο εξής Συλλογή Χριστόδουλου Χατζηχριστοδούλου), τα οποία καλύπτουν το χρονικό διάστημα από 1ης Απριλίου έως 20 Οκτωβρίου 1921. Πρόκειται για αλληλογραφία της εταιρείας Τζιβόγλου και Σία (πρώην Καψίλης και Τζιβόγλου), η οποία δραστηριοποιείτο στα Άδανα της Μικράς Ασίας στους τομείς Εισαγωγής-Εξαγωγής-Προμηθειών-Ασφαλειών και Αντιπροσωπειών.

Ο Μιχαήλ Τζιβόγλου εκ μέρους της εταιρείας Τζιβόγλου και Σια απευθύνει επιστολές στον έμπορο Κώστα Καρακατσάνη με δραστηριότητα σε πόλεις της περιοχής· Ταρσό, Μερσίνα, Αλεξανδρέττα, Λάρνακα με σκοπό να τον ενημερώσει για τις τρέχουσες εργασίες που είχαν μεταξύ τους, όπως το εμπόριο δερμάτων και τους παράγοντες που επηρέαζαν την πώλησή τους: «Τα δέρματα τους αρέ/σουν, και την τιμήν την ευρίσκουν/λογικά, ένεκα της κατά/στάσεως, καθός και την κρίσιν/εν γένει εις όλα τα είδοι δεν τολμούν/να αγοράσουν, εις την αγοράν αν επ'έλθει/καμιά καλυτέρευσις είνε δέρματα να/πολιθούν».

Παρατίθενται η ποιότητα των προς διάθεση δερμάτων, ψιλά και χονδρά, τα οποία «φαίνονται ωραία»· αναγράφονται δοσολοψίες και γίνονται κρίσεις διαφόρων πελατών και χρεωστών: «Αναφορικώς με το λαβείν από τον κ. Αυξεντίου/σας ευχαριστούμεν δια τας προσπαθείας σας, δεν αμφι/βάλλωμεν δι ότι θέλετε δώσει καλόν τέλος. Όσον/δια τον ΚονΚαραβιάτην, είναι αίσχος εκ μέρους του,/δεν ανεμένομεν δι καλλίτερα παρά τοιούτου προσώπου». Πολύτιμες είναι οι πληροφορίες για τις τιμές πώλησης αναλόγως των χρωματισμών των γεμινιτζίδιων· εδώ εννοεί τα χαμηλά, δερμάτινα, ελαφρά παπούτσια οικιακής χρήσης, τα οποία φορούσαν οι χωρικοί.

Άλλα προϊόντα που πραγματεύονται στις επιστολές είναι τα φασόλια, των οποίων η αξία κυμαίνεται από το μέγεθός τους, τα βούτυρα και το ελαιόλαδο.

Τέλος, ο Τζιβόγλου ζητά από τον Καρακατσάνη να του συστήσει για πρόσληψη ένα «…νέον υπάλληλον εκ Λάρνακος ή Λεμισσού. Ίσως του Παγκύπριου/Λάρνακος», τον οποίον θα χαρακτηρίζει η τιμιότητα.

Το τελευταίο χρονολογημένο έγγραφο ως ελέχθη είναι του Οκτωβρίου του 1921. Ένα χρόνο αργότερα οι προαναφερθείσες μικρασιατικές πόλεις έμελλε να χαθούν στη λαίλαπα της Μικρασιατικής Καταστροφής και οι Έλληνες κάτοικοί τους να ξεκληριστούν. Περιουσίες και πολλοί άνθρωποι χάθηκαν για πάντα. Τα παρουσιαζόμενα έγγραφα της Συλλογής Χριστόδουλου Χατζηχριστοδούλου αποτελούν μια μαρτυρία για την εμπορική και κοινωνική δραστηριότητα στην καθ' ημάς Ανατολής, παρέχοντάς μας πρωτογενή στοιχεία για τη συγκεκριμένη εποχή.

ΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΦΥΛΑΞ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΟΡΟΙ ΣΥΝΔΡΟΜΩΝ

Ἡ συνδρομὴ εἶναι προπληρωτέα ὑποχρεωτική:
ΕΝ ΤΗι ΕΞΩΤΕΡΙΚΩι { ΕΝ ΤΗι ΕΣΩΤΕΡΙΚΩι
Ἐτησία Σελ. 12 { Ἐτησία Σελ. 15
Ἑξάμηνος » 6 { Ἑξάμηνος » 8
Τιμὴ ἑκάστου φύλλου γρόσια 3.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΚΑΙ ΑΠΟΣΤΟΛΑΙ
Τῆς ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙ

ΓΡΑΦΕΙΑ:
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΔΟΣ.—Ἀγορὰ Κύκκου Ἀριθ. 36.

ΕΤΟΣ Α' (ΙΖ') ΑΡ. 177 (812).

ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑι (Κύπρου),
τῇ 7ῃ Σεπτεμβρίου 1922.

Η ΕΥΡΩΠΗ
ΚΑΙ Ο ΤΟΥΡΚΙΚΟΣ ΣΩΒΙΝΙΣΜΟΣ

Την ὀδυνηρὰν ἀποχώρησιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Στρατοῦ ἀπὸ τῆς Μ. Ἀσίας ἐπηκολούθησε, καθὼς ἦτο ἐπόμενον, ζωηρὰ διπλωματικὴ δρᾶσις τῆς Ἀντάντ, τὴν ὁποίαν ἔχει προκαλέσει πρωτίστως ἡ ἀμεσώτατα καὶ κατ' ἐξοχὴν διὰ τὴν Ἀνατολὴν—Ἐγγὺς καὶ Ἄπω—ἐνδιαφερομένη Ἀγγλία. Χαρακτηριστικὸν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῆς τελευταίας Μεγάλης, μεγίστης τῶν Δυνάμεων εἶνε ἀφ' ἑνὸς ἡ συγκέντρωσις ὁλοκλήρου τοῦ Στόλου τῆς Μεσογείου εἰς τὰ ὕδατα τῆς Ἀνατολῆς, ἡ συνεχιζομένη ἀποστολὴ στρατοῦ εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ ἡ διαρκὴς τηλεφωνικὴ ἐπικοινωνία τοῦ Λλόϋδ Τζωρτζ πρὸς τὰ Ὑπουργεῖα τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν. Αἱ μετὰ τῆς Γαλλίας δὲ συνεννοήσεις τῆς Μεγάλης Συμμάχου καὶ Σωτείρας της κατὰ τὸν τελευταῖον μέγιστον τῶν κινδύνων τὸν ὁποῖον διέτρεξεν, ἐλέγχουσι νευρικότητα προφανῆ ὑπὸ τῆς ὁποίας κατελήφθη τὸ «Foreign Office» μετὰ τὸ τρομερὸν κενὸν τὸ ὁποῖον κατέλιπεν εἰς τὴν Μικρασιατικὴν Χερσόνησον ἡ ἀπομάκρυνσις τῶν Ἑλληνικῶν φαλάγγων αἱ ὁποῖαι ἐδέσποζον τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς τῆς Βαγδάτης.

Τὴν Ἀγγλικὴν αὐτὴν ἀνησυχίαν ἀντιλαμβάνεται φυσικὰ τελείως ἡ Γαλλία καὶ μολονότι ἐνδομύχως θὰ ὑπεχρεώνη διότι αἱ προσπάθειαί της πρὸς ἐπικράτησιν τοῦ Κεμαλισμοῦ καὶ ἀναζωογόνησιν τῆς Τουρκίας ἐν γένει ἐπέτυχον, ἐντούτοις θέλει νὰ φανῇ ὅτι σέβεται τὴν Βρεττανικὴν ἀξιοπρέπειαν, ἀναγνωρίζει τὴν ὑπερεναίσθησιν Ἀγγλικὴν εὐθίξεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο καὶ δὲν ἐννοεῖ νὰ πλήξῃ περισσότερον τὸν ἐγωϊσμὸν τῆς κραταιᾶς Συμμάχου. Καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τὰς σχετικὰς ἐπιρυλάξεις τῆς ὑπὲρ τῶν «νομίμων» Τουρκικῶν πάθων συμφωνεῖ πρὸς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς διατηρήσεως τῆς ἐλευθερίας τῶν Στενῶν πρὸς τὴν ὁποίαν σχετίζονται μέγιστα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ τῶν δύο Συμμάχων συμφέροντα. Τὸ στρατηγικὸν κέντρον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἔχον ἐπιδραστὶν ἐπὶ τριῶν Ἠπείρων εὐλόγως συγκεντρώνει τὴν προσοχὴν τῶν Ἀγγλογάλλων οἱ ὁποῖοι φοβοῦνται εἰς ἴσον βαθμὸν τὸν Μπολσεβικισμὸν καὶ τὸν Γερμανισμὸν καὶ θεωρεῖται διὰ τοῦτο πρωτίστης σημασίας ὁ ἐπ' αὐτοῦ ἔλεγχος εἰς τὸν ὁποῖον ἐντελῶς ἰδιάζουσαν δίδει σημασίαν ἡ Θαλασσοκράτεια συγχρόνως καὶ Αὐτοκράτεια τῶν Ἰνδιῶν.

Ἄγνωστον εἶνε ὅμως. Ἂν θὰ ἐπικρατήσῃ πραγματικὴ σύμπνοια καὶ εἰλικρινὴς συνεργασία μεταξὺ τῶν δύο Συμμάχων καὶ κατὰ τὴν Συνδιάσκεψιν, ἡ ὁποία θὰ ἐπιχειρήσῃ καὶ διευθετήσῃ τὴν Ἑλληνοτουρκικὴν διαφορὰν ὁριστικῶς καὶ ἐπιφέρῃ προσωρινῶς τοὐλάχιστον τὴν εἰρήνην καὶ ἡσυχίαν εἰς τὴν Ἀνατολήν. Ἐπὶ πλέον θὰ θέλῃση ἄρά γε ἡ Ἀγγλία νὰ ἀλησιονήσῃ ὅτι ἡ Γάλλοι ἀξιωματικοὶ ἠγωνίσθησαν μετὰ τῶν Τούρκων καὶ ἀπειρία ἐροδίων ἐπρομηθεύθη εἰς τὸν Κεμὰλ τόσον ἀντιδρῶντα εἰς τὰς διαφόρους Ἀγγλικὰς «ἐντολάς»; Πρὸς τούτοις πῶς θὰ συμβιβασθῶσιν αἱ Γαλλικαὶ καὶ Ἀγγλικαὶ ἀντιλήψεις περὶ τῆς Ἀνατολικῆς Θρᾴκης εὐρισκόμεναι εἰς τόσον ὀξεῖαν ἀντίθεσιν;

Ἰδοὺ ἐρωτήσεις εἰς τὰς ὁποίας μόνον τὸ μέλλον θὰ ἀπαντήσῃ ὁριστικῶς.

Ἐν τῷ μεταξὺ ὅμως ἡ νέα Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις παρὰ τὸ ἀτύχημα τὸ ὁποῖον ὑπέστη ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν διακηρύττει ὅτι δὲν ἐννοεῖ νὰ ὑποχωρήσῃ ποσῶς εἰς τὰς Τουρκικὰς ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς Θράκης καὶ τονίζει ὅτι ὁ Ἑλληνικὸς Στρατὸς εἶνε εἰς θέσιν νὰ ὑποστηρίξῃ τὰ Ἑλληνικὰ δίκαια ἀπέναντι τῆς Τουρκο-Βουλγαρικῆς ἀπειλῆς, εἶνε δὲ προφανὲς ὅτι ἐὰν προκληθῇ ἀγὼν περὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως δὲν θὰ διεξαχθῇ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον διεξήχθη ἡ ἐξαντλητικὴ Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία.

Ἐκεῖ ἐπρόκειτο δι' ὑπερθάλασσαν ἐκστρατεῖαν ἐξαντλητικὴν οἰκονομικῶς καὶ προσθέτως ἐπρόκειτο δι' ἐδάφη τὰ ὁποῖα ἐδηλώθη ἐπισήμως καὶ ἐπανειλημμένως ὅτι δὲν θὰ ἐπετρέπετο οὐδὲ ἀπὸ τῆς Εὐρώπης νὰ τὰ κρατήσῃ ἡ Ἑλλάς. Ἐνῷ ἰδοὺ θὰ πρόκειται περὶ πολέμου ἐπὶ τῶν συνόρων μας καὶ κατὰ τὸν ὁποῖον ἔχομεν δεδηλωμένην τὴν γνώμην τῆς Ἀγγλίας ἐξ ἴσου πρὸς ἡμᾶς ἐνδιαφερομένης διὰ τὴν ἐκβασίν του.

Ἂς ἐπίσωμεν ὅμως ὅτι ἡ ὑπερυψωθεῖσα Κεμαλικὴ ὀφοῦς θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν θέσιν της πρὸ τῆς ὀθουμενίης ἀπειλητικῆς χαίτης τοῦ Βρεττανικοῦ Λέοντος καὶ δὲν θὰ παραστῇ ἀνάγκη νέου ἀγῶνος ἐξαντλητικοῦ κοινῶς, ἀφοῦ πάντως κατασταλτικαὶ τοῦ Τουρκικοῦ μένους θὰ εἶνε καὶ αἱ συμβουλαὶ τῆς φιλτάτης Γαλλίας.

Ὑπὸ τοιαύτην προϋπόθεσιν ἡ ἐλευθερία τῶν περιμαχήτων Στενῶν θὰ διατηρηθῇ καὶ ὁ Ἀντατικὸς ἔλεγχος θὰ ἀσκῆται ἀποσκόπτας τοὐλάχιστον μέχρι τῆς στρατιωτικῆς ἀνδρώσεως τοῦ Μπολσεβικισμοῦ, ὁ ὁποῖος εἶνε πασίγνωστον ὅτι ἐκληρονόμησε τὰ Τσαρικὰ ὀνειρα ἐπὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ὁ Τουρκικὸς σωβινισμὸς μετὰ τὴν τελευταίαν ἐπιτυχίαν του τὴν ὁποίαν περισκεύασαν εἰς αὐτὸν οἱ πολλοὶ καὶ πολυώνυμοι προστάται του θὰ ταράσσεται καὶ θὰ φρίσσῃ φυσικὰ ἐπὶ πολὺ ἀπειλῶν γῆν καὶ οὐρανόν, ἀλλὰ θὰ δοκιμάσῃ ἐδῶ κατ' ἀντίστροφον τρόπον τὴν σημασίαν τῶν οἰκονομικῶν καὶ ἄλλων συμφερόντων τῆς Εὐρώπης τὰ ὁποῖα, ἂν τὸν ἔσωσαν εἰς τὴν Μ. Ἀσίαν θὰποτελέσουσι φραγμὸν δι' αὐτὸν ἀνυπέρβλητον πρὸ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, πολὺ μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν θάλασσαν ἡ ὁποία εἶνε δι' αὐτὸν ἀδιάβατος.

Ἂν τυχὸν ὅμως δι' οἱονδήποτε λόγον ἡ Εὐρώπη περιπλακῇ εἰς ἀγῶνα πρὸς τὸν ἐξωμθέντα Μουσουλμανικὸν φανατισμόν, δὲν ἔχει ἡ νὰ αἰτιάται ἑαυτὴν διὰ τοὺς κινδύνους τοὺς ὁποίους αὐτὴ ἐπροκάλεσε κατὰ τῆς κεφαλῆς της διὰ τῆς μεταπώσεως τῶν Ἑλληνικῶν προσπαθειῶν εἰς Μ. Ἀσίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐὰν ὁριστικῶς ἀφηνόμεθα νὰ ἐγκαθιδρυθῇ θὰ ἔλθῃ νὰ σκέπεται περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Στενῶν, τῶν ὁποίων ἡ Μικρασιατικὴ Ἑλλὰς θὰ ἦτο ὁ ἄριστος φρουρός. Ἀλλ' ὅτι δὲν ἔγεινεν εἰς τὸ πρόσφατον παρελθὸν τὸ ὁποῖον τόσῳ πικρὸν κατέστησαν διὰ τὸν Ἑλληνισμὸν ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ἰδιοτέλεια, πολυνεμία καὶ παλιμβουλία, δύναται νὰ γίνῃ εἰς τὸ ἄμεσον μέλλον, ἐὰν γίνωσι ἀβίαστα τῆς Ἑλλάδος τὰ ἱερὰ καὶ ἀπαράγραπτα δικαιώματα, ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ στήριξις τῶν ὁποίων θὰ εἶχε καὶ ἡ καλλίστη ἄμυνα καὶ ἐξασφάλισις τῶν ποικιλονύμων συμφερόντων τῶν.

Προχωρήσασα ἐπὶ τρία καὶ πλέον ἔτη ἡ Εὐρώπη μὲ κλειστοὺς ὀφθαλμούς, ἂς ἀνοίξῃ ἐπὶ τέλους τὸ βλέμμα διὰ νὰντιληφθῇ ποῦ εὑρίσκεται τὸ πραγματικὸν καὶ σταθερὸν συμφέρον της καὶ τότε ἂς ἐνεργήσῃ σθεναρῶς καὶ ἀνυποροβούλως.

ΜΑΥΡΗ ΝΥΧΤΙΑ ΚΙ' ΑΝΑΣΤΕΡΗ

Εἰς τὸν ὡραῖον καὶ γλαυκὸν τῆς Ἰωνίας οὐρανὸν τὸν ὁποῖον ἐφώτισε μετὰ τόσους αἰῶνας ὁ χρυσάκινος καὶ ξανθονόμης Ἑλληνικὸς Ἥλιος, ἐπλώνεται καὶ πάλιν—φρίκη!— μαύρη νυχτιὰ κι' ἀνάστερη, τῆς Τουρκικῆς τυραννίας ἡ ἀπαίσια νύχτα.

Ἡ Γαλλο-Ἰταλικὴ μοχθηρία καὶ ὁ χλαροπρόσωπος φθόνος διὰ τὴν Ἑλληνικὴν εὐτυχίαν ἔκαμαν ὅ,τι μποροῦσαν καὶ δὲν μποροῦσαν διὰ νὰ φύγῃ τὸ χαμόγελο ἀπὸ τὰ χείλη τῆς χαρωπῆς Σμύρνης καὶ ἡ μαύρη λύπη νὰ κάμῃ νὰ ὠχριάσῃ τὸ τριανταφυλλόχρωμο πρόσωπό της καὶ νὰ σιγνάξῃ μαζὶ μὲ τοὺς δακρυγόνους ἀδένας της τὸ πικροκαμένο στόμα της.

⌘ ⌘ ⌘

Εἶνε λίγες μέρες τώρα ποῦ νοιώθομεν πικρὸν τὸ νερὸν εἰς τὸ στόμα μας καὶ ὀδηγηρισμένον τὸ ψωμί μας, μολυδένιαν τὴν ἀτμοσφαῖραν νὰ κάθεται ἀπὰ στήθη μας καὶ νὰ πιέζῃ θανασίμως τοὺς πνεύμονας, ἀδημονίαν ποῦ πνίγει τὴν ψυχὴν καὶ νεκρώνει τὸ νευρικόν μας σύστημα, ἀδύνην ποῦ παγώνει τὸ αἷμα εἰς τὰς ἀρτηρίας μας. Γιατί;

Ἂς θελήσῃ νὰ τὸ πῇ ὁ Γαλλικὸς φιλελευθερισμός, ὁ εὐγενικὸς δηλ. φιλοκεμαλισμὸς τοῦ κ. Μιλλεράν, τοῦ Πουανκαρέ, τοῦ Μπουγιάν, τοῦ Κλωδ Φαρρέρ. Ἐνῷ θὰ βγαίνῃ τὸ θανατφόρον βέλος ποῦ ἔμπηξαν εἰς τὰ ἀβρὰ στήθη τῆς πολυμίητης Ἑλλάδος, ἂς διαλαλήσουν καὶ τοὺς λόγους οἱ ὁποῖοι τοὺς ὠδήγησαν εἰς τὴν ἐγκληματικὴν πρᾶξιν κατὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ εὐγενικοῦ Ἑλληνικοῦ ὀνείρου.

⌘ ⌘ ⌘

Τὴν ἡσυχωτέραν γαλήνην ἤλθε νὰ ταράξῃ ἀπρόβλεπτη τρικυμία καὶ εἰς τὴν ἤρεμην ἐπιφάνειαν ὑψώθη ἔξαφνα ἄγριον καὶ ἀπειλητικὸν κῦμα, τὸ κῦμα τῆς Βαρβαρότητος τὸ φονικόν, τὸ ὁποῖον ἀπέλυσεν ὁ ὠμεανὸς τοῦ ἀνθελληνικοῦ μίσους τῆς αἰσθηματικῆς καὶ φιλελευθέρας Γαλλίας. Ἔπρεπε νὰ ζῇ καὶ νὰ εὑρεθῇ τώρα εἰς τὴν Σμύρνην ὁ Αἰμίλιος Ζολᾶ καὶ νὰ ἀντικύσῃ τὸν ὄγκον τῆς συμφορᾶς, τὰ νανάγια ποῦ ἐσκόρπισεν εἰς τόσην ἀκτίνα ἡ πλημμύρα αὐτὴ τοῦ ἀγριεμμένου κύματος καὶ τότε νὰ γράψῃ τὴν «Νεροποντήν» του, ἂν ἤθελε νὰ παραστήσῃ μὲ τὸν ὀυνατὸν χρωστῆρά του τὴν ὑπερτραγικότητα τῆς καταστροφῆς τοῦ ἀφηγισαμένου νεροῦ—τοῦ ἀφηγισαμένου θηρίου τῆς Ἀνατολῆς.

⌘ ⌘ ⌘

Δυστυχισμένοι ὅσοι θὰ ταφοῦν ὑπὸ τὰ θολὰ νερὰ τοῦ ἀφρισμένου καὶ ἀγριωμένου κύματος· πιὸ δυστυχισμένοι ὅμως ὅσοι θὰ σωθοῦν, εἴτε διὰ νὰ φύγουν σὲ μακρυνὰ μέρη, εἴτε διὰ νὰ ζήσουν εἰς τὸν νέον Ἅδην ὁ ὁποῖος ἄνοιξεν εἰς τὴν ἀρωματικὴν Ἰωνίαν, ἂν δὲν κατώρθωσαν νὰ φύγουν διότι εἰς τὰς πικρὰς ἡμέρας τοῦ θὰ τοὺς συνοδεύῃ ἡ σκληρὰ ἀνάμνησις τοῦ τί εἶχαν μαζὶ μὲ τὴν Ἑλληνικὴν Ἐλευθερίαν καὶ τί θὰ ἔχουν μὲ τὴν Κεμαλικὴν τυραννίαν· ἡ ζωή των θὰ εἶνε καθημερινὸς θάνατος ψυχικός, ἀσυγκρίτως φριχτότερος ἀπὸ τὸν σωματικὸν διὰ τὸν ὁποῖον σηκθοκοποίμεθα καὶ θρηνολογοῦμεν. Ποῖα πράγματι ἱκανοποίησις διὰ τὴν Γαλλικὴν φιλοτιμίαν, τὴν ὁποίαν τόσον θανασίμως προσέβαλεν! ἡ ἐλευθερα Ἑλλὰς διὰ νὰ προσελκύσῃ κατὰ τῆς κεφαλῆς της τὴν Γαλλικὴν κεραυνόν!

⌘ ⌘ ⌘

Στεναγμοὶ καὶ ὀδυρμοὶ ἀκούονται ἀπὸ χιλιάδας, ἀπὸ ἑκατομμύρια στόματα ἀγωνιώντων ἐλεεινῶν ἐρειπίων τῆς ζωῆς, πνιγμένες φωνὲς μὲ ἀναπνοὴν ὀυσκολευομένην ἀπὸ τὸ ἀληθινὸν χροπάλαιμα εἰς τὸ ὁποῖον ἐρρίφθησαν, διότι οἱ Μεγάλοι τὸ ἤθελαν· ἀλλὰ μαζὶ καὶ κατάρες διὰ τοὺς θανασίμους «φίλους» τῆς Ἑλλάδος, οἱ ὁποῖοι ὁπλίσαν τὴν φονικὴν χειρὰ τοῦ Τούρκου διὰ νὰ καταφρῇ τελειωτικὰ τὰ πλεμμυρὰ τῆς κατὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ Μικρασιατικοῦ Ἑλληνισμοῦ. Ἀρά ὅμως ὄχι διὰ νὰ τοὺς βλῇ κακὸν μεγαλύτερο, ἀλλὰ μόνον καθὼς ἐκεῖνο ποῦ μᾶς ἔκαμαν, νὰ ὀδύν ὀηλ. ὀτὶ χῶρα των σωμηρόφρακτον, ἀγριοπρόσωπον, διψαμένον ἀπὸ αἷμα, ἀδυσώπηταν καὶ ὀυγκράτητον τὸν ξένον Κατακτητήν.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΙΚΤΟΝ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ
ΜΕΓΑΛΗ ΠΡΟΔΟΣΙΑ

[Εἰς τὸ "Daily Telegraph,, τῆς 7ης Σεπτεμβρίου δημοσιεύεται ὑπὸ τὸν ἄνω τίτλον θυαμασία πράγματι ἐπιστολὴ τοῦ γνωστοῦ φιλέλληνος καὶ φιλοκυπρίου κ. Τ. P. O' Connor, ἀποτελοῦσα καυστικὴν κατηγορίαν κατὰ τῶν Τούρκων καὶ συγχρόνως λαμπρὰν ὑπεράσπισιν τῆς Ἑλλάδος οἰκτρῶς ἐγκαταλειφθείσης ὑπὸ τῶν «Συμμάχων» της. Ἕλλην δὲν θὰ ἔγραφεν ἀσφαλῶς καλύτερα τοῦ γνησίου αὐτοῦ καὶ ἐγκαυλοφρονος εὐπατρίδου.

Ἡ Διεύθυνσις τοῦ «Κυπρ. Φύλακος» μετεφράσασα τὴν ἐν λόγῳ ἐπιστολὴν καὶ προσφέρουσα αὐτὴν εἰς τοὺς ἀναγνώστας αὐτοῦ νομίζει ὅ,τι προσφέρει δημοσίευμα ἐξαιρετον, ἀπήχησιν πιστὴν τῶν ἐντόνων παλμῶν τῆς Ἑλληνικῆς καρδίας κατὰ τὰς πικρὰς ἡμέρας τὰς ὁποίας μᾶς παρεσκεύασεν ἡ Γαλλοϊταλικὴ εὐτελεστάτη ἐπιβουλή].

Πρὸς τὸν Ἐκδότην τοῦ «Ἡμερησίου Τηλεγράφου».

Κύριε,

Ἀνέμενον ἀνακοίνωσίν τινα ἐκ τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν τοῦ Ἔθνους τούτου ἐν σχέσει πρὸς τὰ γεγονότα κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς τελευταίας ἑξδομάδος ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ. Ἀνέμενα εἰς μάτην· αἱ φωναὶ τῶν Φιλελευθέρων ἡγετῶν τῶν πληροφόρων τῆς μεγάλης Πλαβετείου παραδόσεως εἶναι σιωπηλαί· ἡ φωνὴ τῶν Ἐργατικῶν εἶναι σιωπηλὴ· ὅσον ἀφορᾷ τὸν Βρεττανικὸν τύπον, αἱ φωναὶ αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἠχηρότατα μεταχειρίζονται γλώσσαν ἡ ὁποία συντέλεί νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ἀξιοσυνον τῆς ἀπανθρώπου ἀπαθείας εἰς τὴν ὁποίαν ἡ μεταπολεμικὴ κατάστασις ἔχει βυθίσῃ πνεύματα τὰ ὁποῖα κανονικῶς θὰ ἦσαν ὑγιᾶ καὶ ἀνθρώπινα· ἐνῷ εἰς τὸν μέγαν Φιλελεύθερον Τύπον ἔγει κατὰ τὸ πλεῖστον τηρηθῇ σιγὴ τόσον ἀξιοσημείωτος ὅσον ἐκείνη τῶν πολιτικῶν ἡγετῶν. Εἰς τὴν ἐφημερίδα σας μόνην καθ' ἑλην τὴν τρομερὰν ταύτην ὥραν ἔχει ἐκφρθῇ ἰσχυρὰ καὶ σταθερὰ ἐκκλησις ὑπὲρ τῆς ἀπειλουμένης ζωῆς τῶν Χριστιανῶν ἀνδρῶν, τῆς ἀπειλουμένης τιμῆς Χριστιανῶν γυναικῶν, τῆς ἀπειλουμένης ἐξοντώσεως διὰ τῆς βραδείας μεθόδου τῆς πείνης ἢ τῆς ἀπελάσεως Χριστιανικῶν παιδίων.

Ἀπέναντι τοιαύτης συνωμοσίας σιωπῆς εἰς τινας κύκλους ἡ ἠκρῆ ξένις ἀγρίας χαρᾶς διὰ χριστιανικὰ παθήματα εἰς ἄλλους, αἰσθάνομαι ἔτι εἰς τόσον ἀπεριόρισμος τῆς παλαιᾶς φιλελευθέρας ,παραδόσεις καθὼς ἐγὼ, πρέπει νὰ ἀποπειρᾶθῇ νὰ ἐξεγείρῃ τὴν Βρεττανικὴν γνώμην πρὸς τὴν φρίκην καὶ τὰ καθήκοντα τὰ ἐπιβαλλόμενα ὑπὸ τῆς καταστάσεως.

Ὑπάρχει κανεὶς ὁ ὁποῖος ἀρνεῖται ὅτι αἱ Τουρκικαὶ ἀρχαὶ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη καθὼς καθ' ἕλην τὴν ἱστορίαν των ἔχουσι κατακρεουργήσῃ χριστιανοὺς κατὰ ἐπιτομμόριαι καὶ ὅτι αἱ Κεμαλικαὶ ἀρχαὶ αἱ ὁποῖαι τώρα κυβερνῶσι τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀρότου ἀπέκτησαν δύναμιν ἀνθργησαν ἐν αὐσιηροτάτῃ συμφωνίᾳ πρὸς τὰς ἀπκιοῖας παραδόσεις τῶν προγόνων των; Μετὰ τῆς ἀνεισθηρίας ἐκείνης ἡ ὁποία προέρχεται ἀπὸ ἀμαθῆ προκατάληψιν ἔναντίον τῶν χριστιανῶν τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἐξίσου τυφλὴν συμπάθειαν πρὸς τὰς τουρκικὰς ἀρχὰς μερικοὶ ἄνθρωποι ἄκρης σέίσυι τὰς κεφαλὰς των μὲ σκεπτικὴν ἀμφιβολίαν ἐσον ἀφορᾷ τὴν ὑπαρξίν ἢ τὴν ἔκτασιν τοιούτων ὠμοτήτων. Ἐὰν ὑπάρχουσι τοιοῦτοι, παρακαλῶ αὐτοὺς νὰ ἀναγνώσωσι πάλιν τὰς ἀπαντήσεις τὰς ὁποίας ὁ κ. Τσάμπερλαιν ἔδωκαν εἰς ἐπερωτήσεις τὰς ὁποίας ἀπηύθυνα πρὸς αὐτὸν κατὰ τὴν τελευταίαν σύνοδον τοῦ Κοινοβουλίου. Ζητῶ τὸν χῶρον διὰ νὰ νάμω παραθέσεις ἐκ τῶν ἀπαντήσεων τούτων:

Κος ΤΣΑΜΠΕΡΛΑΙΝ, ... «Ἐπιβεβαίωσις ἐλήφθη τῶν πληροφοριῶν τῶν παρεχομένων εἰς τὴν πρόσφατον ἔκθεσιν ὑπὸ τοῦ ταγματάρχου *Powell* εἰς τὴν ὁποίαν ὑποδείκνυται ὅτι τὸ ἔντ. μέλος ἀναφέρεται μὲ τὴν ἄθλιαν τὴν θέσιν θὰ ἀναγνώσω ὅλο τὸ λεγόμενόν μου ἀπὸ τὸν Μ. Ἀρμοστὴν τῆς Α. Μ. ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ τοῦ ζητήματος χρονολογούμενο ἀπὸ τὴν 10ην Ἰουλίου.

«Οἱ Τοῦρκοι φαίνονται νὰ ἀγράζονται ἐπὶ ἐκκομμάνου σχεδίου νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὴν μειονότητας ἢ μέθοδός των ἦτο νὰ ἀπαλλάγωσιν εἰς τὴν Ἀμάσειαν Ὀθωμανοὺς Ἕλληνας ἀπὸ τῆς χώρας μεταξὺ Σαμψοῦντος καὶ Τραπεζοῦντος εἰ Ἕλληνες οὗτοι ἀποβάλλονται εἰς πορείαν ἀπὸ τῆς Ἀμασείας διὰ *Pilati* καὶ *Sivas* μέχρὶ Καισαρείας καὶ πάλιν ὁπίσω μέχρὶς ἑσον πωμματικὸς σταλθοῦ διὰ μέσου τοῦ Χαρπούτ πρὸς Ἀνατολάς. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μέγας ἀριθμὸς τῶν ἀπελαυνομένων ἀποθνήσκει καθ' ἕδον ἀπὸ τὰς ταλαιπωρίας καὶ τὰς κακιρικὰς ἐπηρείας. Μέγας ἀριθμὸς ἀπελαθέντων οἱ ὁποῖοι ἐστάλησαν εἰς τὸ Βὰν καὶ Βιτλὶς βιβίθαν διὰ τοῦ Χαρπούτ μεταξὺ τοῦ Ἰουνίου καὶ Δεκεμβρίου τὸ π. ἔτους. Τώρα ὀπότε ἡ ἀνοιξις ἐπῆλθε αἱ ἀπαλάσεις αὐταὶ ἤρχισαν πάλιν. Ὅταν ἄπαξ τὰ πλῆθη ταῦτα βιβίθωσι τὰ ἀιαβθίσῃ τὸ ὁποῖον εἶπαι ὁ τελευταῖος ἀνακοινωτικὸς Ἀμερικανικὸς σταθμὸς οἱ Ἀμερικανοὶ γνώνοισι κάθε ἴχνος αὐτῶν, ἀλλ' ὁ *Dr Ward* (πρόεδρος τῆς ἐπιτροπῆς) ὀλίγον ἀμφιβάλλει ὅτι πολλοὶ ἀποθνήσκουσιν εἰς τὰ ὄρη Α. τῆς θέσεως αὐτῆς. Οἱ Τοῦρκοι κατὰ προτίμησιν ἐκλέγουσι χειμερινὸν καιρὸν διὰ νὰ ἐζηγήσωσι τοιοῦτος εἰς τὰ ὄρη. Κἂς τὴν Ἀμερ. Ἐπιτροπὴν δὲν ἐπιτρέπῃ νὰ προστατεύῃ τὰ παιδία τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς ἀπέθανον καθ' ἕδον. Τὰ παιδία ταῦτα ὠθηγήθησαν πρὸς τὰ ἄμπρὸς μὲ ἄλλους ἀνελκυσμένους. Ὁ *Dr Ward* ὁ ἴδιος τὸ τελευταῖον ἔτος κατὰ Δεκέμβριον ἠρίθμησεν 150 σώματα εἰς τὸν δρόμον μεταξὺ Χαρπούτ καὶ Μαλάτιας. Εἰς συναγέγκης τοῦ εἴδη καὶ ἐμέτρησε 1,500 σώματα εἰς τὸν δρόμον πρὸς Χαρπούτ, 7,000 δὲ ἀπέλαυνον εἰς τὸν δρόμον Α. τῆς θέσεως ταύτης. Τὰ δύο τρίτα ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἀπελαυνόμενον εἶναι γυναῖκες καὶ παιδία. Τοῦρκοι τηρηματάρχης τῆς ἐκπαιδεύσεως εἰς Χαρπούτ εἶπε πρὸς τὸν *Dr Ward* ὅτι κατὰ τὸ 1916 οἱ Τοῦρκοι δὲν ἔκαμον καθαρὰς ὀραγὰς, ἀλλὰ τὴν προκαὴ φορὰν οἱ Τοῦρκοι θὰ προτιόσωσι νὰ ἀποτελειόσωσι τὸ ἔργον των... Ὅηλαδὴ νὰ ἐξοντώσωσι τὰς μειονότητας».

Θὰ τολμήσῃ οἰοσδήποτε νὰ ὑοσπεστήσῃ πρὸς τὴν ἀλήθειαν τὸν ἐκθέσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν ἀπάντησιν ταύτην, ἐκθέσεων βασιζομένων ἐπὶ βεβαιώσεων ὑπὸ ἀρισσιαιμένων ἀπεσταλμένων Ἀμερικῆς καὶ ἀπεκρυσμένων ὑπὸ τῶν Ἰδικῶν μας Στρατιωτικῶν ἀρχῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει; Δὲν δύναμαι νὰ μὴ ἐλέγξω "Ἄγγλον ὁ ὁποῖος προτιμᾷ τὴν τουρκικὴν ψευδολογίαν ἀπὸ τὴν φιλαλήθειαν ἀνθρώπων ὁμοφύλων του. Εἰς τὰς ἰδικάς σας σελίδας ἐβημοσιεύσατε ἀπὸ καιρὸ εἰς καιρὸν ἐπιβεβαιώσεις τῶν χειροτέρων ἀπολογιῶν τῶν Κεμαλικῶν ὠμοτήτων. Δίδω ἀκριβῆς σύντομον περίληψιν ἐξ ἐπιστολῆς Ἀμερικανοῦ πολίτου ἐνεργοῦντος εἰς τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν τὸν ὁποῖον περιγράφετε ὡς καλῶς γνωστὸν καὶ τελεῖας ὑπεύθυνον.

«Τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἐπὶ τὰ ἢ περισσότερα μέλια παρέλθόντων ἕνα συνεχὲς ρεῦμα ἀνθρωποειδοτητος—κλῆθη ἐγέβρων ἢ ἀλμαλούτων—ἄλλα κατὰ τὸ πλεῖστον προσφύγων ἢ ἀπελαυνομένων πτωχῶν, ἀκυλοπόδων, ρακενδύτων γυναικῶν, γερόντων καὶ μικρῶν παιδίων καὶ ἀναριθμήτων βρεφῶν εἰς τὰς ἀγκάλας των.... ὑπερένω ἀτελευτήτων ὁροσειρῶν καὶ κάτω πάλιν μέλια, καὶ πάλιν μέλια ἀτελευτήτων πεδιάδων.....»

Πολλοὶ ἐκ τῶν ὠμοτήτων τούτων ἔγεναν ὑπὸ Κεμαλιστῶν, τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐντελῶς προσφάτως, ἐνῷ ἦσαν πράγματι ὑπόθεικι πρὸ τῆς Εὐρώπης καὶ ἐνῷ συνήγορα τῆς συνθήκης τῆς Ἀγκύρας καὶ ἄλλων ἀτιμιῶν παρίφαγραφον τὸ νεώτερον πνεῦμα των καὶ τὸν φωτισμένον ἀνθρωπισμόν των. Χονδρικοὶ δολοφόνοι, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς ἀπηλάσαμεν καὶ ἐφυλακίσαμεν εἰς τὴν Μάλταν, διότι ἐγκυρήξαμεν ὅτι ἦσαν χονδρικοὶ δολοφόνοι, εὑρίσκονται μεταξὺ τῶν Κεμαλικῶν συμβούλων, ἐὰν ὄχι μεταξὺ τῶν ἀρχηγῶν τῶν. Ὀβτοι εἶναι οἱ ἀνθρωποι οἱ ὁποῖοι τώρα τοποθετοῦνται διὰ τὴς Ἑλληνικῆς ὀποχωρήσεις εἰς τὸν ὑπέρτατον ἔλεγχον τῆς ζωῆς ἑκατοντάδων χιλιάδων χριστιανικῶν ἀνδρῶν γυναικῶν καὶ παιδίων τὰ ὁποῖα προσπαθοῦσι νὰ ἀποφύγωσι τὰ

Κατὰ τῆς εἰλικρινείας πολεμᾷς κ' ὑπὲρ ἀπάτης
ὑπὲρ τῆς Ἡμισελήνου ἔγεινες σὺ Σταυροπάτης !
Καὶ τὴν Λότειρα τῶν Φώτων, τὴν Ἑλλάδα παραδώσας
εἰς αἱμοχαρὲς θηρίον, πόσας ἀτιμίας, πόσας

ὑπερβαίνει ἡ αἰσχρά σου τελευταία προδοσία,
εἶν' ὁμοία τοῦ Ἰούδα καὶ καθ' ὅλα ἀπαισία.
Νὰ χαθῇς φονιά, κακοῦργε, πτοῦ ἔλεεινὲ προδότη
Κά·ι·ν-ζερ Τουρκο-εβραῖε, ξιππασμένε Δὸν Κιχώτη !

Ὅμοιος καθ' ὅλα εἶσαι τοῦ υἱοῦ τοῦ πρωτοπλάστου
καὶ θὰ τρέμετε ἐξ ἴσου καὶ οἱ δρὸ πρὸ τ' Ἀδεκάστου
τοῦ Κριτοῦ τῆς Οἰκουμένης ὅταν ὅλους θὰ μᾶς κρίνῃ.
Δὲν θὰ αἰσθανθῇς ἐν ὅσῳ ζῇς ποτὲ ψυχῆς γαλήνη !

Τῶν ἀθώων σου θυμάτων αἱ σκιαὶ θὰ πτερυγίζουν
γύρω σου 'μέραν καὶ νύκτα, Κά·ι·ν, νὰ σὲ βασανίζουν.
Δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ εὕρῃς ἥσυχην στιγμὴν κἂν μίαν
ἔχασες τοῦ συνειδότος καὶ ψυχῆς τὴν ἡρεμίαν !

Πάντοτε θ' ἀκούσῃς πόνους γοεροὺς τῶν πληγωμένων,
καὶ εἰς δάκρυα θὰ πλέῃς τῶν χηρῶν κι' ὀρφανευμένων
ποῦ νυχθημερὸν θὰ χύνουν μὲ κατάρας μαύρας τόσας,
σὺ ὁ ὀρφανεύσας τόσους ! καὶ ἑστίας ἐρημώσας !

Τῶν τραυματιῶν οἱ γόοι, ὀρφανῶν, χηρῶν στερήσεις
θὰ σὲ κάμωσι πολλάκις δάκρυα πικρὰ νὰ χύσῃς,
πλὴν ἀργά, ἀργὰ θὰ εἶνε καὶ ἀργὰ πολὺ βεβαίως
καὶ τὸ δάκρυ σου θὰ ρέῃ καὶ ἀσκόπως καὶ ματαίως !

Μ' ἓν σου νεῦμα τοὺς κακούργους τῆς Αὐστρίας ἂν ἠπείλῃς
τῆς ἐχθρᾶς τοῦ κόσμου ὅλου, ἰδικῆς σου μόνον φίλης,
θὰ ἐσίγουν ἐν τῷ ἅμα οἱ τοῦ Ρήγα δολοφόνοι
καὶ θὰ ἔλειπον βεβαίως αἱματοχυσίαι, φόνοι !

Ἀλλ' ὡς ἔχιδνα κρυμμένη ἐκ τοῦ μαύρου σου κρυψῶνος
τοὺς ἀπάτριδας σου φίλους, σὺ ὑπέθαλπες καὶ μόνος
Ἀντὶ ὕδατος ἀφθόνως χύνων ἔλαιον μὲ ζάλην
καὶ μὲ ἀπερισκεψίαν εἰς πυρκα·ι·ὰν μεγάλην,

ὅπου ἀπειλεῖ ἀγρίως πάντα νὰ ἀποτεφρώσῃ
κι' ὅλων τούτων ἡ αἰτία, ἡ μωρία σου ἡ τόση !
Ἔσκαψες δι' ἄλλους λάκκον πλὴν ἐντὸς θὰ πέσῃς πρῶτος
καὶ τὴν πτῶσιν θὰ σαλπίσῃ νικηφόρων ὅπλων κρότος !

Ὅπλων ποῦ κροτοῦσι μόνον δι' Ἐλευθερίαν ἄλλων
καὶ μικροὺς ὑπερασπίζουν κατ' ἀδίκων καὶ μεγάλων.
Δόξα καὶ τιμὴ σ' ἐκείνους ὅπου τέτοια ὅπλα φέρουν
καὶ τοὺς σκλάβους ποῦ στενάζουν μὲ μιᾶς κάμνουσι νὰ χαίρουν!

Ὄνειδος καὶ καταισχύνη εἰς τοὺς ἀντιθέτους ὅμως
ὅπου ὄνειρόν των εἶνε ἡ δουλεία καὶ ὁ τρόμος !

Η ΣΜΥΡΝΗ ΤΕΦΡΑ ΚΑΙ ΣΠΟΔΟΣ! ΝΕΑ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑΤΑ!

ΧΑΡΙΣ ΕΙΣ ΤΑ ΑΝΤΑΝΤΙΚΑ ΤΙΜΙΑ! ΚΑΤΟΡΘΩΜΑΤΑ!

ΒΛΕΠΟΝΤΕΣ ΤΟΣΟΥΣ ΔΙΩΓΜΟΥΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ ΚΑΙ ΦΟΝΟΥΣ ΘΑΡΟΥΜΕΝ ΠΩΣ ΒΡΙΣΚΟΜΕΘΑ ΣΤΟΥ ΝΕΡΩΝΟΣ ΤΟΥΣ ΧΡΟΝΟΥΣ!

Τὸ σχέδιον τῶν Χριστιανῶν τῆς Δύσεως ἐν τάξει,
ἐξετελέσθη μιὰ χαρὰ χωρὶς ποσῶς ν' ἀλλάξῃ !
Οἱ Φράγκοι χαίρουν καὶ πηδοῦν, κ' οἱ Ἰταλοὶ χορεύουν
κ' οἱ Ἄγγλοι χωρὶς νὰ μιλοῦν κάτι κρυφογυρεύουν !

Τί νὰ γυρεύουν ; Ποιὸς μπορεῖ στὸν νοῦν των μέσα νἆμπῃ !
Τὸ πρόσωπόν των σκυθρωπόν, μὰ ἡ ματιά των λάμπει·
Συναγερμὸς καὶ χαλασμὸς κ' οἱ τρεῖς τὸ γόνυ κλείνουν
μπρὸς σ' ἕνα Τοῦρκον καὶ ἐχθρόν ! καὶ ὅλοι τὸν ἀφίνουν

ἐλεύθερον τοὺς χριστιανοὺς νὰ αἱματοκυλίσῃ !
Κατηραμένε Ὑλισμὲ μὲ δούλην σου τὴν Δύσι !
κι' ὅλην τὴν ἀνθρωπότητα μὰ πειὸ πολὺ ἐκείνην
ποῦ χάριν σου σκορπᾷ παντοῦ τὴν ὀλίψιν καὶ δδύνην !

Βαρδᾶτε χριστιανοὶ Λαοί ! Βαρδᾶτε νὰ περάσῃ
ὁ ἄγριος Ἀγαρινός, βαρδᾶτε νὰ μὴ χάσῃ
οὐδὲ στιγμήν. Τὸ ἔργον σας πρέπει νὰ τελειώσῃ !
Τὰς λόγχας ποῦ τοῦ δώσατε διὰ νὰ βαθροχώσῃ

εἰς τὲς καρδιὲς τῶν Χριστιανῶν, πρέπει νὰ βυθισθῶσι !
Τὰ πάθη σας τὰ ἄγρια ὅλα νὰ κορεσθῶσι !
Βαρδᾶτε ἰσχυροὶ τῆς γῆς ! Βαρδᾶτε νὰ περάσῃ
αὐτὸς ποῦ γυναικόπαιδα θἀσφάξῃ, θἀτιμάσῃ !

Αὐτὸς ποῦ γέρους κι' ἄρρωστους θὰ πνίξῃ εἰς τὸ στῶμα
καὶ ζωντανοὺς εἰς τὴν φωτιὰν θὰ ρίψῃ καὶ ἀκόμα
θὰ γδάρῃ νὰ ἐκδικηθῇ, ναὶ ζωντανοὺς θὰ γδάρῃ !
Ἄχ ! Εὐρωπαῖοι ! εἰσθε πειὰ τῆς γῆς μας ὅλοι βάρη !

Σίμωσεν ὁ Ἀγαρινός, τοῦ Σατανᾶ τὸ σπέρμα
μιᾶς ἀντιχρίστου γέννημα ὀχιᾶς σωστῆς καὶ θρέμμα.
Σίμωσε κ' εἰς τοὺς φίλους του τοὺς Φράγγους ἐγγυήσεις
ἔδωσε καὶ τὰς πίστευσε νωθρῶς ἡ Τουρκο-Δύσις !

Ναὶ τὰς ἐψευτοπίστευσαν καὶ ἔκλειναν κεφάλι
μὲ τεμενάδες χίλιους δρὸ οἱ εὐγενεῖς οἱ Γάλλοι!...
κ' οἱ κανταδόροι οἱ τρανοὶ οἱ Μακαρουνοφάδες
κ' ἔγειναν ὄργανα τυφλὰ ! Νεροπή τους! στοὺς ἀνάδες !

Εἶπε πῶς θὰ προστάτευε ζωήν, περιουσία
κι' αὐτὴν τὴν ἱερὰν τιμήν, χά ! χά ! καὶ παρουσίᾳ
αὐτῶν μπῆκε στὴν Σμύρνη μας μὲ ἔπαρσιν τὸ τέρας,
ὁ συνεργάτης τῆς Φραγγιᾶς, ὁ φίλος τῆς Ἑταίρας !

Κι' ὡς γνήσιος ἀπόγονος γενιᾶς κατηραμένης,
γενιᾶς βαρβάρου μισαρᾶς, γενιᾶς διεστραμμένης
λησμόνησεν εἰς τὴν στιγμὴν τὰς τόσας ἐγγυήσεις
ποῦ ἔδωσε προφορικῶς ! κ' ἤρχησεν ἐκδικήσεις

κατὰ ἀόπλων χριστιανῶν ! κατ' ἀνυπερασπίστων
κ' ἔγειναν τόσοι ἀδελφοὶ θύματα τῶν ἀπίστων.
Τὰ θηριώδη ἔνστικτα ξύπνησαν ἐν τῷ ἅμα,
καὶ ἡ ἀγρία του ψυχὴ ὡς μουσικὴν τὸ κλᾶμα

ἐπόθησε ! Διέταξε τὸ «κκέσινις» μὲ ζάλην.
Δὲν θέλω, εἶπε, Χριστιανὸν νὰ δῶ μὲ τὸ κεφάλιν·
Σφᾶξε γενναῖε μου στρατέ, καιρὸς νὰ κολυμβήσῃς
στὸ αἷμα καὶ μὲ τὲς γκιουζὲλ Γκιαούρ νὰ ἐγλεντήσῃς !

Θέλω τοὺς δρόμους νὰ σπαροῦν μὲ πτώματα ποικίλα,
τροχίστε ὅλοι τὰ σπαθιὰ νὰ κόπτωσι στρογγύλα !
Τὸ αἷμα τῶν Γκιαούρηδων τὴν θάλασσαν νὰ βάψῃ
καὶ ἄταφοι νὰ μένωσι, κανεὶς νὰ μὴ τοὺς θάψῃ.

Ἄταφοι ὅπως τὰ σκυλλιὰ μέσα εἰς τὰ σοκκάκια
γιὰ νὰ γλεντήσουν σᾶν κ' ἐμᾶς τὰ ὄρνια, τὰ κοράκια !
Θέλω νὰ δῶ τὰ σπλάγχνα των κορδόνια κρεμασμένα
στὰ νύχια κάθε ἀετοῦ..... εἰς τὴν ζωὴν κανένα !

Τὸ πρόσταγμα ἐδόθηκε, κ' ἡ ἀνθρωποθυσία
ἤρχισε. Φρίκη ! Μακελειόν ! Τί αἱματοχυσία !
Κατὰ ἀόπλων ἤρχισεν ἡ ἄνανδρος ἡ πάλη
κι ὁ Χάρος πρικροάνοιγε τὴν μαύρην του ἀγκάλην,

γιὰ νὰ δεχθῇ τὰ πλάσματα, βοήθεια νὰ τοὺς δώσῃ
νὰ πάρῃ ἀπὸ τὰ κορμιὰ ψυχὰς γιὰ νὰ τὰς σώσῃ
ἀπὸ τὸν ρῦπον τοῦ φονιά, τὴν μαύρην καταιγίδα

Ανδρέας Χριστοφή

Ο Ανδρέας Χριστοφή γεννήθηκε στη Λευκωσία το 1992 και κατάγεται από τα Αγρίδια και την Πάνω Ζώδια. Έχει λάβει πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας με κατεύθυνση στην Ιστορία και μεταπτυχιακό τίτλο στη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία από το Πανεπιστήμιο Κύπρου, στο οποίο σήμερα εκπονεί διδακτορική διατριβή. Έχει εργαστεί σε διάφορα ερευνητικά προγράμματα και τα επιστημονικά του ενδιαφέροντα επικεντρώνονται στη Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία και ειδικότερα στην Ιστορία του Κυπριακού Ενωτικού Κινήματος. Επιπρόσθετα, μελετά την εκκλησιαστική και την τοπική ιστορία της Κύπρου. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά, πρακτικά συνεδρίων και συλλογικούς τόμους και είναι ιδρυτικό μέλος της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας Κύπρου.

Ο διωγμός των Ελλήνων της Μικράς Ασίας μέσα από τον κυπριακό Τύπο (1913-1923): μια πρώτη προσέγγιση

Οι δύο πλευρές του Αιγαίου αποτελούσαν για αιώνες τους πνεύμονες του Ελληνισμού σε γεωγραφικό, πολιτικό, πολιτισμικό και οικονομικό επίπεδο. Η παρούσα ανακοίνωση θα πραγματευθεί την ιστορική παρουσία των Ελλήνων στη Μικρά Ασία και στη συνέχεια θα παρουσιαστούν οι βασικοί σταθμοί των τριών φάσεων των διωγμών που υπέστησαν οι Έλληνες από τους Νεότουρκους. Η πρώτη φάση ορίζεται από το τέλος των Βαλκανικών Πολέμων, τον Ιούλιο του 1913, μέχρι την έναρξη του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου, τον Ιούλιο του 1914, η δεύτερη φάση καλύπτει την περίοδο μέχρι το τέλος του Μεγάλου Πολέμου, τον Νοέμβριο του 1918, και η τρίτη φάση εκτείνεται από την απόβαση του ηγέτη των Νεότουρκων Μουσταφά Κεμάλ στον Πόντο, τον Μάιο του 1919, μέχρι την υπογραφή της ελληνοτουρκικής συμφωνίας για την υποχρεωτική ανταλλαγή των πληθυσμών, τον Ιανουάριο του 1923.

Η πολιτική του Κινήματος των Νεότουρκων για την εξόντωση των Ελλήνων (αλλά και όλων των μη μουσουλμανικών κοινοτήτων της υπό διάλυση Οθωμανικής Αυτοκρατορίας) από τις ιστορικές τους κοιτίδες αποτελούσε ενιαίο πολιτικό φαινόμενο, με σκοπό την εθνοκάθαρση και τον βίαιο εκτουρκισμό της περιοχής. Η εργασία θα επιχειρήσει να παρουσιάσει τα γεγονότα και τις συστηματικές μεθόδους που άσκησαν οι Νεότουρκοι για την επίτευξη του σκοπού τους, σε συνάρτηση με το ευρύτερο πολιτικό περιβάλλον και τις διεθνείς διαστάσεις του, καλύπτοντας τόσο τη γεωγραφική όσο και την πληθυσμιακή πτυχή του ζητήματος.

Ειδικότερα, η Μικρά Ασία υπήρξε η γεωγραφική, οικονομική και πολιτισμική ενδοχώρα της Κύπρου τόσο κατά την περίοδο της οθωμανικής κατοχής όσο και κατά τη βρετανική αποικιοκρατία, με αποτέλεσμα ο κυπριακός απόηχος του συστηματικού και παρατεταμένου διωγμού των Ελλήνων να υπήρξε άμεσος και δραματικός. Την κύρια πηγή για την εκπόνηση της έρευνας αποτελεί ο κυπριακός Τύπος, μέσω της συστηματικής αποδελτίωσης, της σταχυολόγησης και του σχολιασμού των σχετικών δημοσιευμάτων, που επιβεβαιώνουν τα γεγονότα και παράλληλα αναδεικνύουν λιγότερο φωτισμένες πτυχές του νεοτουρκικού εγκλήματος κατά του Μικρασιατικού Ελληνισμού.

Μαρία Μιχαήλ

Γεννήθηκε στην Πάφο. Αποφοίτησε από το Τμήμα Φιλοσοφικής του Πανεπιστημίου Κρήτης από το οποίο έλαβε το 2006 Πτυχίο Φιλολογίας. Έκανε Μεταπτυχιακό στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις και η διπλωματική της εργασία έχει τίτλο *Η Τοπική Αυτοδιοίκηση στην Πάφο κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας 1878-1960*. Ερευνητικά ασχολείται με την Ιστορία της Κύπρου κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας και κατά την περίοδο μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου. Παράλληλα ασχολείται με τη μελέτη σημαντικών προσωπικοτήτων της κυπριακής ιστορίας. Ανέλαβε το Ερευνητικό Πρόγραμμα του Δήμου Πάφου «Επιφανείς προσωπικότητες της Πάφου 19ος και 20ος αιώνας», όπως και άλλα ερευνητικά προγράμματα. Συμμετείχε σε συνέδρια. Εργάζεται ως Ερευνητικός συνεργάτης στο Τμήμα Ιστορίας του Πανεπιστημίου Νεάπολις Πάφου. Είναι υπεύθυνη στο Ερευνητικό Κέντρο του Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών στην Πάφο.

Η τελευταία φάση της Μικρασιατικής Εκστρατείας μέσα από τον κυπριακό Τύπο

Η εκστρατεία στη Μικρά Ασία αποτέλεσε τον τελευταίο εθνικοαπελευθερωτικό αγώνα των Ελλήνων προς υλοποίηση της Μεγάλης Ελλάδας. Ενάμιση εκατομμύριο και πλέον Έλληνες, που βρίσκονταν εκτός των ορίων του σύγχρονου εθνικού κράτους και διαβιούσαν στη Μικρά Ασία και τον Πόντο, αρχέγονες πατρίδες των Ελλήνων, αποτελούσαν ισχυρό εθνικό κίνητρο για την εγκόλπωσή τους στη μια και ενιαία πατρίδα. Μάλιστα, οι πληθυσμοί αυτοί είχαν ήδη βιώσει τον διωγμό και τις ακρότητες από τους Τούρκους το διάστημα 1914-1917, σύμφωνα με οργανωμένο σχέδιο εξόντωσής τους.

Ο ελληνικός στρατός μετέβη στη Μικρά Ασία με διαταγή της κυβέρνησης και έμεινε από την αρχή μέχρι και το τέλος της εκστρατείας προσηλωμένος στην εκπλήρωση της αποστολής του.

Τον Αύγουστο του 1922 αποφασίστηκε από το τουρκικό γενικό επιτελείο η διενέργεια επιθετικών επιχειρήσεων με στόχο την ανακατάληψη των χαμένων εδαφών, οι οποίες άρχισαν στις 13 Αυγούστου 1922. Αν και ο ελληνικός στρατός εκτέλεσε κατά περιπτώσεις μερικές πετυχημένες ενέργειες, δεν κατάφερε να ανακόψει την επιθετική ορμή των Τούρκων, οι οποίοι υπερείχαν κατά πολύ σε ιππικό. Τα τρία Σώματα Στρατού αναγκάστηκαν να υποχωρήσουν.

Στις 5 Σεπτεμβρίου 1922 μετά από σχεδόν τρεισήμισι έτη που διήρκησε η εκστρατεία, το τελευταίο τμήμα Ελληνικού Στρατού εγκατέλειψε τη μικρασιατική γη, με απολογισμό άνω των 91.000 νεκρών, τραυματιών και αγνοουμένων οπλιτών και αξιωματικών. Η φιλόδοξη και ριψοκίνδυνη εκστρατεία του ελληνικού στρατού στη Μικρά Ασία λάμβανε τέλος.

Η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει να αποτυπώσει την τελευταία φάση της Μικρασιατικής Εκστρατείας –Αύγουστος και Σεπτέμβριος 1922– μέσα από τα δημοσιεύματα στον κυπριακό Τύπο. Ποια ήταν η αντανάκλαση του τέλους της εκστρατείας στη Μικρά Ασία στις εφημερίδες της Κύπρου; Ποιοι ήταν οι τίτλοι των πρωτοσέλιδων; Ποια ήταν τα αισθήματα των Κυπρίων μετά την καταστροφή της Σμύρνης;

Ιωάννα Αλεξάνδρου

Η Ιωάννα Αλεξάνδρου γεννήθηκε στην επαρχία Λάρνακας ενώ κατάγεται από το Ριζοκάρπασο. Είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κύπρου και υποψήφια διδάκτορας στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Εργάστηκε ως ερευνήτρια σε διάφορα προγράμματα του Πανεπιστημίου Κύπρου, του Παιδαγωγικού Ινστιτούτου και αρκετών τοπικών οργανισμών (Cyta, Κοινότητα Γιαλούσας, Κοινότητα Ριζοκαρπάσου, Δήμος Λάρνακας). Είναι μέλος σε επιστημονικά σωματεία και οργανισμούς και ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας Κύπρου-ΕΠΙΚΥ. Συμμετείχε σε τοπικά και διεθνή συνέδρια και έχει δημοσιεύσει άρθρα σχετικά με τη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα σχετίζονται με την τουρκική εισβολή, με τη συμβολή της Γυναίκας στους κοινωνικοπολιτικους αγώνες του τόπου, με τους Ελληνοκύπριους και Μαρωνίτες εγκλωβισμένους.

Μικρά Ασία 1922-Κύπρος 1974. Βίοι παράλληλοι: προσφυγικά-εκπαιδευτικά ζητήματα που προκύπτουν συνεπεία πολέμου

Η παρούσα ανακοίνωση στοχεύει να σκιαγραφήσει και να καταγράψει μέσα από την αποδελτίωση του κυπριακού και ελλαδικού Τύπου δυο «βίους παράλληλους», δυο εντελώς διαφορετικών κόσμων με κοινά χαρακτηριστικά τη γλώσσα, τη θρησκεία, τη εθνική ταυτότητα, τον κοινό αντίπαλο –την Τουρκία– και παρόμοιας υφής συνέπειες που ταλάνισαν τον προσφυγικό κόσμο.

Με χρονική απόσταση 52 ετών, με διαφορετικό ιστορικό υπόβαθρο, με διαφορετικές συγκυρίες και συνιστώσες στοχεύουμε να καταγράψουμε τον απόηχο των γεγονότων σχετικά τους πρόσφυγες, και να χαρτογραφήσουμε τα προσφυγικά και εκπαιδευτικά ζητήματα που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν τόσο οι κάτοικοι της Μικράς Ασίας μετά το 1922 όσο και οι Κύπριοι μετά την τουρκική εισβολή του 1974.

Η ανακοίνωση στοχεύει να απαντήσει μέσα από τις ψηφίδες του Τύπου με ποιους τρόπους επιλύθηκαν τα διάφορα προσφυγικά ζητήματα; Με ποιο σχέδιο εγκαταστάθηκαν οι πρόσφυγες και στις δυο υπό εξέταση περιπτώσεις στη «νέα πατρίδα»; και τέλος, πώς επιλύθηκαν τα διάφορα προσφυγικά και εκπαιδευτικά ζητήματα που προέκυψαν;

Κοινοί τόποι που θα αναλυθούν παράλληλα για τα δυο γεωγραφικά μέρη της ανακοίνωσης είναι το προσφυγικό ζήτημα, η εγκατάσταση και των μεν και των δε μακριά από τη γενέτειρά τους, η προσωρινή στέγασή τους, ο βιοπορισμός, η εκπαίδευση των παιδιών τους. Ακόμη ένας κοινός τόπος που θα θιχτεί είναι ο αριθμός των ατόμων που παρέμειναν στη Μικρά Ασία αλλά και στην Κύπρο την πρώτη περίοδο μετά τις «καταστροφές», στην πατρώα γη τους και οι συνθήκες διαβίωσής τους.

Μεθοδολογικά θα αποδελτιωθεί ο Τύπος της εποχής κατά την πρώτη περίοδο μετά τα γεγονότα. Η ερμηνεία και ανάλυση των άρθρων θα γίνει σε συνάρτηση με την ανασκόπηση της δευτερογενούς βιβλιογραφίας.

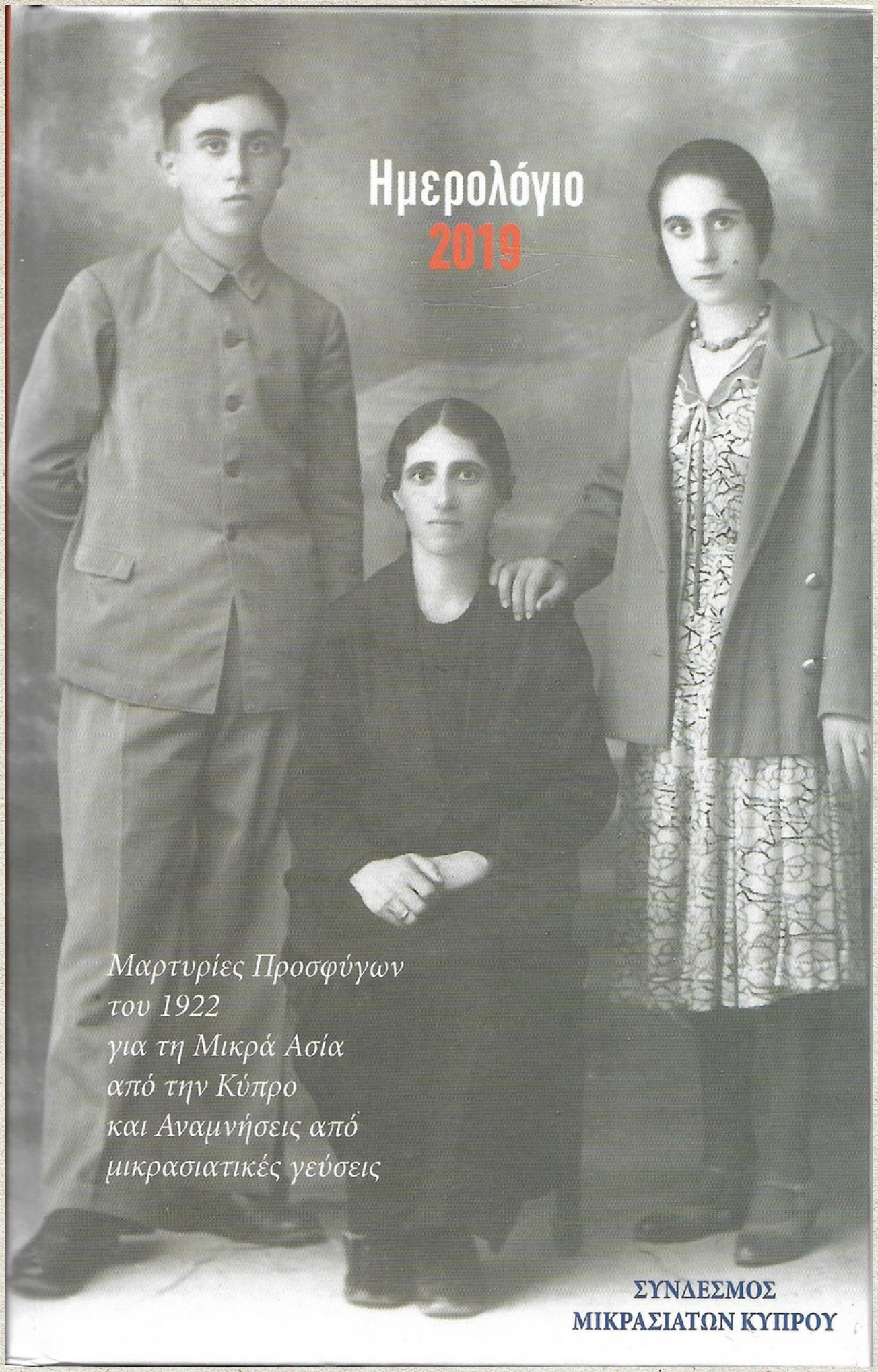

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, Μαρτυρίες Προσφύγων του 1922 για τη Μικρά Ασία από την Κύπρο και Αναμνήσεις από μικρασιατικές γεύσεις

Ημερολόγιο 2019

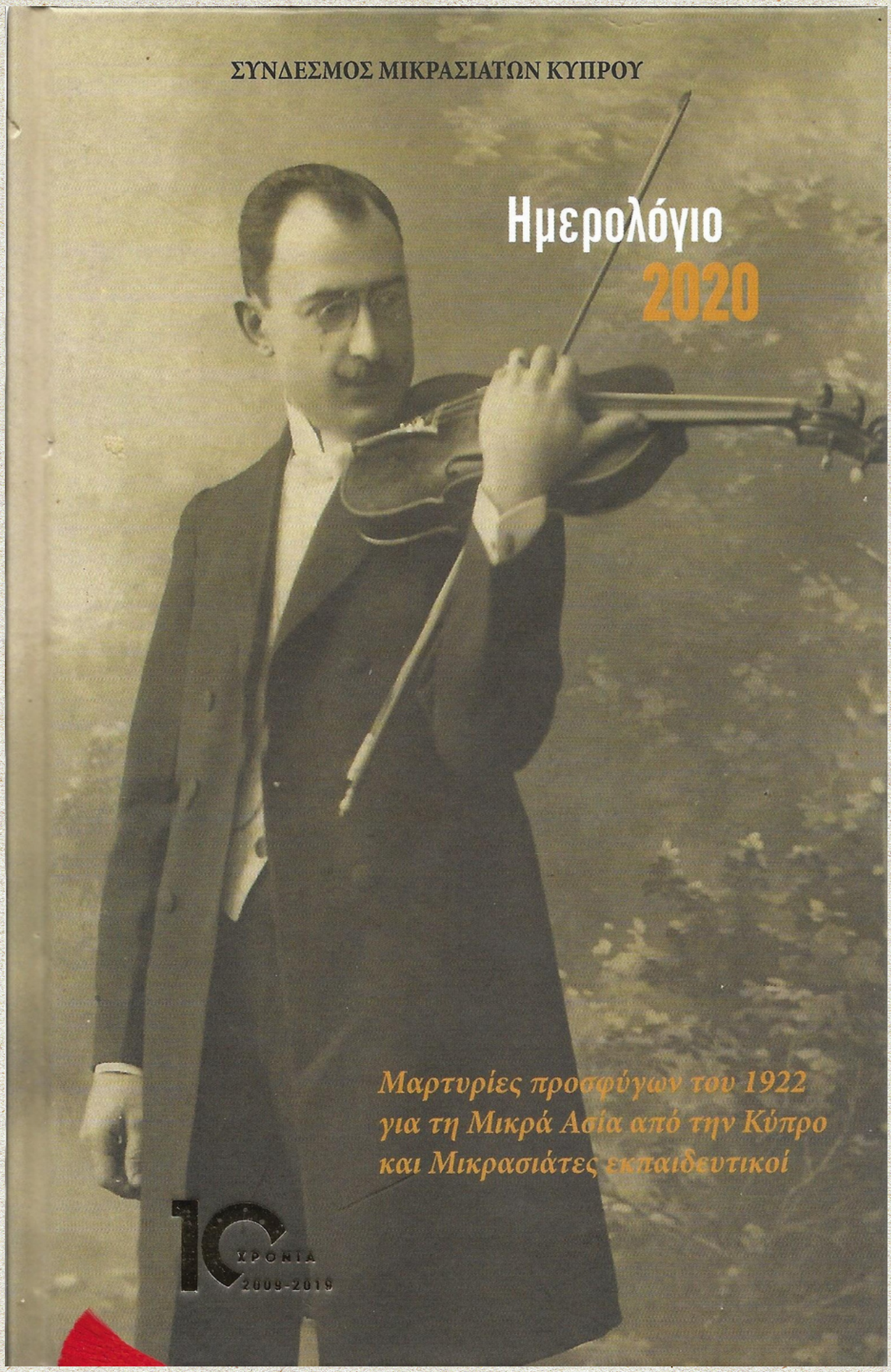

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, Μαρτυρίες Προσφύγων του 1922 για τη Μικρά Ασία από την Κύπρο και Μικρασιάτες εκπαιδευτικοί

Ημερολόγιο 2020

Νόλη Μωυσή

Η Νόλη Μωυσή έχει διδακτορικό τίτλο στον παραδοσιακό πολιτισμό από το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Της απονεμήθηκε μεταπτυχιακός τίτλος στη Μουσειολογία από το Τμήμα Ιστορίας της Τέχνης, του Πανεπιστημίου του St. Andrews, το 2007. Έλαβε πτυχίο στην Αρχαιολογία και την Ιστορία της Τέχνης από το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών. Από το 2015 είναι Συνεργάτης Ερευνητής του Ινστιτούτου Κύπρου για τη δημιουργία της ιστοσελίδας «History and Culture of the Cypriot Dress». Είναι Ειδική Επιστήμονας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, στον τομέα του παραδοσιακού πολιτισμού. Από το 2019 είναι Λειτουργός Αρχείου στο Παττίχειο Δημοτικό Μουσείο Ιστορικό Αρχείο και Κέντρο Μελετών Λεμεσού.

Οι Μικρασιάτισσες Μοδίστρες στη Λεμεσό

Οι Έλληνες στη Μικρά Ασία ανέπτυξαν εμπορικές και άλλες οικονομικές δραστηριότητες και ανθούσαν σε διάφορα μέρη της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας όπως η Σμύρνη, η Τραπεζούντα, η Νίκαια και η Πέργαμος. Η σχέση των Μικρασιατών με τους κατοίκους της Λεμεσού ήταν διαχρονική και εντατική λόγω του λιμανιού και της εμπορικής κίνησης. Η πυρπόληση της Σμύρνης που ξεκίνησε στις 14 και διήρκησε έως τις 17 Σεπτεμβρίου 1922, σηματοδότησε τη βίαιη εκρίζωση της μακραίωνης, αδιάλειπτης παρουσίας του Ελληνισμού σε όλη τη Μικρά Ασία. Από τον Σεπτέμβριο μέχρι τον Δεκέμβριο του 1922 έφθασαν από την Τουρκία στην Κύπρο 2.400 πρόσφυγες. Από αυτούς, 200 ήταν Βρετανοί υπήκοοι, 500 αρμενικής καταγωγής, 900 Έλληνες Μικρασιάτες και 800 κυπριακής καταγωγής.

Οι Μικρασιάτες με συνεχείς συναναστροφές και επιρροές από τους ξένους έμπορους που δραστηριοποιούνταν στην Οθωμανική Αυτοκρατορία ήρθαν να ενισχύσουν τη Λεμεσό, που ήταν ένα από τα κέντρα των διοικητικών και στρατιωτικών υπηρεσιών κατά την περίοδο της Αγγλοκρατίας, αλλά και κέντρο, διαχρονικά, των εμπορικών και οικονομικών δραστηριοτήτων της ευρύτερης περιοχής συμπεριλαμβάνοντας και την ορεινή Λεμεσό. Δεν έλειπε λοιπόν η κοσμική κίνηση και οι επίσημες εκδηλώσεις με χοροεσπερίδες και επίσημα γεύματα. Ακολουθώντας τα βρετανικά πρότυπα οι κυρίες όφειλαν να παρουσιάσουν τα ευρωπαϊκού τύπου φορέματά τους και οι άντρες κουστούμια. Οι απαιτήσεις των μελών των οικογενειών των εμπόρων, δικηγόρων, γιατρών, τραπεζικών υπαλλήλων, βιομηχάνων, πολιτικών, καθηγητών, ήταν μεγάλες, διότι έπρεπε να είναι ντυμένοι με την τελευταία λέξη της μόδας, ιδιαίτερα σε εποχές που δεν υπήρχαν καταστήματα έτοιμων ενδυμάτων.

Η επανάσταση στη μόδα συνέπεσε με την εκβιομηχάνιση στα τέλη του 19ου αιώνα. Σύμμαχός της ήταν η εμφάνιση της χειροκίνητης ραπτομηχανής που εξαπλώθηκε ταχύτατα, τα γυναικεία περιοδικά με τις καλλιγραφίες τους απ' όπου οι μοδίστρες ξεσήκωναν μοντέλα και, κυρίως, οι σχολές κοπτικής-ραπτικής που μάθαιναν μοδιστρική σε νέες κοπέλες. Αξίζει να σημειωθεί ότι πριν το 1900 γυναικεία ενδύματα έραβαν μόνο οι μοδίστρες, οι οποίες εργάζονταν στο σπίτι τους ή στα σπίτια των πελατών τους.

Σημαντική ήταν η συμβολή των Μικρασιατισσών μοδίστρων στη Λεμεσό, που έχοντας γνώση της ευρωπαϊκής μόδας συνέβαλαν τόσο στη δημιουργία των ενδυμάτων, εφόσον ήταν οι ίδιες μοδίστρες, όσο και στην εκπαίδευση των ντόπιων μοδιστρών. Τα υλικά ραπτικής και τα εργαλεία τους τα προμηθεύονταν από μαγαζιά της οδού Αγίου Ανδρέου στη Λεμεσό. Οι περισσότερες είχαν ποδοκίνητη μηχανή Singer. Αναλάμβαναν να ράψουν όλων των ειδών τα γυναικεία ενδύματα, από παλτά, φορέματα, ταγιέρ, μαντό, μπλούζες, πουκάμισα, μέχρι και νυφικά. Επίσης, έκαναν επιδιορθώσεις και μεταποιήσεις.

Στόχος της έρευνας είναι να γίνει η καταγραφή και η παρουσίαση αυτών των γυναικών με προσωπικές συνεντεύξεις με όσες μοδίστρες ήταν εν ζωή και με τους απογόνους ή τις μαθήτριες όσων είχαν πεθάνει. Σημαντικές πληροφορίες θα μας δώσει το φωτογραφικό υλικό από τις οικογενειακές φωτογραφίες των μοδιστρών, αλλά και φωτογραφίες με ενδύματα που είχαν δημιουργήσει.

Μαρία Κτωρή

Η Μαρία Κτωρή είναι Ενάλια Αρχαιολόγος και εργοδοτείται από το 2012 στη Διερευνητική Επιτροπή Αγνοουμένων στην Κύπρο. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα περιλαμβάνουν τα μοτίβα ανάπτυξης των μεσαιωνικών παράκτιων οικισμών, τη μεσαιωνική χαρτογραφία; το Ενάλιο Πολιτισμικό Τοπίο (ιδιαίτερα στον Μεσαίωνα) και τον παραδοσιακό ναυτικό πολιτισμό. Κατέχει πτυχίο Ιστορίας και Αρχαιολογίας και μεταπτυχιακούς τίτλους στις Πρώιμες Κελτικές Σπουδές και τη Χερσαία και Υποβρύχια Αρχαιολογία Πεδίου. Είναι υποψήφια διδάκτωρ στο διατμηματικό πρόγραμμα «Βυζαντινές Σπουδές & Λατινική Ανατολή» υπό την επίβλεψη του Δρ Αθανάσιου Βιώνη. Στη διατριβή της πραγματεύεται τα οικιστικά δίκτυα της δυτικής Κύπρου μέσα από την περίπτωση μελέτης της Πάφου (1100-1699 μ.Χ.).

Μικρασιατική καταστροφή και κυπριακή παραδοσιακή ξυλοναυπηγική: μια προσωπογραφική μελέτη

Η ναυπηγική τέχνη αποτελεί σημείο αναφοράς στη σχέση των παρακτίων κοινοτήτων με τη θάλασσα και στις δραστηριότητες που περιλαμβάνει το Ενάλιο Πολιτισμικό Τοπίο (ΕΠΤ) του Crister Westerdahl. Η δε παραδοσιακή ναυπηγική, συνδυάζει στοιχεία Άυλης και Ενάλιας Πολιτισμικής Κληρονομιάς: η μεταλαμπάδευση της γνώσης από γενιά σε γενιά ανοίγει αφενός ένα παράθυρο στον χρόνο μέσω της συλλογικής μνήμης και της προφορικής ιστορίας. Αφετέρου, καταδεικνύει τον άρρηκτο δεσμό γνώσης και τέχνης μαζί με την εύθραυστή τους φύση.

Η πυρπόληση της Σμύρνης τον Σεπτέμβριο του 1922 οδήγησε στον ξεριζωμό και τη μετοίκηση χιλιάδων Ελλήνων. Πολλοί από αυτούς επέλεξαν ως τελικό τους προορισμό την Κύπρο, αν και το 1974 τους έμελλε να βιώσουν ένα νέο ξεριζωμό συνεπεία της τουρκικής εισβολής. Η παρούσα μελέτη επικεντρώνεται στους Έλληνες ξυλοναυπηγούς που μετοίκησαν στην Κύπρο και συνέβαλαν γόνιμα στη ξυλοναυπηγική τέχνη, που έλκει τις ρίζες της στις απαρχές του 19ου αιώνα. Η πρώτη αυτή προσωπογραφική μελέτη ανιχνεύει τις μετακινήσεις των Ελλήνων ξυλοναυπηγών στο νησί μετά το 1922, τροφοδοτώντας έτσι τη μελέτη της τεχνολογικής εξέλιξης του ναυτικού επαγγέλματος που έχει σχεδόν σβήσει στην Κύπρο. Τα στοιχεία συλλέχθηκαν κατά την πολυετή έρευνα της συγγραφέως για την ξυλοναυπηγική και τους δεσμούς της με άλλα ναυτικά επαγγέλματα, που ξεκίνησε το 2016 και συνεχίζεται ως σήμερα. Η παρούσα ανάλυση στηρίζεται μεθοδολογικά στην επιστήμη της προσωπογραφίας, της ενάλιας εθνογραφίας και στις αρχές που διέπουν τη μελέτη της Άυλης Ενάλιας Πολιτισμικής Κληρονομιάς (ΑΕΠΚ).

Ζήνα Λυσάνδρου-Παναγίδη

Η Ζήνα Λυσάνδρου-Παναγίδη γεννήθηκε στο Λευκόνοικο στις 7 Ιουλίου 1955 και είναι κόρη του Άντωνα Λυσάνδρου και της Χριστίνας Καμιντζή από το Λευκόνοικο. Είναι απόφοιτος του Γυμνασίου Λευκονοίκου, το 1973, στο οποίο υπήρξε Πρόεδρος του Μαθητικού Συμβουλίου και Σημαιοφόρος. Είναι πτυχιούχος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Αθηνών και κάτοχος διπλώματος Δημοσιογραφίας και Δημοσίων Σχέσεων. Επιπλέον είναι κάτοχος Μάστερ στην Εκπαιδευτική Διοίκηση και Πολιτική, με υποτροφία του Πανεπιστημίου της Νέας Υόρκης, στο Άλμπανι, το 1992-1993. Υπηρέτησε για 35 χρόνια στη Δημόσια Εκπαίδευση της Κύπρου ως φιλόλογος, όπου είχε τη μεγάλη ευλογία να έχει πολλά παιδιά από το Λευκόνοικο ως μαθητές της, ενώ από το 1993-1995 ήταν αποσπασμένη στο γραφείο της Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού Κλαίρης Αγγελίδου, ως Υπεύθυνη Δημοσίων Σχέσεων. Διετέλεσε Πολιτιστική Λειτουργός του Δήμου Λευκονοίκου, με απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου με Δήμαρχο τον μ. Λυκούργο Κάππα. Έχει γράψει δύο βιβλία: *Μνήμη πατρίδας* και *Τα βιβλία που αγάπησα*. Είναι παντρεμένη με τον Αριστείδη Παναγίδη, τραπεζικό, από το Παλιομέτοχο, και έχουν έναν γιο, τον Αντρέα Παναγίδη, που φέρει το όνομα του ήρωα παππού του.

Από το 2016 έως σήμερα διατελεί δήμαρχος Λευκονοίκου.

Οικογένεια Ιορδάνη Σουκιούρογλου. Ειδικότερα, η περίπτωση του Ιωάννη και του Παύλου, προσωπικότητα και δράση

Ο Ιορδάνης Σουκιούρογλου, μεγαλέμπορος γεωργικών προϊόντων στα Άδανα, με μεγάλη κτηματική περιουσία, μόλις έφυγαν το 1921 τα γαλλικά στρατεύματα, φοβούμενος μετά και τη σφαγή των Αρμενίων για την κόρη του και τους πέντε γιους του, αποφάσισε ότι έπρεπε να φύγουν. Έτσι, στις 21 Νοεμβρίου 1921 αναχώρησαν από τα Άδανα και έφτασαν στη Λάρνακα στις 23 του ιδίου μηνός.

Αμέσως, οι τρεις μεγαλύτεροι γιοι του, Ιωάννης, Συμεών και Γιώργος, ίδρυσαν εμπορικό οίκο με την ονομασία «Ιορδάνης Σουκιούρογλου & Υιοί», και στη συνέχεια επέκτειναν τις δραστηριότητές τους στη Λευκωσία, όπου μεταφέρθηκε και η έδρα της επιχείρησης, ενώ οι δύο μικρότεροι, Παύλος και Κώστας, δραστηριοποιήθηκαν στην Αμμόχωστο και στο Λευκόνοικο, όπου άνοιξαν υποκαταστήματα.

Ο Ιωάννης ανέπτυξε μεγάλη κοινωνική δραστηριότητα στη Λευκωσία, πέρα από τις εμπορικές του ενασχολήσεις. Το 1933 διορίστηκε Επίτιμος Πρόξενος της Ελβετίας στην Κύπρο, θέση που κράτησε ως το 1972 με τον θάνατό του. Ως Επίτιμος Πρόξενος εκπροσωπούσε, επίσης, τον Διεθνή Ερυθρό Σταυρό, για αυτό ανέλαβε την καταγραφή όλων των Εβραίων οι οποίοι, κατά το 1946-1949, ερχόμενοι από την Ευρώπη, πέρασαν από την Κύπρο και κρατήθηκαν στα στρατόπεδα που δημιουργήθηκαν στην περιοχή της Αμμοχώστου..

Ο Παύλος Σουκιούρογλου, όταν η οικογένεια μετοίκησε στη Λάρνακα, φοιτούσε στη Σχολή του Baxter στη Σμύρνη. Ο Άγγλος Πρόξενος, ο οποίος ήταν ο κηδεμόνας του, κατάφερε και τον έστειλε στην Κύπρο τρεις ημέρες πριν από την καταστροφή της Σμύρνης. Αμέσως, εγγράφηκε στην Αμερικανική Ακαδημία της Λάρνακας και με την αποφοίτησή του συνεργάστηκε με τα αδέλφια του στον Οίκο Σουκιούρογλου. Στη συνέχεια, μαζί με τον μικρότερο αδελφό του, Κώστα, ανέλαβαν τη διεύθυνση του υποκαταστήματος Αμμοχώστου και το 1936 άνοιξε υποκατάστημα στο Λευκόνοικο. Ενοικίασε καταστήματα στο κέντρο του Λευκονοίκου και εμπορευόταν τρόφιμα, αποικιακά, χοντρική και λιανική πώληση.

Στο Λευκόνοικο, ο Παύλος Σουκιούρογλου γνώρισε και τη σύζυγό του, Λούλα Χαραλάμπους, κόρη του αείμνηστου Μάρκου Χαραλάμπους, μεγάλου δασκάλου του Λευκονοίκου και ιδρυτή, μαζί με τον Ιωάννη Οικονομίδη, της πρώτης Συνεργατικής Τράπεζας στην Κύπρο. Η Λούλα είχε τελειώσει το Διδασκαλείο και δούλεψε για λίγο, γιατί παντρεύτηκαν στις 28 Δεκεμβρίου 1938. Μαζί απέκτησαν δύο παιδιά, τον Δάνο (Ιορδάνη) και τη Μαρκέλλα, και έμειναν στο Λευκόνοικο μέχρι το 1948. Μετά μετακόμισαν στη Λευκωσία και συνέχισε τη συνεργασία με τα αδέλφια του στην οικογενειακή επιχείρηση.

Στο Λευκόνοικο άφησε τις καλύτερες εντυπώσεις. Ακόμη τον θυμούνται πολλοί και μιλούν με τα καλύτερα λόγια. Έκανε πολλούς φίλους, ανάμεσα στους οποίους και ο πατέρας μου, Αντώνης Λυσάνδρου, έμπορος, με τον οποίο, μάλιστα, συνεργάστηκαν αρμονικότατα. Έκτισαν χοιροστάσιο στο γειτονικό χωριό Λάπαθος και το πούλησαν, όταν ο Παύλος Σουκιούρογλου μετακινήθηκε στη Λευκωσία. Η οικογένεια αυτή με συγκινεί από μικρή ηλικία, όταν άκουγα από τον πατέρα μου την ιστορία τους και τη φιλία τους. Ο πατέρας μου ερχόταν συχνά και τον έβλεπε στη Λευκωσία, κάποιες φορές ήμασταν κι εμείς, αλλά και ο Παύλος Σουκιούρογλου, ο οποίος ερχόταν πολύ συχνά στο Λευκόνοικο στην πεθερά του και στους άλλους συγγενείς, πάντα θα καθόταν στο μαγαζί του πατέρα μου, το οποίο ήταν απέναντι από το δικό του, όταν ήταν στην κωμόπολή μας, για να συζητήσουν για το εμπόριο και για την πολιτική κατάσταση. Είμαι πολύ περήφανη, γιατί άνθρωπος τέτοιας ποιότητας, μορφωμένος και εξευγενισμένος, τιμούσε τον πατέρα μου με τη φιλία του.

SA1/1051/1922

1051

1922

Connected Papers and Precedents		Despatches			
No.	Subject shortly	Governor.		S. of S.	
		No.	Date	No.	Date

British subject refugees from Smyrna.

2/10 3009/00

OVER

Παρακαλώ σημειώστε πως το αντίγραφο αυτό παρέχεται σύμφωνα με τους κανονισμούς και όρους του Κρατικού Αρχείου και η οποιαδήποτε χρησιμοποίησή του δύναται να υπόκειται στους περί πνευματικής ιδιοκτησίας περιορισμούς.

ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ ΚΥΠΡΟΥ
CYPRUS STATE ARCHIVES
Αριθμός Αναφοράς Αρχείου - Ref. No.
SA1/1051/1922

Please note that this copy is supplied subject to the State Archives' terms and conditions and that any use of it may be subject to copyright restrictions.

British subject refugees from Smyrna

Κρατικό Αρχείο Κύπρου: SA1/1051/1922

Παρακαλώ σημειώστε πως το αντίγραφο αυτό παρέχεται σύμφωνα με τους κανονισμούς και όρους του Κρατικού Αρχείου και η οποιαδήποτε χρησιμοποίησή του δύναται να υπόκειται στους περί πνευματικής ιδιοκτησίας περιορισμούς.

KPATIKO APXEIO KYΠPOY
CYPRUS STATE ARCHIVES
Αριθμός Αναφοράς Αρχείου - Ref. No.
SA1/484/1923

Please note that this copy is supplied subject to the State Archives' terms and conditions and that any use of it may be subject to copyright restrictions.

484

1923.

Connected Papers and Precedents		Despatches			
No.	Subject shortly	H. C.		S. of S.	
		No.	Date	No.	Date
	SA1/484/1923				

Recovery of moneys advanced out of Vote 28 "Relief of distressed Cypriots abroad" to Cypriot refugees from Asia Minor on arrival in Cyprus.

General Paper

Letter to Comr. Larnaca, 7.2.23 - 1
" from " " 12.2.23 - 3-2
" to " " 21.2.23 - 4

B.Z. 30.1.3.23.

Letter from Comr. L'ca, 23/2/23 - 6-5

Spoke Comr. Larnaca she is himself recovering the amounts due from the Cypriot refugees. Existing arrangements should continue.

CC 28/2/23

2/10 3009/09

OVER

Recovery of moneys advanced out of Vote 28 "Relief of distressed Cypriots abroad"
to Cypriot refugees from Asia Minor on arrival in Cyprus
Κρατικό Αρχείο Κύπρου: SA1/484/1923

Μίμης Α. Σοφοκλέους

Ο Μίμης Α. Σοφοκλέους δίδαξε επί σειρά ετών ως ακαδημαϊκός σε διάφορα πανεπιστήμια της Αυστραλίας, όπως στο University of Melbourne, στο La Trobe University και κυρίως στο RMIT University, όπου υπηρέτησε ως Καθηγητής και Πρόεδρος του Τμήματος Ελληνικών Σπουδών και του Τμήματος Πολυπολιτισμικών Σπουδών. Δίδαξε ως επισκέπτης καθηγητής σε διάφορα πανεπιστήμια της Ελλάδας και του εξωτερικού. Υπηρέτησε επίσης την ακαδημαϊκή κοινότητα ως Διευθυντής Επιστημονικού Κέντρου, Αντιπρόεδρος της ΠΔΕ και μέλος του Άτυπου Πρυτανικού Συμβουλίου του Τεχνολογικού Πανεπιστημίου Κύπρου. Από το 2005 είναι ο Επιστημονικός Διευθυντής του Παττίχειου Δημοτικού Μουσείου, Ιστορικού Αρχείου και Κέντρου Μελετών Λεμεσού.

Μικρασιατική Καταστροφή και πρόσφυγες στην Κύπρο. Η περίπτωση δύο υπαλλήλων του Δήμου Λεμεσού: του Μιχάλη Ανατολίτη και του Κώστα Γεωργίου (Παρασκευά Περιτσόγλου)

Στην παρούσα εργασία δίνεται το προφίλ δύο Μικρασιατών, που έφτασαν στην Λεμεσό σε μικρή ηλικία (10 και 4 ετών αντιστοίχως) οι οποίοι εγκαταστάθηκαν και έφτιαξαν τη ζωή τους εκ του μηδενός αντιπροσωπεύοντας ο καθένας με τον τρόπο, το ήθος και την εν γένει συμπεριφορά του το «μικρασιατικό ιδεώδες» της εποχής το οποίο συνοψιζόταν με μία λέξη: επιβίωση. Ο στόχος της εισήγησης είναι να δώσει τον τρόπο αφενός που η Λεμεσός υποδέχθηκε μια μεγάλη μερίδα των προσφύγων από τη Μικρά Ασία και αφετέρου να δώσει μια εικόνα της Λεμεσού η οποία αξιοποίησε τις γνώσεις, την εμπειρία και το ήθος των Μικρασιατών στην καθημερινή της ζωή που συνοψίζεται ως «ευρύτητα πνεύματος και ιστορική συνείδηση η οποία στηριζόταν στην οικογενειακή παράδοση». Ο συνδετικός κρίκος και των δύο είναι η εργασία που βρήκαν στον Δήμο Λεμεσού σε θέσεις που τους έφερναν τακτικά ενώπιον Ελλήνων, Αρμενίων και Τούρκων που ζούσαν στη συμβιωτική από κοινωνικής πλευράς, πόλη της Λεμεσού η οποία υπήρξε πόλη υποδοχής αρκετών κυμάτων διατηρώντας την ως την «πρωτεύουσα των προσφύγων» της Κύπρου έως και το 1974 που δέχτηκε τους εξ Αμμοχώστου κυρίως πρόσφυγες της τουρκικής εισβολής.

Το διττό θεωρητικό πλαίσιο επί του οποίου εδράζεται η προσέγγιση έχει ως εξής:

1. Η προσπάθεια του ανθρώπου που προσφυγοποιείται να εγκατασταθεί βρίσκοντας μια νέα ζωή σε μια νέα πατρίδα στην οποία όχι μόνο καταφέρνει να επιβιώσει, αλλά να ανήκει προσφέροντας από τον πολιτισμικό οπλισμό που κουβαλά από την παλιά πατρίδα. Κινείται στο τρίπτυχο: εγκατάσταση ως πρόσφυγας –η αγωνιώδης προσπάθεια να επιβιώσει στον νέο άγνωστο χώρο– εξέλιξή του σε ένα δραστήριο και επιφανή πολίτη της νέας πατρίδας ως ισότιμο μέλος της κοινωνίας.
2. Εξετάζεται η περίπτωση των δύο με βάση την θεωρία των «Πολιτισμικών Γονιδίων» του εξελικτικού βιολόγου Dawkins (βλ. *Το Εγωιστικό Γονίδιο*, 1976) όπου στο τελευταίο κεφάλαιο εισάγεται για πρώτη φορά ένας νέος όρος, αποτέλεσμα του συνδυασμού κοινωνιολογίας, βιολογίας και δαρβινισμού, ο όρος μιμίδια (meme, από τη αριστοτελική μίμηση). Τα μιμίδια, σε αντιδιαστολή με τα γονίδια τα οποία είναι οι βιολογικές θεμελιώδεις μονάδες μεταβίβασης των γενετικών πληροφοριών, είναι οι αντίστοιχοι σε νοητικό επίπεδο μεταφορείς πολιτισμικών πληροφοριών.

Η εισήγηση αξιοποιεί πολλαπλά ερευνητικά εργαλεία και τεχνικές όπως, προφορικές μαρτυρίες με την θυγατέρα του Μιχάλη Ανατολίτη και τον υιό του Κώστα Γεωργίου, καθώς και άλλων συγγενών, γραπτές πηγές και αυθεντικά ντοκουμέντα, στοιχεία από το Αρχείο του Δήμου Λεμεσού, καθώς και ανακοινώσεις από τον Τύπο της Κύπρου της εποχής.

Χάρης Α. Αλεξάνδρου

Ο Χάρης Α. Αλεξάνδρου είναι διδάκτωρ Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Έχει εργαστεί σε ερευνητικά προγράμματα και έχει διδάξει προπτυχιακά και μεταπτυχιακά μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Επιμελήθηκε και εξέδωσε πηγές για τον αγώνα της ΕΟΚΑ: *Ο Κυπριακός αγώνας 1955-59 με την πένα των γελοιογράφων των βρετανικών εφημερίδων Manchester Guardian και Daily Mirror* και *Κυπριακοί Απόηχοι, Λονδίνο 1955-1959*. Συνεργάστηκε με το Κρατικό Αρχείο Κύπρου για την έκδοση *Προπαγάνδα-Αντιπροπαγάνδα, Απελευθερωτικός Αγώνας 1955-1959*. Υπήρξε ο επιμελητής του πρώτου τόμου (περίοδος 1934-1974) του έργου *Αρχείο Τάσσου Παπαδόπουλου*. Το 2019 σε συνεργασία με τον Σύνδεσμο Επιζησάντων Στρατιωτών του 361 Τάγματος Πεζικού εξέδωσε τη μονογραφία *361 Τάγμα Πεζικού, Χρονικό Προάσπισης Προδομένης Πατρίδας*.

Είναι Πρόεδρος της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας Κύπρου, Πρόεδρος του Ιδρύματος Απελευθερωτικού Αγώνα ΕΟΚΑ, μέλος του ΔΣ του Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ, μέλος του ΔΣ της Κυπριακής Εταιρίας Ιστορικών Σπουδών και μέλος της Κυπριακής Επιτροπής Στρατιωτικής Ιστορίας της Εθνικής Φρουράς.

Το ποντιακό αντάρτικο: εξέλιξη, χαρακτήρας και αποτελεσματικότητα

Με αφορμή τα εκατό χρόνια από την τραγική κατάληξη της μικρασιατικής εκστρατείας, αναψηλαφούμε πτυχές της Ιστορίας του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας. Μια τέτοια πτυχή είναι το αντάρτικο του Πόντου. Η ανδρεία, η αυτοθυσία, η παλληκαριά, η γενναιότητα, η πίστη στον Θεό και ο ηρωισμός των ανταρτών αποτελούν ταυτοτικά χαρακτηριστικά του ποντιακού αντάρτικου που το κάνουν να χρήζει ιδιαίτερης μνείας. Οι συνθήκες που επικρατούσαν στον Πόντο από το 1914 μέχρι το 1923 δημιούργησαν το πλέγμα στο οποίο δημιουργήθηκε και εξελίχθηκε το αντάρτικο του Πόντου. Ο χαρακτήρας του αντάρτικου δεν ήταν επιθετικός, ούτε απελευθερωτικός και δεν αποσκοπούσε στην εκδίωξη των Τούρκων από τον Πόντο. Δεν έλαβε ποτέ στασιαστικό ή επαναστατικό χαρακτήρα και ούτε είχε ιδεολογικά χαρακτηριστικά. Είχε χαρακτήρα αντιστασιακό απέναντι στις τουρκικές βαρβαρότητες και την πρόθεση για εθνοκάθαρση. Ήταν ένας αγώνας των ελληνοχριστιανών αυτόχθονων πληθυσμών να προστατεύσουν την τιμή και την αξιοπρέπειά τους, να ζουν ισότιμα με τις άλλες εθνότητες.

Στην εισήγηση θα αναλυθεί ο τρόπος με τον οποίο τα γεγονότα προκάλεσαν τη δημιουργία και επηρέασαν την εξέλιξη του Ποντιακού αντάρτικου. Επιπλέον θα αναφερθούμε στα χαρακτηριστικά και τις ιδιομορφίες του προβαίνοντας σε συγκριτική προσέγγιση με το αντάρτικο της ΕΟΚΑ. Τέλος, θα γίνει αναφορά στη συνεισφορά των γυναικών στο αντάρτικο και θα επιχειρηθεί αποτίμηση της αποτελεσματικότητάς του.

Οι περήφανοι αντάρτες του Πόντου αποτέλεσαν τους τελευταίους ακρίτες, έναν αντιστασιακό στρατό σωτηρίας ο οποίος κατάφερε να διασώσει από τη νεοτουρκική και κεμαλική λαίλαπα γυναίκες παιδιά και γέροντες. Το γεγονός ότι κατά την ανταλλαγή οι αντάρτες και οι άμαχοι αναχωρούσαν για την Ελλάδα χωρίς να έχουν κατορθώσει οι κεμαλιστές να τους εξολοθρεύσουν, όπως ήταν τα σχέδιά τους, δείχνει την αποτελεσματικότητα και την επιτυχία του ποντιακού αντάρτικου. Περίπου 100 χρόνια μετά την εθνεγερσία του 1821, στα ακρότατα όρια του ελληνισμού καταγράφηκαν νέες σελίδες ανδρείας, αυτοθυσίας, παλληκαριάς, γενναιότητας και ήθους, στοιχεία που κατατάσσουν τους Πόντιους αγωνιστές στους ήρωες του Έθνους.

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

ΚΥΠΡΟΣ-ΜΙΚΡΑΣΙΑ
ΚΟΙΤΙΔΕΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
Α΄ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ
ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

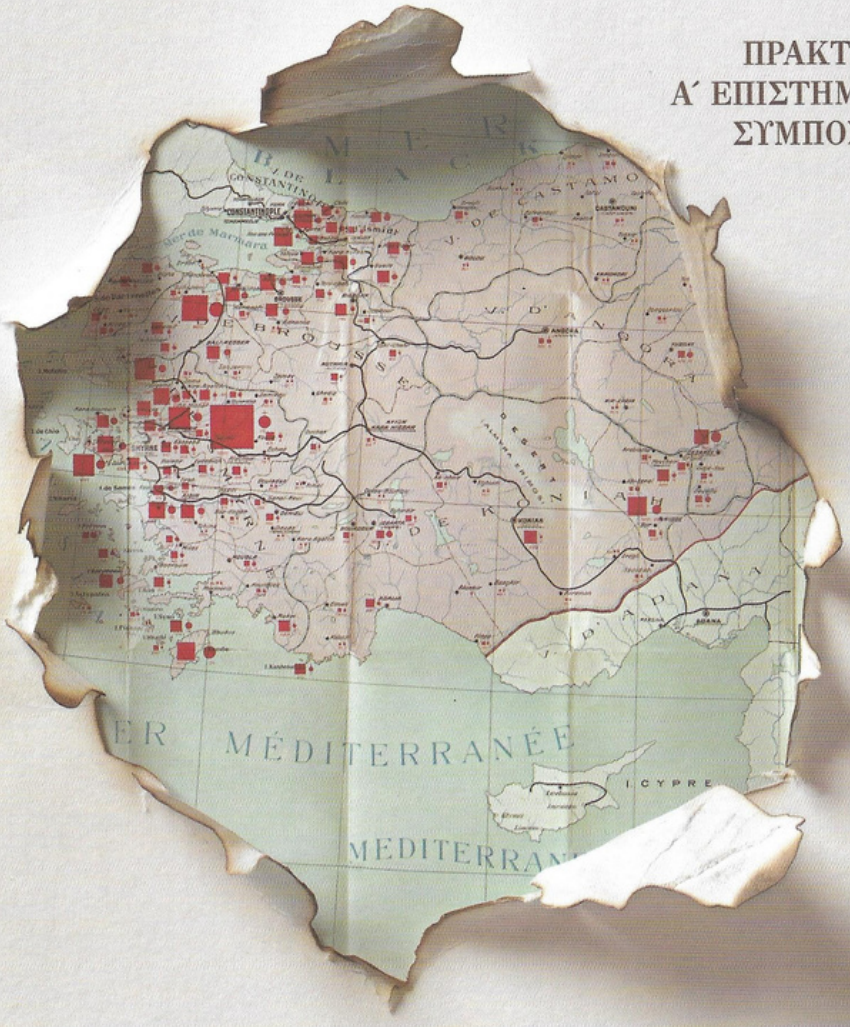

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2015

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, Κύπρος-Μικρασία, Κοιτίδες Πολιτισμού,
Πρακτικά Α΄ Επιστημονικού Συμποσίου, Λευκωσία 2015

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

10 ΧΡΟΝΙΑ 2009-2019

ΚΥΠΡΙΑΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΑΡΧΕΙΑΚΕΣ ΜΑΡΤΥΡΙΕΣ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΟ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
Γ΄ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ
ΣΥΜΠΟΣΙΟΥ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2020

Σύνδεσμος Μικρασιατών Κύπρου, Κυπριακά Αρχεία, Αρχειακές Μαρτυρίες για τον Μικρασιατικό Ελληνισμό της Κύπρου.

Πρακτικά Γ΄ Επιστημονικού Συμποσίου, Λευκωσία 2020

Σάββας Σταύρου

Ο Σάββας Σταύρου γεννήθηκε το 1989 στη Λεμεσό της Κύπρου. Είναι απόφοιτος του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου και του Τμήματος Ιστορίας και Πολιτισμικών Σπουδών του Ελεύθερου Πανεπιστημίου του Βερολίνου στη Γερμανία (Πρόγραμμα Erasmus). Είναι απόφοιτος του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία (19ος-20ος αιώνας) του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Έλαβε μέρος σε διαλέξεις και συνέδρια στην Κύπρο και την Ελλάδα. Από τον Φεβρουάριο 2021 είναι υποψήφιος διδάκτωρ Διεθνών Σχέσεων και Ευρωπαϊκών Σπουδών στο Τμήμα Πολιτικών Επιστημών και Διακυβέρνησης της Νομικής Σχολής του Πανεπιστημίου Λευκωσίας. Είναι Ιδρυτικό μέλος της Ένωσης Προφορικής Ιστορίας Κύπρου και του The European Cyprus Society. Επίσης είναι μέλος της Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών, της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών και μέλος του Κυπρογερμανικού Πολιτιστικού Συνδέσμου. Επίσης είναι Youth Ambassador του Royal Commonwealth Society Cyprus Branch. Ομιλεί την αγγλική και γερμανική γλώσσα.

Η διπλωματική στάση της Γερμανίας στη Μικρά Ασία από το Κίνημα των Νεότουρκων μέχρι και τη Μικρασιατική Καταστροφή (1908-1922)

Στην παρούσα ανακοίνωση θα επιχειρηθεί μια περιγραφή της διαμόρφωσης της επίσημης γερμανικής πολιτικής στη Μικρά Ασία, στην εποχή της ισχυρής Γερμανικής Αυτοκρατορίας από την άνοδο του κινήματος των Νεότουρκων το 1908 μέχρι τη Μικρασιατική Εκστρατεία και την Καταστροφή που ακολούθησε (1908-1922). Το κίνημα των Νεοτούρκων, το οποίο υπήρξε ένα ιστορικό και πολιτικό ορόσημο της εποχής, θα αποτελέσει την απαρχή της εισήγησης.

Στην υπό αναφορά ανακοίνωση θα παρουσιαστεί η λειτουργία της γερμανικής διπλωματικής δραστηριότητας στην άσκηση της επίσημης πολιτικής της χώρας στη Μικρά Ασία, κάτω από την ιδέα του Παγγερμανισμού και η δράση της ως μοχλός πίεσης της γερμανικής κυβέρνησης. Παράλληλα θα γίνει εκτενής αναφορά στις τάσεις, στα πρόσωπα και στις μεθόδους που χρησιμοποίησε το γερμανικό κεφάλαιο για τη διείσδυσή του στη Μικρά Ασία. Σημαντικό μέρος της εισήγησης θα αφιερωθεί στην εξιστόρηση της γερμανικής στρατιωτικής παρουσίας στην Οθωμανική Αυτοκρατορία διαχρονικά και στον ρόλο που εκείνη διαδραμάτισε στην πολεμική δραστηριότητα της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας στους Βαλκανικούς Πολέμους, στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο και την Μικρασιατική Εκστρατεία και Καταστροφή.

Στο πρώτο μέρος της ανακοίνωσης, θα διερευνηθεί η διαμόρφωση της πολιτικής στον γερμανικό χώρο από την περίοδο του κινήματος των Νεότουρκων μέχρι και τη Μικρασιατική Εκστρατεία και Καταστροφή, σχετικά με τη Μικρά Ασία.

Στο δεύτερο μέρος τίθενται προς διερεύνηση οι μέθοδοι, τα μέσα και τα πρόσωπα από τον χώρο του γερμανικού κεφαλαίου που έπαιξαν καθοριστικό ρόλο στην προσπάθεια της γερμανικής βιομηχανίας να επιτύχει τη διείσδυσή της στη Μικρά Ασία.

Καταληκτικά, το τρίτο μέρος της εισήγησης θα αποτελέσει το σημείο τομής της γερμανικής ιστορίας με την ιστορία του Ελληνισμού της Μικράς Ασίας, εφαλτήριο για περαιτέρω έρευνα, όπου θα τεθούν υπό εξέταση οι συνέπειες της γερμανικής πολιτικής στη Μικρά Ασία για τον Ελληνισμό και η συνολική στάση της Γερμανίας έναντι του Κινήματος των Νεότουρκων όσον αφορά το ελληνικό στοιχείο της Μικράς Ασίας.

Η ανακοίνωση μεθολογικά θα βασιστεί στην αναζήτηση δευτερογενούς βιβλιογραφίας που θα επιτρέψει τη διερεύνηση όλων των πτυχών που αναδεικνύονται από το θέμα κατά την περίοδο την οποία εξετάζουμε σε ένα ευμετάβλητο διεθνές περιβάλλον.

Σάββας Δ. Λάμπρου

Ο Σάββας Δ. Λάμπρου γεννήθηκε στις 8 Δεκεμβρίου 1989 στη Λευκωσία και κατάγεται από το κατεχόμενο Δίκωμο. Έχει αποφοιτήσει από το Λύκειο Εθνομάρτυρα Κυπριανού στον Στρόβολο. Σπούδασε στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στο Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας με κατεύθυνση Ιστορία. Ακολούθως συνέχισε τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στο πρόγραμμα Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας όπου αποφοίτησε με άριστα. Από το 2014 ασχολείται ερευνητικά με το ζήτημα των Μικρασιατών προσφύγων στην Κύπρο. Σχετικές δημοσιεύσεις αποτελούν *Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Κύπρο: η λειτουργία του Λοιμοκαθαρτηρίου Δεκέλειας και η στάση της Βρετανικής διοίκησης* και *Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Κύπρο, Σεπτέμβριος-Δεκέμβριος 1922*. Από το 2016 εργάζεται ως Φιλόλογος-Ιστορικός σε ιδιωτικό σχολείο Μέσης Εκπαίδευσης.

Οι Μικρασιάτες πρόσφυγες στην Κύπρο και η στάση της βρετανικής διοίκησης

Στην εισήγηση αναφέρονται εν συντομία οι αριθμοί των Μικρασιατών προσφύγων που έφτασαν και περιθάλφθηκαν στην Κύπρο στο χρονικό πλαίσιο Σεπτεμβρίου 1922 με Ιανουαρίου 1923. Στην Κύπρο αποβιβάσθηκαν κατά τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο συνολικά 2.493 Μικρασιάτες πρόσφυγες. Οι πρόσφυγες ταξινομούνταν ανά εθνικότητα, τόπο προέλευσης και οικονομική κατάσταση. Επιπρόσθετα, παρουσιάζονται τα πλοία με τα οποία κατέφθασαν στο νησί από τα απέναντι παράλια καθώς και μια σειρά από συμπεράσματα σχετικά με το ζήτημα της άφιξης των προσφύγων.

Το βασικό μέρος της εισήγησης καταπιάνεται με τη στάση της βρετανικής διοίκησης, η οποία αποτέλεσε καθοριστικό παράγοντα στη μειωμένη προσέλευση Μικρασιατών προσφύγων στην Κύπρο. Οι βρετανοί επέτρεπαν την είσοδο προσφύγων στο νησί μόνο στους Κύπριους-Βρετανούς υπηκόους, στους Βρετανούς, στους Μικρασιάτες με συγγενείς στην Κύπρο και αργότερα στους Αρμενίους. Η λειτουργία του Λοιμοκαθαρτηρίου Δεκέλειας, καθώς ήταν το μοναδικό από τα τρία λοιμοκαθαρτήρια του νησιού που φιλοξένησε Μικρασιάτες πρόσφυγες, οι εγγυήσεις για την είσοδο των προσφύγων καθώς και τα εμπόδια που έθετε η διοίκηση για την αποφυγή της μαζικής εισόδου προσφύγων στο νησί καταδεικνύουν τη «σκληρή» πολιτική που εφάρμοσε η βρετανική διοίκηση στην εν λόγω τεταμένη περίοδο. Επιπλέον, η πολιτική της βρετανικής διοίκησης να επιβάλλει περιορισμούς στην είσοδο και περίθαλψη προσφύγων οφείλεται σε μεγάλο βαθμό και σε οικονομικούς παράγοντες. Η διοίκηση του νησιού δεν επιθυμούσε να βρεθεί οικονομικά εκτεθειμένη από την ανεξέλεγκτη κάθοδο προσφύγων στην Κύπρο. Ως εκ τούτου, μπροστά στον οικονομικό κίνδυνο, εφάρμοσε ακόμα πιο αυστηρή πολιτική απέναντι στο προσφυγικό ζήτημα.

Κλείνοντας, δεν μπορεί να παραγνωριστεί η πολιτική της βρετανικής διοίκησης για την είσοδο των Ελλήνων προσφύγων με το πολιτικό σκηνικό στην Κύπρο. Εν μέρει, αν και δεν έχει επιβεβαιωθεί από το αρχειακό υλικό, η βρετανική διοίκηση δεν επέτρεψε την είσοδο σε Έλληνες πρόσφυγες για να μην αλλάξει η δημογραφία της Κύπρου. Ήδη μέχρι το 1922, ο κυπριακός Ελληνισμός είχε φανερώσει έμπρακτα στη βρετανική διοίκηση τον εθνικό του στόχο, που δεν ήταν άλλος από την Ένωση με την Ελλάδα.

Φοίβη Χριστοδούλου

Η Φοίβη Χριστοδούλου είναι υποψήφια Διδάκτορας Νεότερης και Σύγχρονης Ιστορίας στο Τμήμα Ιστορίας, Πολιτικών και Διεθνών Σπουδών της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών, Τεχνών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Πανεπιστημίου Νεάπολις. Το θέμα της διδακτορικής της διατριβής είναι: «Χριστόδουλος Σώζος (1872-1912): Ο πολιτικός, ο Δήμαρχος, ο άνθρωπος. Ο αντίκτυπος του θανάτου του στο ενωτικό κίνημα της Κύπρου». Είναι κάτοχος πτυχίου στις Σπουδές στον Ελληνικό Πολιτισμό με κατεύθυνση στην Ιστορία-Αρχαιολογία-Τέχνη, ενώ απέκτησε μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών στην Ιστορία με κατεύθυνση τη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα εστιάζουν στη σύγχρονη ιστορία της Κύπρου και ειδικότερα σε προσωπικότητες που με τη δράση τους επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό την πολιτική, οικονομική και κοινωνική ζωή του νησιού κατά τη διάρκεια της Αγγλοκρατίας. Τέλος, είναι μέλος της Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών (ΚΕΙΣ) και της Εταιρείας Κυπριακών Σπουδών.

Ιωάννης Τσαγγαρίδης (1887-1939): η δράση του Κύπριου στρατιωτικού στη Μικρασιατική εκστρατεία και η εμπλοκή του στα γεγονότα μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή

Η άδοξη Μικρασιατική Εκστρατεία και η Μικρασιατική Καταστροφή που ακολούθησε αποτέλεσαν καταλυτικά γεγονότα στη σύγχρονη ελληνική ιστορία, αφού εγκαταλείφθηκε οριστικά η Μεγάλη Ιδέα και η επιδίωξη μιας Ελλάδας με ευρύτερα γεωγραφικά σύνορα. Τα γεγονότα αυτά βίωσε μέσα από τη στρατιωτική και πολεμική του δράση ο εκ Λαπήθου αξιωματικός του ελληνικού στρατού, Ιωάννης Τσαγγαρίδης.

Ο Κύπριος αξιωματικός ανέπτυξε πλούσια δράση κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων του 1912-1913. Την περίοδο 1917-1918 εξορίστηκε από την κυβέρνηση Βενιζέλου στη Σαντορίνη, ενώ στη συνέχεια επανήλθε στην ενεργό δράση εντασσόμενος στο μακεδονικό μέτωπο κατά τον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Ακολούθως, το 1919 συμμετείχε στο εκστρατευτικό σώμα, το οποίο στάλθηκε στη Μικρά Ασία, κατόπιν εντολής της Συνδιάσκεψης των Παρισίων, όπου έλαβε μέρος σε όλες τις μάχες που πραγματοποιήθηκαν την περίοδο Μαΐου 1919-Ιουλίου 1921. Η έντονη πολεμική του δράση είχε ως αποτέλεσμα και τον πολύ σοβαρό τραυματισμό του στη μάχη του Κάλε Γκρότο, λίγα χιλιόμετρα μακριά από την Άγκυρα. Η θρυλική δράση του Τσαγγαρίδη οδήγησε τον κατοπινό Υπουργό Στρατιωτικών, Γεώργιο Κονδύλη να εισηγηθεί την προαγωγή του επ' ανδραγαθία στο Συμβούλιο των Αντιστρατήγων. Η εισήγηση έγινε αποδεκτή από το Συμβούλιο και έτσι ο Τσαγγαρίδης, όπως και ο Νικόλαος Πλαστήρας, προάχθηκε τιμής ένεκεν.

Ο Τσαγγαρίδης μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή συντάχθηκε με τους επαναστάτες του Σεπτεμβρίου 1922. Μέσα στο κλίμα απογοήτευσης και εθνικής κατάπτωσης που ακολούθησε τη Μικρασιατική Καταστροφή, της αντιπαλότητας και της επίρριψης ευθυνών, καθώς και της εκτέλεσης των Έξι στις 15 Νοεμβρίου 1922, ο Τσαγγαρίδης δεν δίστασε να ζητήσει να καταθέσει ως μάρτυρας υπεράσπισης στην Δίκη του πρίγκιπα Ανδρέα, διοικητή του Β΄ Σώματος Στρατού στις μάχες του Σαγγάριου ποταμού. Το αίτημά του να παραστεί στη δίκη ως μάρτυρας υπεράσπισης δεν έγινε αποδεκτό και ως εκ τούτου απέστειλε επιστολή προς το δικαστήριο, υπερασπιζόμενος τον πρίγκιπα Ανδρέα.

Θιασώτης της νομιμότητας και της μη εμπλοκής των στρατιωτικών στην πολιτική ενήργησε κατά της αντεπανάστασης του 1923, ενώ το 1926 υπηρετώντας επί οικουμενικής κυβερνήσεως, μετά τη πτώση της δικτατορίας του Θεόδωρου Πάγκαλου, στη θέση του φρούραρχου Αθηνών, μερίμνησε για τη διάλυση των δημοκρατικών ταγμάτων. Ακόμη, στο πλαίσιο αυτό, το 1933, υπηρετώντας στη θέση του διοικητή της Ταξιαρχίας Ιππικού στη Λάρισα, αντιπαρατάχθηκε στο κίνημα που οργάνωσε ο Πλαστήρας.

Ο Ιωάννης Τσαγγαρίδης ως άνθρωπος αρχών παρέμεινε προσηλωμένος στα στρατιωτικά του καθήκοντα, επιδιώκοντας να κρατήσει αποστάσεις από τις πολιτικές και άλλες σκοπιμότητες. Η δράση του κατά τη διάρκεια της Μικρασιατικής εκστρατείας, αλλά και οι ενέργειες που ανέπτυξε μετά τη Μικρασιατική Καταστροφή αποτυπώνουν τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του. Μέσα από την πλούσια δράση του αντικατοπτρίζεται σε κάποιο βαθμό και η συμβολή της ιδιαίτερης πατρίδας του Κύπρου στους αγώνες του ελληνισμού. Σχεδόν 83 χρόνια μετά τον θάνατό του η δράση του παραμένει εν πολλοίς άγνωστη, ενώ το χωριό του Λάπηθος στην Κερύνεια εξακολουθεί να τελεί υπό τουρκική κατοχή.

ΠΑΤΡΙΣ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΕΝ ΛΕΥΚΩΣΙΑ Τετάρτη 31)13 Σεπτεμβρίου 1922 | ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ και ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ Α. ΛΙΑΣΙΔΗΣ | ΕΤΟΣ Γ'. ΑΡΙΘ. 774

ΕΘΝΙΚΑΙ ΙΕΡΕΜΙΑΔΕΣ

«Μῆνιν ἄειδε θεά, τὴν οὐλομένην, ἣ μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε, πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν ἡρώων.....».

Ποία μοῦσα τῆς νέας Ἑλλάδος δύναται νὰ ψάλλῃ τὴν ὀλεθρίαν μανίαν τῆς διαιρέσεως τῶν Ἑλλήνων, ἡ ὁποία, ἀφοῦ κατέστρεψε κατὰ χιλιάδας τὰς ἰφθίμους ψυχὰς τοῦ Ἑλληνικοῦ, προυξένησεν ἀνεπανόρθωτον συμφορὰν εἰς τὸν Ἑλληνισμὸν καὶ νέα μυρί' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκεν;

Ὡς μοῦσα θρηνώδης καὶ μελανειμονοῦσα ἡ ἐθνικὴ μας ψυχὴ καθέζεται ἐν μέσῳ τῆς σωρείας τῶν ἐθνικῶν καὶ ἠθικῶν ἐρειπίων καὶ ψάλλει θρήνους καὶ οἰμώζει. Καὶ ὁλολύζει. Καὶ θρηνεῖ, θρηνεῖ, θρηνεῖ Καὶ κλαίει, κλαίει, κλαίει διὰ τὴν μεγάλην ἐθνικὴν ταπείνωσιν, διὰ τὴν πρωτάκουστον ἐθνικὴν καταισχύνην, ὁμοίαν τῆς ὁποίας δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ ἡ τετρακισχιλιετὴς ἱστορία τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ὦ πόποι, ἦ μέγα πένθος Ἀχαιδα γαῖαν ἱκάνει!

ΘΡΗΝΟΥΜΕΝ

Θρηνοῦμεν! Πῶς νὰ μὴ θρηνῶμεν; Τὸ περίλαμπρον οἰκοδόμημα τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος κατέρρευσεν εἰς δύο μόνον ἀποφράδας ἑβδομάδας τοῦ παγκοσμίου Λεγεώνος τοῦ μαύρου ἔτους 1922! Τὸ ἀξεζήλευτον μεγαλεῖον τῆς Νέας Ἑλλάδος κατέπεσεν ἀπὸ τοῦ ἐθνικοῦ ζενὶθ εἰς τὴν ἄβυσσον ἀκαταμετρήτου ζόφου. Ἡ περιφανὴς ἑλληνικὴ δόξα ἐκ τῶν ἀγώνων δέκα μεγάλων ἐτῶν ἐσκιάσθη καὶ ἠμαυρώθη εἰς 10 μόνον μικρὰς ἡμέρας! Αἱ ἄφαναι πολυνέκρων μαχῶν καὶ αἱματηροτάτων ἀγώνων ἔκλειναν πρὸς τὴν γῆν καὶ αἱ νομιζόμεναι ἀσφαλεῖς ἐμαρανθησαν! Ἡ ἄπιλος λευκότης τῆς φουστανέλλας τοῦ τσολιᾶ εἶναι γεμάτη κηλῖδας ἀνεξαλείπτους! Ἡ στίλβουσα λόγχη τῶν ἀτρομήτων φαντασμῶν ἔχασε τὴν λάμψιν της καλυφθεῖσα ὑπὸ σκωρίας! Ἡ αἰχμὴ τοῦ ἑλληνικοῦ ξίφους ἠμβλύνθη. Ἡ ἑλληνικὴ ἀλουργὶς παλιν κατερρακώθη, ἡ ἐθνικὴ τιμὴ κατεπατήθη! Τὰ ἑλληνικὰ ὅπλα στρέφονται πανθύμως πρὸς τὴν γῆν καὶ τὰς ὀψιγένειας κεφαλὰς οἱ Πανέλληνες κλίνουσι πρὸς τὰ κάτω!

Θρηνοῦμεν. Ναὶ θρηνήσωμεν!

ΚΛΑΙΟΜΕΝ

Πῶς νὰ μὴ κλαίωμεν; Ἐκρούσαμεν τὰς πύλας τῆς Ἁγίας Σοφίας, ἐθέσαμεν τὰς κλεῖδας εἰς τὰ κλείθρα, ἐκρατήσαμεν εἰς τὰς χεῖρας τὸ πήκτιον τῶν 62 καμπανῶν αὐτῆς, ἀπακαλύφθημεν, διὰ νὰ εἴχωμεν ἔτοιμα νὰ προσκυνήσωμεν τοὺς ἱεροὺς τοίχους αὐτῆς, ἐγυμνώσαμεν τὰ γόνατα, διὰ νὰ ἀσπασθῇ τὴν ἱερὰν ἠδονὴν ἐκ τῆς ἀμέσου ἐπαφῆς μετὰ τοῦ δαπέδου της ἡ μὲ τὰ βάσανα τῶν 500 ἐτῶν κατάφορτος σάρξ ἡμῶν. Ἐξεθάψαμεν τὴν αὐτοκρατορικὴν πορφύραν τῶν ἐνδοξοτέρων ἡμερῶν τοῦ ἐθνικοῦ Βυζαντίου, ἠτοιμάσαμεν τοὺς χρυσοῦς καὶ τὰς λαμπάδας ἡμῶν.

Εἴπομεν: σύλογγός ὁ Θεός! Ὀλίγα μὲ χρόνια, μὲ καιρὸς πάλι δικά μας εἶναι!

Καὶ ἔξαφνα τὸ ὄνειρον διελύθη, ἡ φαντασμαγορία ἐξηγιμίσθη, τὸ χειραπτὸν φάσμα τῆς Μεγάλης Ἰδέας ἐξηφανίσθη εἰς τὰ βάθη τῶν αἰώνων Καὶ μόνοι μας ἔκλεισαμεν τὰς κλεῖδας εἰς τὸν κλειδοκάτορα τῶν ζωφερῶν 400 ἐτῶν..

Κλαίομεν. Ναὶ κλαύσωμεν!

ΟΔΥΡΟΜΕΘΑ

Οἱ ὀφθαλμοὶ καὶ οἱ ὀδυρμοὶ καὶ οἱ κόπετοι τοῦ στήθους καὶ τῶν κεφαλῶν μας ἂς ἀκούσωσι μακράν, πολὺ μακράν, ὅπως εἰσδύσωσιν ἀμεταστατοι εἰς τὰ τρίσβαθα τῆς ἐθνικῆς μας ψυχῆς. Διότι, κύριοι γενόμενοι τῆς ὀδυῆ, τὴν ὁποίαν ἐχάμαξεν ὁ ταχυπάτρος καὶ γαργόπους Μακεδὼν καὶ ἐπλάνων μεγαλουργοὶ τοῦ Βυζαντίου αὐτοκράτορες, παρεδώκαμεν αὐτὴν ἐκουσιοθίως πάλιν εἰς τοὺς γόβους, οἱ ὁποῖοι κατασπαράσσουσιν ἀπὸ τώνα καὶ πλέον αἰώνων τὸ ἧπαρ τοῦ δεσμώτου Ἑλληνισμοῦ. Διότι, φθίσαντες εἰς τὸ Γάρδιον καὶ κόψαντες διὰ τῆς σπάθης τὸν πολύπλοκον κόμβον τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος, ἐπέμεναν πάλιν αὐτὸν μὲ τὰς ἰδικάς μας χεῖρας εἰς τρόπον, ὥστε μήτε νὰ λύσται μήτε νὰ κόπτηται. Διότι ὁ βλάψικός στρατός, τὸ καύχημα καὶ ἡ χαρά μας, ἡ κρυπταὶ δύναμις τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἡρακλέους, ἡ ὑπερηφάνεια τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, ὁ στρατὸς οὗτος, εἶμαι, φεῦ, ἀλίμονον, οὐαὶ ἡμῖν, μετεβλήθη εἰς ἄκακον ἀνθρωπομάζωμα.

Διὰ ταῦτα ὀδυρόμεθα, διὰ ταῦτα ἀ; ὀδυρώμεθα!

ΠΕΝΘΟΥΜΕΝ

Τὸ ἐθνικὸν πένθος, τὸ ὁποῖον ἐκάλυψε τὸ ἑλληνικὸν γένος μετὰ τὴν ἀποφράδα 29 Μαΐου τοῦ 1453, μόλις μετριασθέν, ἐπανῆλθε τρομερώτερον, ἐνέσκηψεν ἀγριώτερον, εἰσέφρησεν εἰς τὰς ψυχάς μας συγκλονιστικώτερον.

Πενθοῦμεν, βαρυπενθοῦμεν! Χιλιάδες Ἑλλήνων σφαγιασθέντων καὶ ἀτιμασθέντων παραμένουσιν ἀνεκδίκητοι! Χιλιάδες Ἑλλήνων πεσόντες διὰ τὴν δόξαν τῆς Ἑλλάδος, μάτην ἐθυσιάσθησαν. Χιλιάδες Ἑλλήνων ὀλεγγενεῶν βυθισμένοι εἰς τὰ μαῦρα, βλέπουσιν ἔμπροσθεν αὐτῶν ἀτέρμονα μαῦρον νόκτα. Μυριάδες Ἑλλήνων οἱ τάφοι βεβηλόνται καὶ τὰ ὀστᾶ ἀσεβῶς ποδοπατοῦνται. Ἀπὸ μυριάδων Ἑλλήνων ἀφῃρπάγη ὅ,τι ἱερὸν καὶ ὅσιον εἶχον ἀνεπιστρεπτί. Ἱερὰ τοῦ ἔθνους κειμήλια ἐρίζακονται ὡς τρόπαια εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν μας.

Ἤδη δάπτεται μαύρη ἡ κιονόλιθικός μας, ἤδη βυθίζεται εἰς τὸ μαῦρα ἡ Ἑλλάς, ἤδη κρούουσι πενθίμως οἱ κώδωνες τῶν Ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν, ἤδη γίνονται πόρνα ὀάκρυα ἀπὸ τῶν ἑλληνικῶν ὀφθαλμῶν.

Φωνὴ ἐν Ραμᾷ ἠκούσθη, θρῆνος καὶ κλαυθμὸς καὶ ὀδυρμὸς πολύς· ἡ ἑλληνικὴ Ραχὴλ κλαίουσα τὰ τέκνα αὐτῆς καὶ οὐκ ἤθελε παρακληθῆναι, ὅτι οὐκ εἰσιν.

Οἱ νεκροὶ τῆς Ἑλλάδος εἶναι πολλοί. Ζῶσιν ὅμως καὶ βασιλεύουσιν οἱ νεκροθάπται τῆς Ἑλλάδος Κωνσταντῖνος, Γούναρης καὶ Στράτος!

Πενθοῦμεν. Ναὶ πενθήσατε πάντες οἱ Ἕλληνες!

ΠΩΣ;

Πῶς νὰ ὑποδεχθῶμεν τὸν διαλυόμενον στρατόν μας ἐπανακάμπτοντα εἰς τὰς ἑστίας του; Πῶς νὰ ὑποδεχθῶμεν τὰ τετιμημένα ἑλληνικὰ ὅπλα ραγισμένα, σκωριασμένα καὶ ἄχρηστα εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων; Ποῖος νὰ κλέψῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ Κεμὰλ κιόλας θραῦσμα ἐκ τῶν χιλιάδων ἑλληνικῶν τηλεβόλων, τὰ ὁποῖα ἐξηραύγασε ἐπὶ τετραετίαν πῦρ καὶ λάβαν κατὰ τῶν ἐχθρῶν τῆς πατρίδος, διὰ νὰ τὸ μεταφέρῃ εἰς τὸ ἑλληνικὸν μουσεῖον, διὰ νὰ ἐνθυμώμεθα τὰ παρελθόντα μεγαλεῖα καὶ διηγώνιάς τα νὰ κλαίωμεν; Πῶς νὰ ὑποφέρωμεν τὸ μέγα τραῦμα τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ Ἕλληνος ἀρχιστρατήγου;

Πῶς; Πῶς;

ΣΜΥΡΝΗ ΜΟΥ ΕΥΜΟΡΦΗ

Ἐβράδυνε ἡ δέξα τῶν νικῶν τοῦ Ἐσκῆ Σεχήρ. Παρεδώκαμεν ἀνάνδρως τὸ Ἀφιὼν Καρα Χισάρ, τὴν Κιουτάχειαν, τὸ Οὐσάκ, τό, τό, τὸ Κάνωμεν τὴν ὡραίαν Ἰωνίαν. Χάνομεν τὴν Σμύρνην, τὴν ὡραίαν Ἑλληνοπόλιν. Χάνομεν ἑλληνικωτάτους πληθυσμούς, οἱ ὁποῖοι εἶναι προδιαγραμμένοι. Κινδυνεύουσι νὰ χαθῶσι διὰ παντὸς διὰ τὴν Ἑλλάδα ὡραιότατα ἑλληνικὰ τμήματα.

Καὶ δὲν δυναμεθα κἄν νὰ ἀπιστήσωμεν, ὅτι ἐχάσαμεν τὰ πάντα πλὴν τῆς τιμῆς!

Οἴμοι, τὸ πάθημα τὸ ἑλληνικὸν μένει τὸ πάθημα τῆς Γαλλίας κατὰ τὸ 1870 ἔχει τὸ ὅμοιον ἐν τῇ Ἱστορίᾳ!

Οἴμοι, τὸ Ἑλληνόπουλα δὲν θὰ μποροῦν ἐλευθέρως νὰ τραγουδοῦν πλέον: Σμύρνη μου ὀμορφη θὰ ζοῦμεν τώρα πλὴν μαζί.....

ΟΙ ΕΦΙΑΛΤΑΙ

Διὰ νὰ κατασιγήσωσι πᾶν ὅτι ἐδημιούργησαν ἡ μεγάλη διάνοια τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου οἱ φανυκοφίλοι τῆς παλαιᾶς· Ἑλλάδος, ἀν ἐφονεύοντο ἀσυνειδήτως· τὴν προυσφορὰν τῆς Κύπρου, παρεδώσαν ἀνυπόχρεως τὴν Β. Ἤπειρον εἰς τοὺς Ἀλβανούς, ἐγκαταλείψαν ἀρπαγεῖσαν τὴν Δωδεκάνησον εἰς τοὺς Ἰταλούς, προπαλάσσουν ἀνυπόχρεως τὴν ἐκλογὴν των ἐκ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, κατεπροδώσαν ἀνάνδρως τὴν δυτικὴν Μικρὰν Ἀσίαν εἰς τὸν Κεμάλ, διὰ τῆς ἀκουσιοθίου; τοῦ στρατοῦ ἐξόδιασαν εἰς μίγιν κίνδυνον τὴν Θράκην, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν λοιπὴν Ἤπειρον.

Παρέλαβον Ἑλλάδα ἀνθηρόν, τετιμημένην καὶ ἐνδοξον καὶ παραδίδουσιν αὐτὴν ἐν μορφοῦμῷ, ὀβριαμένην, ἠμαυρωμένην καὶ καταφρονεμένην. Κλαῖ πένθος ὁ Κωνσταντῖνος πρὸς τὸν Κεμάλ, φαιδὰ ἐκλεῖν καὶ ἔρωτα μὴ μιμηθεὶς τὸν πρῶτον αὐτόκρατα τοῦτο Λεωνίδαν τὸν ἥρωα πατρίδος θυσιασθέντα. Ἐφέος ἀνυοῦσιν ὅλοι, ὅτι τοῦτο δοκιμάζουσι· αἰνῶ μὲν φεύγω, οὐ δὲ μολὼν λαβὲ δόνυθέρως ὅτι θέλεις».

Καὶ ὅμως, ἀνῷ τὰ νικηφόρα κρίτη συνήθως αὐξάνονται, ἡ Ἑλλὰς ἀπέκρυστα καὶ νικήσασα καὶ παρασυρὲν ὡς ἠτιμάνη καὶ τὰ κολοβωθῇ. Ἀνεκρυόντο Ἑλλάδα μικρὰν καὶ ἀνάλογον πρὸς τὸ τάνον αὐτῶν ἀνδρισμὸν καὶ ἰσοῦ ἀξιόνοντα τοῦ ποθουμένου.

Ἡ Ἱστορία θὰ τοὺς ὀνομάσῃ Ἐφιάλτας. Τὸ ἔθνος θὰ εὐχῇ: Κατάρα καὶ ἀνάθεμα εἰς τοὺς προδότας! Ἀλλὰ τὸ κακὸν δὲν ἀπογίνεται, τὸ ἄσχος δὲν ἐξαλείφεται, τὸ ἔνειδος δὲν ἀφαιρεῖται, οἱ ἀμαγήνες δὲν ἀγαθρονται.

Ἐπικατάρατοι ἔστεισαν ἐπὶ τῆς γῆς! Σπένοντες καὶ σπένοντες ὡς ὁ ἀθλιοφκτόνος Κάϊν ἂς σύρωσι τοῦ λοιποῦ τὴν ἐλεεινὴν των ὑπαρξιν.

«ΜΑΝΤΙ ΚΑΚΩΝ»

Ὁ δημιουργὸς τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος, ὁ ὁποῖος ὡς ἐρμαῖα πυρίνη εἰς χεῖρας τοῦ θείου ἀγγέλου τῆς ἐκδικήσεως ἐξέβιωσε μεθοδικῶς τοὺς Τούρκους πρὸς τὴν Κόκκινην Μηλιάν, εἶχε προφητεύσει τὴν μεγάλην συμφορὰν, ἀλλ' ἡ δεκαεξαήφαλος ὄβρα τῆς μαινομένης ἀντιπολιτεύσεως ὡς ὁ παράνομος Ἰούδας οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι.

Ὁμιλῶν τῇ 21 Ὀκτωβρίου 1920 εἰς τὰς Πάτρας ὡς ἀπὸ μαντικοῦ τρίποδος ἐχρησμοδότησε τάδε, ἵνα κατασταθῇ προσεκτικὸν τὸν Ἑλληνικὸν λαὸν πορευόμενον πρὸς τὴν κάλπας.

«Τίνα ἐγκλήματα κατὰ τοῦ ἔθνους εἶναι ἱκανοὶ νὰ διαπράξουν, ἂν ἐπανήρχοντο εἰς τὴν ἀρχήν, ἀποδεικνύει ὁ μὴ ἀποκρυπτόμενος πόθος των νὰ ἐπαναφέρουν τὸν ἐκπνοῦντα βασιλέα.

Ὅτι ἡ ἐπάνοδος αὕτη θὰ ἔδιδε τὸ σύνθημα ἐμφυλίων σπαραγμῶν, αὐτοὺς δὲν τοὺς μέλλει.

Ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν τῆς ἐπανόδου ταύτης θὰ ἐπαύομεν ὄντες φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν νικητῶν τοῦ πολέμου, οἵτινες ἐπὶ μακρὰ ἔτη θὰ διέπουν τὰ τοῦ κόσμου, δὲν τοὺς ἐνδιαφέρει.

Ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν τοιαύτης ἐπανόδου θὰ διεφρηγνύετο ὁριστικῶς ἡ συμμαχία μας μὲ τὴν Σερβίαν, δὲν τοὺς μέλλει.

Ὅτι θὰ ἐμείναμεν ἐπὶ ἑβδομὰς καὶ ἀπομόνων ἐκτεθειμένοι μόνοι εἰς τὰ συνδεδυασμένα πλήγματα Τούρκων καὶ Βουλγάρων, οἵτινες θὰ ζητήσουν νὰ μᾶς ἀπαλλάξωσιν ὅ,τι ἀπὸ τῆς χεῖρας των ἠλευθερώσαμεν ἀπὸ ὀλιγοστίας, δὲν τοὺς μέλλει.

Ὅτι θὰ μετετρεπόμεθα εἰς μίαν στιγμὴν ἀπὸ τὸ στρατόπεδον τῶν νικητῶν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν ἡττημένων, δὲν τοὺς μέλει.

Ὅτι ἡ ἀνθοῦσα ἐμπορικὴ κινήσεις τῆς Ἑλλάδος θὰ ἐσωρεύετο εἰς ἐρείπια, αὐτοὺς δὲν τοὺς μέλλει.

Ὅτι εἰς ἓξ μόνον μῆνας ἢ τὸ πολὺ ἔνδεκα ἔτους θὰ ἔχανε καὶ Θράκην καὶ Μικρὰν Ἀσίαν καὶ Μακεδονίαν καὶ Ἤπειρον, δὲν τοὺς μέλλει.

Ὅταν ἡ Ἑλλὰς θὰ εἶναι μικροτέρα, ὅτι εἶναι πλέον ἀνάλογος πρὸς τὸ ἀνάστημά των καὶ ἡ ἐλεεινὴ μικρότης των θὰ εἶναι ὀλιγώτερον καταφανής.

Διότι ποῖοι εἶναι οἱ σημερινοὶ ἀντίκαλοί μας;

Φαντασθῆτε τοὺς πρὸς στιγμὴν πεποιεταγμένους ἐνώπιόν σας καὶ ἐλθετε νὰ πρόβωμεν ἐπιθεώρησιν εἰς αὐτῶν.

Εἶναι ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς προπαναστατικῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν ἡ ἐπανάστασις τοῦ 1909 ἐχαρακτήρισε τόσον παρασιατικῶς διὰ τοῦ ὀνόματος τῆς φαυλοκρατίας».

Ἀλλὰ «γυὰ τέθνων Κωνσταντῖνε, γιὰ τέθνων βασιλῆ» ἤξιζε νὰ πάθῃ τέθνα ἡ ταλαίπωρος Ἑλλάς!

Μετὰ κατακλυκτικὴν ἀκρίβειαν προεπέκεν ὅλα ταῦτα ὁ Ἐλευθέριος Βενιζέλος. Φοβούμεθα δ' ὅμως, μήπως ποτὲ ἡ Ἱστορία εἴαν πρὸς τὸν διαρκεστάτον πολιτικόν: Μάστι κακῶν, ἀγρὸ τέων πεπιθέτος ἐγνώριζες, τί θὰ πάθῃ ἡ Μεγάλη Ἑλλὰς, διὰ οἱ ἐοβλάβῆς τοῦ ὀλεθρίου κοινοβουλευτικοῦ τύπου καὶ πικέθικας εἰς τὰ ἀποβρόσματα τοῦ Ἅδου τὴν αἰμάσσουσαν ἔτι Ἑλλάδα; Εἴθε νὰ μὴ καταλογιοῦῃ εἰς βάρος σου ἡ μεγαλόψυχος ἀνοχή σου πρὸς αὐτούς.

ΑΠΟΦΡΑΣ ΑΠΟΦΡΑΔΩΝ

Ἂν ἡ 29 Μαΐου ἐθεωρήθη ἐθνικὴ ἀποφράς, ἡ 1 Νοεμβρίου θὰ θεωρηθῇ ἀποφρὰς ἀποφράδων. Ἤδη ἡ πολυκαθῆς Πατρὶς ὀκτακόσιοι θὰ ἠγωνοῦν γοερώτατα βοῶσι καὶ λέγουσι τὸ Εὐριπίδειον. Ἄθλιε, ὃν ἡμέρ' μ' ὤλεσ' ἐν ἡμέρ' μ' ὤλεσεν ἡ 28 Ἰουλίου καὶ ἡ 1 Νοεμβρίου.

ΤΟ ΕΠΙΤΥΜΒΙΟΝ ΤΩΝ

Σκουλούδο—Σγουρίτσο—Ρούβρο—Γουναραῖοι
τοῦ Ἅδου σταυροῦται καὶ Φαρισσαῖοι.
Ἔγιναν ὅλοι χάριν τῆς κοιλίας
ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλον μηριαλίας,
Ἐλλαδοφάγοι καὶ Ἑλληνοκτόνοι!
Δίχα τοῦ νοῦ 'σὲν κόσμον ἦσαν Μόνοι!

ΤΑ ΠΛΟΗ ΤΑ ΣΕΠΤΑ

Ὁ Ἕλλην ἀρχιστάτης, τὸ ἀλλοφρὸν πατελεῖον, αἱ ἑλληνικαὶ σημαῖαι, 700 τηλεβόλα, ἑκατὸν ἑκατόμβαι, 11 ἀερόπλανα, χιλιάδες Ἑλλήνων ἐκγιγαλόνων πεσόντων ὑπὸ τὸν θρίαμβον τοῦ ἐκ Λαρίσης Τουρκαλέμου Μουστερφᾶ Κεμᾶλ. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀκαρνοστάρης στρατάρχης ὁ ἀκρωτήρας ἐκ τοῦ παρωνυμίου «μολὼν λαβέ», ἂν δὲν ἐφρόντιζε νὰ φροντίζῃ ὁ κ. χιλιάδων φιλαγγιτῶν ἀντὶ τῶν ἀνικάτων, ἐὰν ἦτο σήμερον ὑπὸ ἀθάνατος εἰς τὰ ἀνάκτορα τοῦ Κεμᾶλ. Ἀλλ' ἔφυγε ἄφρων ἀπὸ ἀπόν καὶ ἐκαρτυνήθη ἀπὸ τῶν ἀναβάθρων τῶν ἀνακτόρων. Ἀφοῦ τὴν ἀγέλην τῶν κουμπάρων του νὰ διασκορπίζῃ καὶ νὰ κατασπαράσσηται ὑπὸ τῶν Κεμαλικῶν λύκων. Προβλέπω δὲ τὸ μέγιστον τέλος, ἐφόντισα νὰ ἐξασφαλίσῃ τοὺς ἀκολουθεῖς του μὲ ἑκατὸν ἑκατομμύρια χρυσῶν δρυχμῶν ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῶν ἀποζημιώσεων. Ἡ βασιλικὴ ὀγλ. καὶ πριγκιπικαὶ οἰκογένειαι ἐκαρτόρησαν τὸ ἓν δέκατον σχεδὸν τοῦ κατεκυριεύσαν ἐπιπόδ δικαίου. Καὶ τοῦτο ἐνῷ καθυστεροῦντο οἱ μισθοὶ τοῦ στρατοῦ καὶ σχεδὸν ἐλλιπωτικὸν καὶ ἐγυμνήτευον οἱ στρατιῶται!

Καὶ ὅμως διαφρεύσαν ἄνθρωποι παθανείμενοι διὰ τὸν διαφνόστοφῆ στρατηλάτην! Νὰ τὸν χειρωνται: διὰ διὰ κλοῦς τί πεταῖαι αὐτός, ἀν ὀλίγον καὶ ὑπόχρεοι ἄνθρωποι ἀνεπιθέτοῦντος διὰ τὰ πάθη τὰ σεστὰ τῆς κολαφοθλίσης, μυστιγοθλίσης καὶ σταυροθλίσης Ἑλλάδος;

Προσκυνοῦμεν σοῦ τὰ πάθη τὰ σεστά, ὦ ὀλίμμν καὶ πολυπαθῆς Ἑλλάς!

ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ

Ἑλλάς, τὸ θαῦμα τῶν αἰώνων, τὸ ἀνεξήγητον μυστήριον, ἡ κορωνὶς τῆς ἀκμυθείσης ἐπὶ τῆς γῆς ἀγαθότητος καὶ σοφίας, ἡ πτῶσις καὶ

Πρωτοσέλιδο εφημερίδας «Πατρίς», Λευκωσία 31/13 Σεπτεμβρίου 1922

Ἐφημερὶς Σατυρική, θυμὸς κ' ὀργὴ Κυρίου!
Κοινωνική, Πολιτική, Εἰκονογραφημένη.
Μακρὰν ἀπὸ τὰ κόμματα παντοτεινὰ θὰ μένῃ
Συντάκτης καὶ Ὑπεύθυνος Ζ. Γ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ

Μόνον τρεῖς τὸν κάθε μῆνα θὰ ἐκδίδεται φορὲς
Πάντοτε ἀμερολήπτως, καὶ εἰς ὅλους τὸ σαλπίζει
Πῶς εἰς ξένους καὶ εἰς φίλους Κάστανον δὲν θὰ χαρίζῃ
Θὰ σκορπᾷ παντοῦ τὰ γέλοια, μὰ καὶ κάπου συμφορές.

Μὲ Ἕβραν τὴν πρωτεύουσαν τῆς Κύπρου Λευκωσίαν.
Γραφεῖα εἰς Ἀνώνυμον ὁδόν, μὴν ἀπορεῖτε!
Στὸν Ἅγιον Ἀντώνιον, κοντὰ στὴν Ἐκκλησίαν,
Καὶ ὅσοι μᾶς γυρεύετε ρωτᾶτε νὰ μᾶς βρῆτε.

Ἡ Συνδρομή, προσέξατε, διὰ τὸν κάθε ἰχρόνον
Σελίνια ἄσπρα δώδεκα ἐντὸς τῆς Κύπρου μόνον,
Ἐκτὸς τῆς Κύπρου εἴκοσι κ' ὅλα προπληρωτέα.
Διὰ νὰ μὴ τὰ φέρωμεν σκοῦρα στὰ τελευταῖα!

Ἡ περίοδος ἡ τρίτη καὶ τὸ ἔτος μας τὸ τρίτο
Ποῦ φωνάζει ἡ Εὐρώπη στὸν Κακοῦργον, Μπράβο! Ζήτω!

Εἴκοσι τοῦ Σεπτεμβρίου μ' ἀνακατωσὲς μεγάλες,
Ἀκονίζουν οἱ Ἀγάδες κατὰ Χριστιανῶν τὲς ππάλες.

Ὁ εἰκοστὸς καὶ ἕννατος ποῦντος τοῦ Φύλλου τώρα
Εὐρώπης ἡ ξετσιππωσιὰ ὅλο καὶ πέρνει φόρα!

Χίλια ἐννιακόσια καὶ κοσιδιὸ στρογγῦλα
Αἱ τρεῖς Δυνάμεις προσκυνοῦν τὴν μουπαρὲκ Καμήλα!

ΕΚΚΛΗΣΙΣ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΗΝΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΝΑ ΦΑΝΩΣΗ ΣΤΟΥΣ ΑΔΕΛΦΟΥΣ ΜΑΣ ΠΡΟΣΦΥΓΑΣ ΠΑΡΗΓΟΡΟΙ ΣΤΗΝ ΤΟΣΗ ΦΡΙΚΤΗΝ ΑΠΕΛΠΙΣΙΑΝ ΤΩΝ, ΣΤΟΝ ΨΥΧΙΚΟΝ ΤΩΝ ΠΟΝΟΝ ΠΟΥ ΝΟΙΩΘΟΥΝ ΜΕΣ' ΤΑ ΣΠΛΑΧΝΑ ΤΩΝ, ΣΤΟΝ ΖΩΝΤΑΝΟΝ ΤΟΝ ΦΟΝΟΝ!

Ἔλεος, γιὰ τὰ θύματα αὐτῶν ποῦ μέσ' τὸν βοῦρκον
σὰν χοῖροι ἐκυλίσθησαν, τῶν Χριστιανῶν τῶν Τούρκων!
Ἔλεος ὅλοι, Ἀδελφοί, σ' αὐτοὺς μικροί, μεγάλοι
ἀνοίξετε φιλόξενην, πονετικὴν ἀγκάλη.

Ἔλεος, ἔλεος γι' αὐτοὺς ποῦ μαύρη, σκληρὰ μοῖρα
κοροϊδεύτρα ἄπονη καὶ κάθε καλοῦ στείρα
τοὺς σκόρπισεν σὰν τὰ φτερὰ σὲ μανιασμένην μπόραν
καὶ χωριστοὺς τοὺς ἔριψε εἰς κάθε ξένην χώραν!

Ξένοι, γυμνοί, παντέρημοι καὶ ταλαιπωρημένοι
μὲ τὴν ψυχὴν στὸ στόμα των, μὲ τὴν καρδιὰν κομμένη,
κατόπιν ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀπὸ ἡμᾶς προσμένουν.
Πῶς ἦσαν! Ποῦ κατήντησαν! Καὶ τί θὰ ἀπογένουν!

Σὰν ναῦτες ἔρμου καραβιοῦ π' ἀντάρα τοῦχει σχίσει
τ' ἄσπρα πανιὰ σὰν ἄστραψεν Ἀνατολή, κ' ἡ Δύσι
βρόντησεν ἄγρια βαρειὰ κ' ἐσκόρπησεν μὲ λύσσαν
ἀστροπελέκια φονικὰ καὶ τοῦ κατατρυπήσαν

καὶ τοῦσπασαν τὰ ἄλπουρα, κ' ἐπῆραν τὸ τιμόνι
τὰ ἀφρισμένα κύματα καὶ προσευχή των μόνη,
ποῦ ἀναβαίνει στοῦ Θεοῦ τὸν θρόνον σὰν λιβάνι,
εἶνε νὰ φθάσουν στὴν στεριά, νὰ βροῦν κάποιο λιμάνι

γιὰ νὰ σωθοῦν· ἔτσι κι' αὐτοὶ οἱ Ἀδελφοὶ μας ὅλοι
μοιάζουν. Στενάζουν καὶ τρυποῦν κάθε καρδιὰν σὰν βόλι!
Κλαῖσιν ἀπαρηγόρητα, τὸ δάκρυ των δὲν παύει
νὰ τρέχῃ κι' ὅπου χύνεται εὐθὺς φωτιὰν ἀνάβει!

Ἐκεῖ ποῦ γλυκαρμένιζαν στὰ Γαλανὰ Πελάγη
κ' εἶχαν γιὰ φάρον τὸν Σταυρὸν τοῦ λιμανιοῦ σημάδι,
τοῦ λιμανιοῦ τοῦ ἥσυχου ποῦ κοίμιζε τὸ κῦμα,
τοὺς φθόνησαν! κι' ἀντὶ ζωῆς ξάφνι' ἀντικρύσαν μνῆμα!

Γιατὶ φουρτοῦνα φοβερὴ ἐσώριασε τὸν Φάρον,
ρήμαξε τὸ λιμάνι τους, πάλεσαν μὲ τὸν Χάρον!
Νερὰ ἔκαμνε πόλικα τὸ μαῦρο τὸ καράβι,
τὸ ἔσπρωχνεν ἡ θάλασσα, καὶ τῶδιωχναν οἱ κάβοι!

Τὸ παραδέρναν μ' ἀπονιά, ζήτουν νὰ τὸ πατώσουν,
φώναζαν ὅλοι τὴν ψυχὴν μονάχα γιὰ νὰ σώσουν!
Μ' ἀλλοίμονον δὲν βρέθηκε κανεὶς γιὰ νὰ πονήσῃ!
τόσες ψυχὲς ποῦ χάνοντο καὶ νὰ τὲς βοηθήσῃ!.....

Ἐτράνταξε τὸ ἔρημο καράβι καὶ ἐχάθη
στὰ θολωμένα κύματα, ἐχάθη, ἐπατώθη!
Κ' οἱ ναυαγοὶ ἀπὸ ἡμᾶς βοήθειαν ζητοῦσι,
βοήθειαν Ἀδελφικὴν διὰ νὰ μὴ πνιγοῦσι!

Ἐμπρός! λοιπὸν νὰ σώσωμεν αὐτοὺς νὰ μὴ χαθῶσι!
Στοὺς Ἀδελφούς μας ναυαγοὺς ἡ Κύπρος μας ἂς δώσῃ
βοήθειαν μιὰν ὁλάνοιχτην, διάπλατην, μεγάλην,
ὁλόθερμην, εὐσπλαγχνικὴν Ἀδελφικὴν Ἀγκάλην!

Τὲς πίκρες των ποῦ δὲν μποροῦν δυνάμεις τῶν ἀνθρώπων
νὰ τὲς γλυκάνουν· πρόθυμα μὲ κάθε γλυκὺ τρόπον
νὰ μετριάσωμεν αὐτὲς μὲ συμπαθείας φόρον,
μ' αὐτὸ ναὶ τὸ ἀτίμητον κ' εὐλογημένον δῶρον!

Βάλσαμον δὲ ἀληθινὸν στὸν κάθενά των πόνον
ἂς εὐχηθῶμεν νὰ εὑροῦν ἀπὸ Ἐ κ ε ῖ ν ο ν μόνον!

Πρωτοσέλιδο εφημερίδας «Πυξ Λαξ», Λευκωσία 20 Σεπτεμβρίου 1922

Αφροδίτη Αθανασοπούλου

Η Αφροδίτη Αθανασοπούλου είναι Επίκουρη Καθηγήτρια Νεοελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει εργαστεί επίσης στα Πανεπιστήμια της Padova, της Πάτρας, στο Ελληνικό Ανοιχτό Πανεπιστήμιο και στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Τα ερευνητικά της ενδιαφέροντα αφορούν τον ελληνικό Ρομαντισμό, με έμφαση στο έργο του Διονυσίου Σολωμού, τη νεοελληνική Μετρική, τις σχέσεις Ιστορίας-Λογοτεχνίας και τη Διδακτική της Λογοτεχνίας. Είναι η συντάκτρια του Προγράμματος Σπουδών Λογοτεχνίας στην κυπριακή εκπαίδευση στο πλαίσιο της Εκπαιδευτικής Μεταρρύθμισης και η Συντονίστρια της Συντακτικής Ομάδας των νέων διδακτικών εγχειριδίων για το Γυμνάσιο *Ο λόγος ανάγκη της ψυχής*. Έχει συμμετάσχει σε πολλά επιστημονικά συνέδρια και ημερίδες για θέματα και συγγραφείς της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας και της Διδακτικής της. Άρθρα της στα ελληνικά, αγγλικά και ιταλικά έχουν δημοσιευτεί σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους στην Ελλάδα και στο εξωτερικό. Έχει επίσης συνεργαστεί με τις Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης και το Μουσείο Μπενάκη στην έκδοση τόμων με σημαντική απήχηση στις Νεοελληνικές σπουδές. Περισσότερα για το επιστημονικό έργο της στο: https://ucy.academia.edu/AfroditiAthanasopoulou.

Μαρτυρίες προσφύγων της Μικρασίας που διαμένουν στην Κύπρο

Η ανακοίνωσή μου περιλαμβάνει τρία μέρη: στο πρώτο θα σχολιάσω, μέσα από τον κυπριακό Τύπο, τις περιγραφές των προσφύγων της Μικρασίας που κατέφθασαν στο νησί για να δώσω μια εικόνα της Καταστροφής όπως αποτυπώθηκε στη συγχρονία. Στο δεύτερο μέρος της ανακοίνωσης θα εξετάσω μαρτυρίες προσφύγων της Μικρασίας καταγεγραμμένες στα ημερολόγια του Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου για να δείξω μέσα από τις μικροϊστορίες τους το βιωματικό αποτύπωμα του ξεριζωμού και της προσπάθειας για επιβίωση σε μια νέα πατρίδα. Τέλος, θα αναφερθώ σε δύο τόμους, με διηγήματα και με ποιήματα αντίστοιχα, με θέμα τη Μικρασιατική Καταστροφή, σε συνδυασμό με την κυπριακή τραγωδία του 1974, για να φανεί και το λογοτεχνικό αποτύπωμα των δύο αυτών μειζόνων συμφορών για τον ελληνισμό που παρουσιάζουν έκδηλες αναλογίες

Βαλεντίνα Σαλτέ

Η Βαλεντίνα Σαλτέ είναι απόφοιτος της Φιλοσοφικής Σχολής Θεσσαλονίκης, από όπου και απέκτησε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα στις Νεοελληνικές Σπουδές. Υπηρετεί ως Φιλόλογος Β. Διευθύντρια στη Μέση Εκπαίδευση. Διετέλεσε επιστημονική συνεργάτης του Κ.Β.Ν. του Συμβουλίου της Ευρώπης, Σύμβουλος του Υ.Π.Π., Γενική Γραμματέας της ΟΕΛΜΕΚ, μέλος των Δ.Σ. της ΕΘΑΛ και του ΡΙΑΛΤΟ. Είναι οργανωτική γραμματέας του Κ.Δ.Σ. του Συνδέσμου Ελλήνων Κυπρίων Φιλολόγων και μέλος του Δ.Σ. του Συνδέσμου Μικρασιατών Κύπρου. Έχει συμμετάσχει ως εισηγήτρια σε πολλά συνέδρια εκπαιδευτικού, λογοτεχνικού και πολιτιστικού περιεχομένου στην Κύπρο, την Ελλάδα και σε άλλες χώρες της Ευρώπης. Το ερευνητικό της έργο περιλαμβάνει την κυπριακή λογοτεχνία του αλυτρωτισμού, κείμενα του γαλλικού φιλελληνισμού και του ελληνικού διαφωτισμού για την Ελληνική Επανάσταση, ταξιδιωτικά τετράδια Γάλλων περιηγητών και λογοτεχνικά κείμενα για την Κύπρο, κυρίως κατά την πρώιμη Αγγλοκρατία καθώς και θέματα μετάφρασης. Οι μελέτες, δημοσιεύσεις και βιβλιοπαρουσιάσεις της περιλαμβάνουν το έργο σημαντικών Κύπριων και ξένων λογοτεχνών (Κώστα Μόντη, Νίκου Κρανιδιώτη, Κώστα Λυμπουρή, Νίκου Καββαδία, Arthur Rimbaud, Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου, René de Chateaubriand, κ.ά.).

Μικρασιατικές μνήμες στο έργο της Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου

Δεν ήταν η πρώτη φορά που βυθιζόταν στη σιωπή. Υπήρξαν κι' άλλες. Ηθελημένες σιωπές σαν στάσεις διαμαρτυρίας. Σαν σημαίες που δέρνουν τον ουρανό άηχα. Γιατί η σιωπή να ταυτίζεται με τη λήθη;
Η ανάκληση της μνήμης είναι κι' αυτή μια εν σιωπή οδός
Μόνα Σαββίδου Θεοδούλου, *Όρκος Σιωπής*

Ψηλαφώντας τις μνήμες των φωνών που σίγησαν —εκείνων που επέλεξαν τον δικό τους όρκο σιωπής απέναντι στον ορυμαγδό των γεγονότων που σημάδεψαν τη ζωή τους· εκείνων που πέρασαν «αόρατοι» ή χάθηκαν για τους πολλούς στην αχλή του χρόνου, οδοιπόροι αφανείς με μοναδική αναγνωρίσιμη ταυτότητα εκείνην του πρόσφυγα· εκείνων που πορεύτηκαν σεμνά και ταπεινά στη νέα τους πατρίδα, που ρίζωσαν και δημιούργησαν μια νέα ζωή με την ψυχή γεμάτη από αναμνήσεις της γενέθλιας γης της Μικρασίας— ένας ολόκληρος κόσμος σιωπηλών, «αγνώστου προελεύσεως» αλλά και τόσο οικείων ηρώων, ζωντανεύει κι αποκτά φωνή με τη γραφίδα των απογόνων. Γραφίδα ενάντια στη λήθη, γραφίδα προσκύνημα στη μνήμη.

Η εισήγηση θα επιχειρήσει να ακολουθήσει τα χνάρια της γραφίδας της Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου, μιας καταξιωμένης σύγχρονης Κύπριας λογοτέχνιδας μικρασιατικής καταγωγής και να φωτίσει λογοτεχνικές αρετές των τεσσάρων πεζών κειμένων της που επιχειρούν ένα νοερό ταξίδι επιστροφής στην ιστορία των προγόνων. Θα εστιάσει διακειμενικά στα «νήματα της συσσωρευμένης μνήμης», τα οποία πλέκονται «με τις αναγκαστικές συνθήκες της κοινωνικής και πολιτικής ιστορίας του τόπου», καθώς οι αφηγήσεις, αληθινές ιστορίες προσώπων, γνέθονται ως μυθοπλασία και διασταυρώνονται με τα ιστορικά γεγονότα.

Η εισήγηση θα επικεντρωθεί σε πρόσωπα που λειτουργούν ως πανανθρώπινα σύμβολα της προσφυγιάς και του νόστου. Τηρώντας τον δικό τους «όρκο πίστης στη μνήμη των προγόνων» και αναζητώντας τις ρίζες της δικής τους ταυτότητας, αφηγήτρια και ήρωες των έργων της καταφέρνουν να αναδείξουν μέσα από τις ιστορίες των Μικρασιατών προγόνων τους την αδιάλειπτη σχέση παρελθόντος-παρόντος και την οικουμενικότητα της ανθρώπινης περιπέτειας.

Τέλος, η εισήγηση θα επιχειρήσει να αναδείξει τις αλληλοσυμπληρούμενες όψεις της ιστορίας ηρώων που συναντώνται στα διηγήματα από τις συλλογές *Αλέξανδρος Εμμανουήλ Κεχαγιόγλου*, *Ο καφές της Φιλαρέτης*, *Οδός Κουμανδαρίας* και το μυθιστόρημα *Όρκος Σιωπής*. Σε μια απόπειρα να διαφανεί η ανθρώπινη μαζί και η πολιτισμική διάσταση της μικρασιατικής τραγωδίας, θα αναδειχθούν ιδιαίτερα εκείνα τα στοιχεία που έπλασαν σιγά-σιγά το σκηνικό του μυθιστορήματος, σαν πρότερες —αλλά εξίσου σημαντικές όσο και αυτοτελείς— πράξεις ενός δράματος ατομικού και συλλογικού. Γιατί, όπως εύστοχα σημειώνει η συγγραφέας στον *Όρκο σιωπής*, «μόνο η λογοτεχνία πονεί για χαμένες ζωές και διασώζει τους όρκους ως δεσμεύσεις των ψυχών».

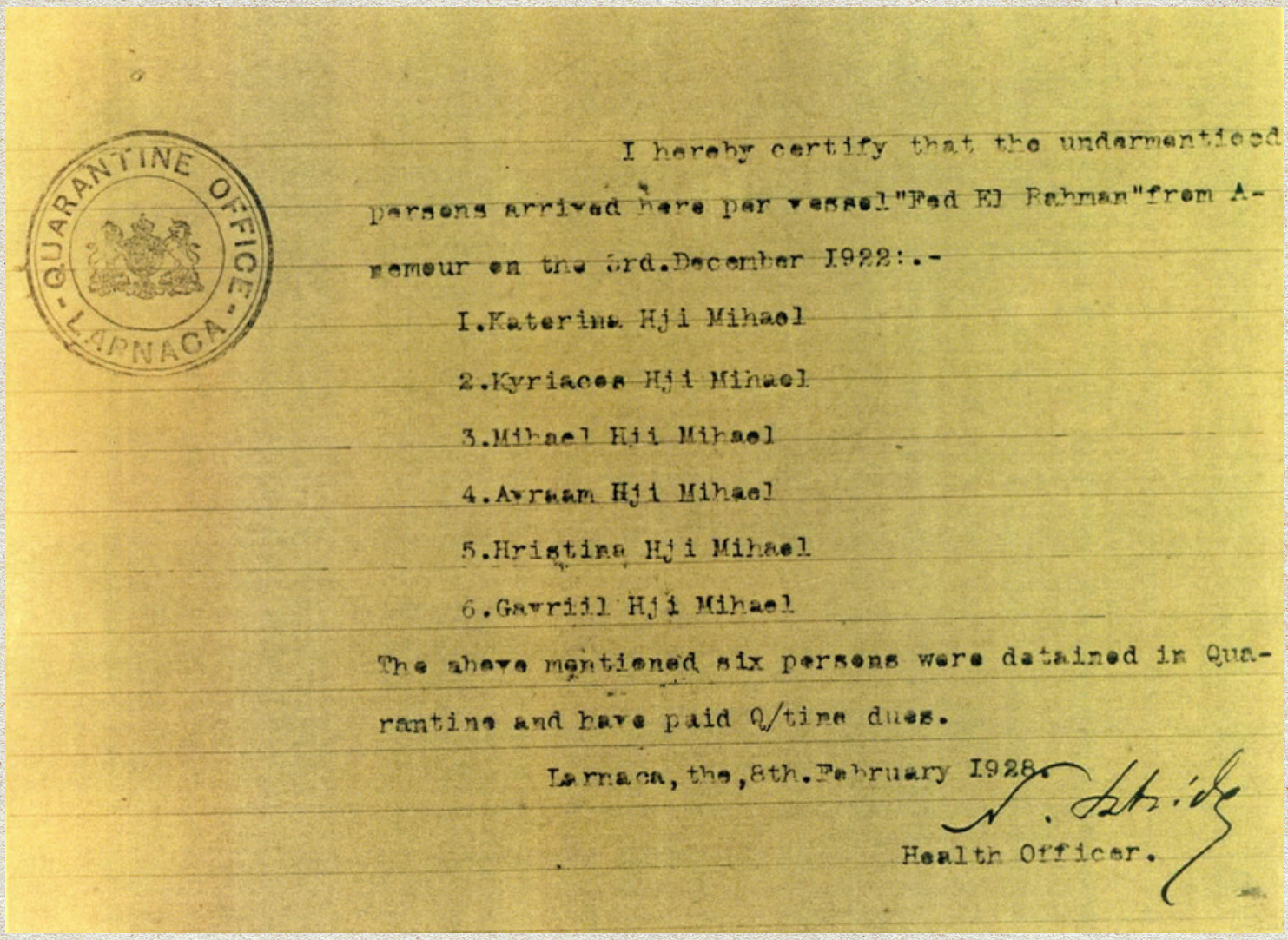

QUARANTINE OFFICE
LARNACA

I hereby certify that the undermentioned persons arrived here per vessel "Fed El Rahman" from Amemour on the 3rd. December 1922:.-

1. Katerina Hji Mihael
2. Kyriaces Hji Mihael
3. Mihael Hji Mihael
4. Avraam Hji Mihael
5. Hristina Hji Mihael
6. Gavriil Hji Mihael

The above mentioned six persons were detained in Quarantine and have paid Q/tine dues.

Larnaca, the, 8th. February 1928.

Health Officer.

Έγγραφο Ιατρικού Λειτουργού του Λοιμοκαθαρτηρίου για την οικογένεια της χήρας Κατερίνας Χατζημιχαήλ Γαβριήλ και των πέντε παιδιών της

Λάρνακα 9.2.1928

Πηγή: Αρχείο Χριστίνας Γαβριηλίδου Προδρόμου

Αψίδα, Ψηφιακή Βιβλιοθήκη ΤΕΠΑΚ

Οι Μικρασιάτισσες από την Αλλάγια Χατζημεριέ (καθισμένη) και Χατζηδεσποινα Απούσογλου (όρθια) στη Λεμεσό το 1934.

Πηγη:«Όρκος Σιωπής», Μόνας Σαββίδου Θεοδούλου, Αρμίδα 2021

Στέλιος Ηρακλέους

Ο Στέλιος Ηρακλέους είναι απόφοιτος των Πανεπιστημίων Λέιντεν (PhD, MA) και Κύπρου (BA). Η έρευνα του εστιάζεται στα Καραμανλίδικα, την οθωμανική γλώσσα και λογοτεχνία και τις γλωσσικές και πολιτισμικές επαφές στην Ανατολική Μεσόγειο. Έχει προηγουμένως εργαστεί ως ερευνητής στα ερευνητικά προγράμματα «An Electronic Corpus of Karamanlidika Texts» και «Migrations: Identity Preservation and Identity Transformation: Asia Minor and Cyprus, Past and Present», τα οποία χρηματοδοτήθηκαν από το Πανεπιστήμιο Κύπρου. Έχει δημοσιεύσει άρθρα σε επιστημονικά περιοδικά και συλλογικούς τόμους και έχει διδάξει ως λέκτορας στο πανεπιστήμιο του Λέιντεν και το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

Όψεις της πολιτισμικής ταυτότητας και της κληρονομιάς των τουρκόφωνων Χριστιανών της Ανατολίας και η συμβολή της Κύπρου

Οι τουρκόφωνοι Χριστιανοί της Ανατολίας αποτελούσαν μια κοινότητα της Μικράς Ασίας κατά την οθωμανική περίοδο, που έγινε ευρέως γνωστή για την εκδοτική της δραστηριότητα, τα λεγόμενα Καραμανλιδικά. Το βασικό χαρακτηριστικό της προαναφερθείσας εκδοτικής δραστηριότητας ήταν η χρήση του ελληνικού αλφαβήτου για την απόδοση της τουρκικής γλώσσας. Παρόλο που η ύπαρξη τουρκόφωνων χριστιανικών πληθυσμών είναι γνωστή ήδη από πριν την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, το φαινόμενο λαμβάνει διαστάσεις στα μέσα του 18ου αιώνα με την αρχή της εκδοτικής δραστηριότητας των τουρκόφωνων Χριστιανών της Ανατολίας. Η έκδοση Καραμανλίδικων βιβλίων γνωρίζει ιδιαίτερη άνθιση από το δεύτερο μισό του 18ου αιώνα και έπειτα, με την αξιοσημείωτη οικονομική αρωγή της Ιεράς Μονής Κύκκου.

Η συμβολή της Μονής Κύκκου στην εκδοτική δραστηριότητα είναι μόνο μια όψη της πολύπλευρης σχέσης της Κύπρου με την κοινότητα των τουρκόφωνων Χριστιανών της Ανατολίας, οι οποίοι είχαν ιδιαίτερα ανεπτυγμένες επαφές με το νησί, σε διάφορα επιπέδα, επαφές που καταλήγουν στην άφιξη σεβαστού αριθμού Μικρασιατών προσφύγων μετά τον Ελληνοτουρκικό Πόλεμο του 1919-1922.

Η παρούσα ανακοίνωση θα προσπαθήσει να αναδείξει τις πολυεπίπεδες σχέσεις Κύπρου και τουρκόφωνων Χριστιανών της Ανατολίας. Θα γίνει αναφορά σε μουσειακά και αρχειακά ευρήματα που αναδεικνύουν τις σχέσεις σε εμπορικό, θρησκευτικό και πολιτισμικό επιπέδο. Επιπρόσθετα, θα εξεταστεί η επίδραση των Καραμανλίδικων εκδόσεων της Μονής Κύκκου στον πολιτισμό και την τέχνη των τουρκόφωνων Ορθοδόξων. Τέλος, μέσα από τη μελέτη ενός άγνωστου μέχρι πρόσφατα καταστίχου, σε συνάρτηση με τα προηγούμενα ευρήματα και τις Καραμανλίδικες επιγραφές που βρίσκονται στο μοναστήρι του Αγίου Ιωάννη Λαμπαδιστή στον Καλοπαναγιώτη, θα διευρυνηθεί η υπόθεση για την παρουσία μιας τουρκόφωνης χριστιανικής κοινότητας στο νησί ήδη από τον 18ο αιώνα.

Αναστασία Χάματσου

Γεννήθηκε στο Ιδάλιο της Κύπρου. Σπούδασε Ιστορία και Αρχαιολογία στη Φιλοσοφική Σχολή του Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών και είναι κάτοχος διδακτορικού τίτλου στις Πολιτικές Επιστήμες και στην Ιστορία από το Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Εργάστηκε ως ερευνήτρια σε ερευνητικά προγράμματα του Πανεπιστημίου Αθηνών, του πανεπιστημίου Nancy II της Γαλλίας και του Τμήματος Ιστορίας και Αρχαιολογίας του Πανεπιστημίου Κύπρου. Δίδαξε ως ειδική επιστήμονας Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου, Διδακτική της Ιστορίας και Νεότερη Ελληνική Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Κύπρου και στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου. Συμμετείχε σε τοπικά και διεθνή συνέδρια και έχει δημοσιεύσει άρθρα για τη Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία της Κύπρου, την Τοπική Ιστορία, τη Διδακτική της Ιστορίας, τη Γυναίκα στην Ιστορία και την Πολιτιστική Διαχείριση, τομείς των ερευνητικών της ενδιαφερόντων. Υπηρέτησε στην Προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας ως Λειτουργός Πολιτισμού στο Γραφείο Επιτρόπου Ανάπτυξης Ορεινών Κοινοτήτων (2019-2021). Εργάζεται ως εκπαιδευτικός στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Κύπρο και έχει την ευθύνη της έρευνας και της συγκρότησης του Δημοτικού Ιστορικού Μουσείου και Αρχείου Ιδαλίου. Είναι επίσης μέλος σε πολιτιστικούς και επιστημονικούς φορείς.

Τα Μικρασιατικά στη δημόσια σφαίρα: από τα σχολικά εγχειρίδια, στη λογοτεχνία, στη μικρή και μεγάλη οθόνη και στα στάδια

Η «Δημόσια Ιστορία» είναι η μελέτη των τρόπων με τους οποίους το παρελθόν ανασυγκροτείται, διαχέεται και αποτυπώνεται στη δημόσια σφαίρα μέσα από τις τελετές και τους εορτασμούς, τα μνημεία-τοπόσημα, τους πολιτιστικούς φορείς και ιδρύματα, τα μουσεία, τη λογοτεχνία, τα σχολεία και τους άλλους κρατικούς ή μη θεσμούς, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης, τον κινηματογράφο, το διαδίκτυο.

Σκοπός της εισήγησης είναι να αναδείξει σε ποια μέσα, πότε και με ποιους τρόπους τα μικρασιατικά γεγονότα (πόλεμος και καταστροφή) αποτυπώθηκαν στην Κύπρο. Το ζητούμενο είναι διπλό: αφενός να εντοπιστούν αυτές οι «νέες» μορφές παραγωγής ιστορικής γνώσης και κουλτούρας και αφετέρου να αποτιμηθεί α) η παρουσία των μικρασιατικών γεγονότων στη δημόσια ιστορία, β) η απήχηση και διάχυσή τους στη δημόσια σφαίρα, και γ) αν και πώς διαμόρφωσε τη συλλογική μνήμη για τις χαμένες πατρίδες της Ανατολής.

Υπό αυτό το πρίσμα θα διερευνηθεί η καταγραφή των μικρασιατικών γεγονότων μέσα στα σχολικά εγχειρίδια, η παρουσία τους στη λογοτεχνική παραγωγή, η μεταφορά τους στη μικρή και μεγάλη οθόνη, και ακόμη το στίγμα και ο απόηχός τους στον χώρο του ποδοσφαίρου.

Ημερολόγιο 2022, «Μεθύστε με το αθάνατο κρασί του Εικοσιένα». Μεγάλες στιγμές μίας μεγάλης Επανάστασης, Χριστόδουλος Γ. Βασιλειάδης & ΣΙΑ ΔΕΠΕ

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΕΤΗΡΙΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΟΜΟΣ ΙΔ΄

ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2021

Επιστημονική Επετηρίς της Κυπριακής Εταιρείας Ιστορικών Σπουδών, τόμος ΙΔ΄, Λευκωσία 2021

ΗΧΩ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
1821 - 2021

ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΩΝ ΚΥΠΡΟΥ
2009

ΚΡΑΤΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

Πανεπιστήμιο Κύπρου
Τμήμα Ιστορίας
και Αρχαιολογίας

ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ 1989

ΟΙΝΟΥ ΓΗ
ΟΜΟΔΟΣ
ΚΤΗΜΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗ

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

T: 22556677

E: info@cyprusgreece2021.com

W: www.cyprusgreece2021.com | www.keis.org.cy